

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI

TANRI MİSAFİRİ VE MİSKİNLER TEKKESİ ESERLERİNİN TÜRKÇE
ÖĞRETİM PROGRAMINDAKİ TEMALAR AÇISINDAN
İNCELENMESİ

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan

Mazhar BAL

Tez Danışmanı

Yrd. Doç. Dr. Hulusi GEÇGEL

Çanakkale - 2013

TAAHHÜTNAME

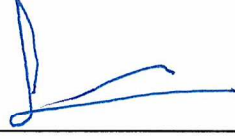
Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Tanrı Misafiri ve Miskinler Tekkesi Eserlerinin Türkçe Öğretim Programındaki Temalar Açısından İncelenmesi” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

12.07.2015

Mazhar BAL

Eğitim Bilimleri Enstitüsü M¼d¼rl¼ę¼'ne

Mazhar Bal'a ait "Tanrı Misafiri ve Miskinler Tekkesi Eserlerinin T¼rkçe Öğretim Programındaki Temalar Açısından İncelenmesi" adlı çalışma, j¼rimiz tarafından T¼rkçe Eğitimi Anabilim Dalı, T¼rkçe Eğitimi Bilim Dalı **Y¼KSEK LİSANS TEZİ** olarak oybirliği ile kabul edilmiştir.

¼ye Prof. Dr. Kemal Y¼CE

¼ye Yrd. Doç. Dr. Hulusi GEÇGEL

(Danışman)

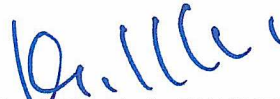

¼ye Yrd. Doç. Dr. Mustafa Aydın BAŞAR

Tez No: 10005321

Tez Savunma Tarihi: 14.06.2013

ONAY

Prof. Dr. Aziz KILINÇ

Enstit¼ M¼d¼r¼

12.07.2013

ÖZET

Türkiye'nin bugün en önemli sorunlarından birisi bireylere, küçük yaşlardan itibaren okuma alışkanlığının kazandırılmamış olmasıdır. Küçük yaşlarda kazandırılmayan bu alışkanlığın ilerleyen yaşlarda kazandırılması güçtür. Bu sebeplerden dolayı okuma alışkanlığı, okul hayatının ilk yıllarında, ilköğretim sıralarındayken bireylere kazandırılmalıdır.

100 Temel Eser serisi içerisinde yer alan Reşat Nuri Güntekin'in eserlerinin Türkçe Öğretim Programı'nda yer alan temalara göre irdelendiği çalışmada, eserlerin programda yer alan temaları ne ölçüde yansıttığı ve temalara uygun olup olmadığı ortaya konmaya çalışılmıştır.

Çalışma kapsamında Miskinler Tekkesi ve Tanrı Misafiri eserleri programda yer alan temalara ve alt temalara göre sınıflandırılmış, temaların eserlerdeki yüzdeler dağılımları verilmiştir. Bulgular dâhilinde en çok değinilen alt temalar, eserlerden seçilen cümlelerle örneklendirilmiş ve bunlarla ilgili çeşitli kaynaklardan yararlanarak yorumlarda bulunulmuştur.

Çalışmada elde edilen bulgulara göre, her iki eserde de "Birey ve Toplum" temasına ağırlıklı olarak değinilmiştir. Bu durum, ilköğretim çağındaki çocuklar için birey olarak kendini tanıması, duygularının farkına varması, bir toplumun parçası olduğunu ve bu toplumun kuralları olduğunu bilmesi açısından büyük önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Reşat Nuri Güntekin, Türkçe Öğretim Programı, 100 Temel Eser, Türkçe Öğretim Programı'ndaki Temalar

ABSTRACT

Today one of the major problem of Turkey is that the students do not have the habituation of reading in the early ages. The habit of reading, which is not given to students in early ages, is difficult to obtain in the coming years. For this very reason reading habit must be given to students in the primary school ear.

In this study, the works of ReşatNuriGüntekin, which are in the 100 Fundamental Works, are scrutinized in accordance with the Turkish Teaching Program and is tried to reveal to what extent the works reflect the themes in the program and whether it is appropriate or not with the themes.

In this study the works of “Miskinler Tekkesi” and “Tanrı Misafiri” are classified with the themes and sub themes in the program and theme’s percentages are stated. Results showed that the most mentioned sub themes are exemplified with the selected sentences from the works and comment are made referring to variety of sources.

According to the findings of the study, in both works, “İndividual and Society” themes are mostly mentioned. This situation is significant for primary school children because recognizing oneself as an individual, being aware of feelings, being a part of the community and being aware of that community has certain rules have great importance.

Key Words: Reşat Nuri Güntekin, Turkish Education Program, 100 Fundamental Works, Themes in the Turkish Education Program

ÖN SÖZ

Okumak, bireyin hayal gücünü geliştirir, ufkunu genişletir. İnsanlar kendilerini geliştirdiği sürece yaşadığı topluma faydalı olur. Bireyin, dolayısıyla toplumun gelişmesi için küçük yaşlardan itibaren gerek aile gerekse öğretmenler tarafından okuma alışkanlığı kazandırılmalıdır.

Çocuklara okuma alışkanlığı kazandırmak için seçilen eserler ve metinler Türkçe Öğretim Programında belirtilen okuma metinlerinde bulunması gereken özelliklere uygun olmalı ve programda yer alan temaları içermelidir. Programda belirtilen çocuğa yönelik ilkesini göz ardı eden metinler, çocuklarda okumaya karşı bir isteksizlik oluşturur ve bu yüzden de okuma alışkanlığı kazandırılmaz.

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından, çocukların doğru kaynaklara yönlendirilmesi için ailelere ve öğretmenlere kılavuzluk edecek “100 Temel Eser” listesi hazırlanmıştır. Yerli ve yabancı birçok yazarın yer aldığı proje ile çocuklara okuma sevgisi ve okuma alışkanlığı kazandırılmak amaçlanmıştır.

Türk Edebiyatı'nın önemli yazarlarından birisi olan Reşat Nuri Güntekin de 100 Temel Eser projesi içinde “Miskinler Tekkesi” ve “Tanrı Misafiri” eserleri ile yer almaktadır. Çalışmamızda Güntekin'in 100 Temel Eser serisi içerisinde yer alan eserleri Türkçe Öğretim Programı'nda yer alan temalara ve alt temalara göre irdelenmiştir.

“Reşat Nuri Güntekin'in 100 Temel Eser İçerisinde Yer Alan Tanrı Misafiri ve Miskinler Tekkesi Eserlerinin Türkçe Öğretim Programı'nda Yer Alan Temalara Göre İrdelenmesi” başlıklı bu çalışma, içerik bakımından dört ana bölüme ayrılmıştır. Birinci bölümde, Türkçe Öğretim Programı ve programda yer alan temalarla ilgili giriş yapılmış ve ardından 100 Temel Eser ile ilgili bilgilere değinilmiştir. Daha sonra Reşat Nuri Güntekin'in hayatı, sanatçı kişiliği, eserleri hakkında bilgilere, çocuk edebiyatı ürünlerinin seçiminde çocukların gelişimlerinin dikkate alınması gerektiğine ve çocuk romanlarına değinilmiştir. Son olarak problem durumu, alt problemler, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, araştırmanın varsayımları ve araştırmanın sınırlılıkları konuları ele alınmıştır.

İkinci bölümde, çalışmanın yöntemine, evrenine, örneklemine, veri toplama tekniklerine değinilmiştir.

Çalışmamızın üçüncü bölümünde, Güntekin'in 100 Temel Eser içerisinde yer alan eserleri Türkçe Öğretim Programı'nda yer alan temalara ve alt temalara göre sınıflandırılmış, temaların dağılımı ile ilgili yüzde grafikleri oluşturulmuştur. Bu bölümde elde edilen bulgular doğrultusunda en çok değinilen alt temalar belirlenmiş, bu alt temalarla ilgili üçer tane örnek cümle seçilmiş ve bunlar hakkında eğitim psikolojisi, sosyoloji, aile ve çocuk, sağlık ve çevre kaynaklarından yararlanılarak yorumlarda bulunulmuştur.

Son bölümde ise, çalışmanın bulguları ile ilgili bir sonuca ulaşılmıştır ayrıca bulgu ve sonuçlardan yola çıkılarak önerilerde bulunulmuştur.

Yoğun bir çalışma döneminde tamamlanan bu tezin planlanıp yürütülmesinde, sonuçlandırılmasında ve tez aşamasında her sıkıntıda bana destek olan değerli hocam ve danışmanım Sayın Yrd. Doç. Dr. Hulusi Geçgel'e, fikirleriyle bu çalışmanın güzel mesafeler kat etmesini sağlayan hocalarım Sayın Prof. Dr. Kemal Yüce'ye ve Sayın Yrd. Doç.Dr. Mustafa Aydın Başar'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

İçindekiler

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
ÖN SÖZ.....	iii
BİRİNCİ BÖLÜM.....	1
GİRİŞ.....	1
1. 1. 2006 Türkçe Öğretim Programı	2
1.1.1. Programdaki Temel Yaklaşım.....	3
1.1.2. Programın Yapısı.....	4
1.2. Türkçe Öğretim Programındaki Temalar ve Alt Temalar.....	4
1.2.1. İlköğretim 6. , 7. ve 8. Sınıf Türkçe Öğretim Programındaki Temalar ve Alt Temalar.....	4
1.2.2. İlköğretim 1.-5. Sınıf Türkçe Öğretim Programındaki Temalar ve Alt Temalar	6
1.3. İlköğretim Okullarında Okutulacak 100 Temel Eser.....	7
1.3.1. 100 Temel Eser Üzerine Eleştiriler	8
1.4. Reşat Nuri Güntekin'in Hayatı, Sanatı ve Eserleri	9
1.4.1. Hayatı	9
1.4.2. Sanatı.....	10
1.4.3. Eserleri	11
1.5. Edebi Eserlerin Seçiminde Çocukların Gelişim Özellikleri	12
1.5.1. Orta Okul Öğrencilerinin Bilişsel Gelişimi.....	12
1.6. Çocuk Edebiyatı ve Çocuk Edebiyatı'nda Roman	14
1.7. Problem Durumu.....	16
1.8. Alt Problemler.....	17
1.9. Araştırmanın Amacı.....	18
1.10. Araştırmanın Önemi	18
1.11. Araştırmanın Varsayımları	18
1.12. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	19
İKİNCİ BÖLÜM	20
YÖNTEM	20
2.1. Araştırmanın Yöntemi	20
2.1.1. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	20

2.1.2. Veri Toplama Teknikleri.....	20
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	22
BULGULAR ve YORUM.....	22
3. 1. Miskinler Tekkesi Romanının 1.-5. Sınıf Türkçe Öğretim Programı'ndaki Tema ve Alt Temalara Göre Sınıflandırılması	22
3. 2. Miskinler Tekkesi Romanının 6.-8. Sınıf Türkçe Öğretim Programı'ndaki Tema ve Alt Temalara Göre Sınıflandırılması	38
3. 3. Tanrı Misafiri Eserinin 1.-5. Sınıf Türkçe Öğretim Programı'nın Tema ve Alt Temalara Göre Sınıflandırılması	49
3. 4. Tanrı Misafiri Eserinin 6.-8. Sınıf Türkçe Öğretim Programı'nın Tema ve Alt Temalara Göre Sınıflandırılması	61
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	71
SONUÇ ve ÖNERİLER	71
4. 1. Sonuçlar	71
4. 2. Öneriler	76
KAYNAKÇA	78
EKLER	81
Ek 1: <i>Miskinler Tekkesi Romanının Özeti</i>	81
Ek 2: <i>Tanrı Misafiri Eserinin Özeti</i>	82
Ek 3. <i>Miskinler Tekkesi Romanının İlköğretim 1-5. Sınıf Türkçe Öğretim Programında Yer Alan Temalara ve Alt Temalara Göre Sınıflandırılması</i>	92
Ek 4. <i>Miskinler Tekkesi Romanının İlköğretim 6-8. Sınıf Türkçe Öğretim Programında Yer Alan Temalara ve Alt Temalara Göre Sınıflandırılması</i>	95
Ek 5. <i>Tanrı Misafiri Eserinin İlköğretim 1-5. Sınıf Türkçe Öğretim Programında Yer Alan Temalara ve Alt Temalara Göre Sınıflandırılması</i>	98
Ek 6. <i>Tanrı Misafiri Eserinin İlköğretim 6-8.. Sınıf Türkçe Öğretim Programında Yer Alan Temalara ve Alt Temalara Göre Sınıflandırılması</i>	100

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Okumak, bireyin hayal dünyasını, düşünce yapısını, hayata bakış açısını, bilgi birikimini geliştiren temel etkenlerden birisidir. Birey, okuma sayesinde içinde bulunduğu toplumu, evreni tanıma olanağı bulur. Okumanın en güzel katkılarından birisi de insanın kendini tanımasını sağlamasıdır. Kendini tanıyan bir birey, kendisi için neyin uygun olup olmadığını bilir; hangi alanda başarılı olabileceğini bilir; hayatı boyunca da başarılı olur. Okuyarak kendini tanıyan ve geliştiren bireylerin oluşturduğu bir toplum da daima daha ileriye gider.

Birey, ilk okuma yazma öğrendiği ilkokul çağlarından itibaren gerek ailesi, gerekse öğretmenleri tarafından, gelişimi için yararlı olacak ve kendisine okumayı sevdirecek kaynaklara yöneltilir. İlköğretim seviyesinde çocuklara tavsiye edilecek kitapların büyük bir kısmı belli bir amaca hizmet etmeli ve seviyeye göre sıralanmalıdır (Baş 2011: 178). Çocuklara okutulacak çocuk edebiyatı ürünleri Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programında yer alan okuma metinlerinde bulunması gereken özelliklere uygun olmalı ve programda yer alan temaları içermelidir. İçeriği, programa ve seviyeye uygunluğu irdelenmeden önerilen çocuk edebiyatı ürünleri çocuklara okuma zevki ve alışkanlığı kazandıramaz. Çotuksöken (2007: 59-60)'e göre çocuk ve ilk gençlik edebiyatı kitaplarının hangi yöntemlerle nasıl okutulacağına dair bir kaynak oluşturulmalıdır. Kitapların yayınevleri tarafından gelişigüzel bir şekilde yayınlanmasının önüne geçmek için telif hakkı yönünden serbest kalan kitapların yayın hakları Kültür Bakanlığı'na verilmelidir. Kitap önerilerinde çağdaş yazarlara öncelik verilmelidir (akt: Arıcan ve Yılmaz 2010: 495-518). Bireylerin yaş, ilgi ve ihtiyaçlarına uygun olarak hazırlanmalıdır (Duran ve Sezgin 2012:4). 100 Temel Eser projesi sadece okuma alışkanlığı ve okuma sevgisi ile kısıtlı kalmamalı, sözcük öğretimi de önemsenmelidir.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın çocuklara okumayı sevdirmek ve okuma alışkanlığı

kazandırmak amacı ile tavsiye etmiş olduğu 100 Temel Eser içerisinde yer alan kitaplarda yerli ve yabancı edebiyatın birçok önemli isimlerinin eserleri yer almaktadır. Edebiyatın birçok alanında eserler veren ama daha çok roman ve öyküleri ile tanınan Reşat Nuri Güntekin de, 100 Temel Eser Projesi içinde “Tanrı Misafiri” ve “Miskinler Tekkesi” adlı iki eseri ile yerini almıştır. Bu çalışmanın temel amacı; çocuklar tarafından severek okunan, alan uzmanları ve öğretmenler tarafından tavsiye edilen kitaplar arasında yer alan Tanrı Misafiri ve Miskinler Tekkesi eserlerini Türkçe Öğretim Programındaki temalar açısından da irdelemek ve bu eserlerden temaların aktarımı açısından ne şekilde yararlanılabileceğini ortaya koymaktır.

Bu doğrultuda, bu araştırma dört ana bölüm üzerine kurulmuştur. Birinci bölümde, problem tanımlanmış, yapılan çalışmalara yer verilmiş, araştırmanın amacı, önemi, sınırlılıkları ve varsayımları üzerinde durulmuştur. İkinci bölümde, yöntem açıklanmış; üçüncü bölümde, bulgular ve yorumlara yer verilmiş; dördüncü bölümde ise genel bir değerlendirme yapılmış, önerilerde bulunulmuştur.

1. 1. 2006 Türkçe Öğretim Programı

İnsanların iletişim kurmasını sağlayan dil bütün öğrenme faaliyetlerinde önemli rol oynayan doğal bir araçtır. Dil edinimi ve eğitimi belli bir zaman gerektirir. Öğrenmeye ve öğrendiklerini birleştirmeye olan eğilimi ancak uygun yöntem ve teknikler kullanıldığında geliştirilebilir. Bireylerin kendisini ve çevresindeki olayları kavramlar ve kavramlar arasındaki ilişkilerle biçimlendirdiği düşünce dünyası ile anlar. İnsan, kavramların bir dil bütünlüğü içinde kazandıkları değerlerle birlikte sosyalleşir ve dil yardımıyla öğrenme, öğrendiklerini uygulama, yorumlama gibi birtakım düşünme ve ifade etme faaliyetlerinde bulunur. Türkçe öğrenimi, dinleme/izleme, konuşma, okuma, yazma öğrenme alanları ile dil bilgisinden meydana gelir. Bu öğrenme alanları birbiriyle iç içedir. Bu sebeple Türkçe öğrenimi alanında yapılan çalışmalarda bu alanlar bütün olarak ele alınmalıdır (MEB 2006: 2).

Dil öğretiminin temel amacı, bireylerin, dilin farklı bağlamlarda aldığı görünümleri kavramaları, kendilerini dil vasıtasıyla ifade edebilmeleri, bilgiye farklı kaynaklardan ulaşarak duygu, düşünce ve hayal dünyalarını zenginleştirmeleridir. Öğrencilerin sekiz yıllık ilköğretim sürecinde Türkçe öğretiminden beklenen, öğrencinin okuma, dinleme/izleme, konuşma ve yazma becerilerini dilin kurallarına uygun olarak

geliştirmesidir. İlköğretim sürecinden sonra gelen ortaöğretim ise Türkçenin imkânları çevresinde, tarihî süreçte oluşan edebî dilin gelişimini, özelliklerini ve ürünlerini öğretmeyi hedefler. Bu sebeple ilköğretimin 6., 7. ve 8. sınıfları bir geçiş dönemi özelliği gösterir. Öğrenci bu dönemde, 1.-5. sınıflarda öğrendiklerini, seviyesine göre Türk ve dünya edebiyatının seçkin örnekleriyle geliştirir ve kendi anlam dünyasını oluşturmaya başlar. Bu geçiş özelliğinden dolayı 6.-8. sınıflar Türkçe Dersi Öğretim Programı, bu bütünlüğü ve devamlılığı koruyacak şekilde hazırlanmıştır (MEB 2006: 2).

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın temel amaçları öğrencilerin edindikleri birikimler üzerine yenilerini inşa etmeleri, karşılaştıkları sorunlara alternatif ve yaratıcı çözümler üretmeleri, bir grup içerisinde beraber çalışma bilinç ve cesaretine ulaşmaları, üretme ve tartışma etkinliklerine katılmaları, farklı araştırma yöntem ve tekniklerini kullanmaları, olay ve durumları kendi deneyimlerinden hareketle doğru olarak anlamaları, disiplinler arası bir bakış kazanmalarından oluşur. Yapılan araştırma ve gözlemler uygulamayla edinilen bilgi ve becerilerin daha kalıcı olduğunu göstermektedir. Diğer öğrenme etkinliklerinde olduğu gibi Türkçe dersinde de öğrenciyi aktif, öğretmeni de bu süreçte rehber kılmak çağdaş eğitimin geldiği önemli bir noktadır. Bu amaçla öğretmenler, öğrencilerin muhakeme güçlerini geliştiren, onları iş birlikçi çalışmaya yönelten, öğrencilerin ilgilerinin dikkate olunduğu rahat bir öğrenme ortamı oluşturmalıdır. (MEB 2006: 2-3).

1.1.1. Programdaki Temel Yaklaşım

Türkçe Dersi Öğretim Programı ile öğrencilerin dinleme/izleme, konuşma, okuma, yazma becerileri kazanımlar ve etkinlikler yoluyla geliştirilmesi, dilimizin imkân ve zenginliklerinin farkına vararak Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanmaları hedeflenmektedir. Bu sayede öğrenciler, dil sevgisi ve bilinci kazanarak öğrenme sürecinde daha verimli olacak, kendilerini hayata ve geleceğe hazırlayacak birikimi edineceklerdir. Türkçe Dersi Öğretim Programı'yla dinlediklerini, izlediklerini ve okuduklarını anlayan; duygu, düşünce ve hayallerini anlatan; eleştirel ve yaratıcı düşünen, sorumluluk üstlenen, girişimci, çevresiyle uyumlu, olay, durum ve bilgileri kendi birikimlerinden hareketle araştırma, sorgulama, eleştirme ve yorumlamayı alışkanlık hâline getiren, estetik zevk kazanmış ve millî değerlere duyarlı bireyler yetiştirilmesi amaçlanmıştır (MEB 2006: 3).

Öğrencilerin kazandığı beceri ve bilgilerin daha verimli ve kalıcı olmasını sağlamak için Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda değişik etkinlikler yer almaktadır. Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda, öğrenme sürecinde, öğrenme-öğretme etkinliklerinde ve değerlendirmede öğrencinin gelişiminin önemli olduğu benimsenmiştir. Öğrencinin derse etkin olarak katılması ve sürekli olarak derse karşı motive edilmesi Türkçe öğretiminin daha verimli olmasını sağlar (MEB 2006: 3).

1.1.2. Programın Yapısı

Türkçe Dersi Öğretim Programı, genel amaçlar, temel beceriler, öğrenme alanları ile dil bilgisi ve bu öğrenme alanlarıyla ilgili belirlenmiş kazanımlar, etkinlik örnekleri ile açıklamalar bölümlerinden meydana gelmektedir (MEB 2006: 3).

1.2. Türkçe Öğretim Programındaki Temalar ve Alt Temalar

İlköğretim 100 Temel Eser ile ilgili genelgede (2005) tavsiye edilen eserler 5., 6., 7 ve 8. sınıflar içindir. Bu sebeple 1.-5. sınıf ve 6.-8. sınıf Türkçe Öğretim Programı'nda yer alan temalar ile alt temalar dikkate alınmıştır. İlköğretim 1.-5. sınıf Türkçe Öğretim Programı 14 ana tema ve 114 alt temadan, 6.-8. sınıf Türkçe Öğretim Programı ise 14 ana tema ve 118 alt temadan oluşmaktadır.

1.2.1. İlköğretim 6. , 7. ve 8. Sınıf Türkçe Öğretim Programındaki Temalar ve Alt Temalar

Tablo 1. 1. Ana Temaların Alt Temalara Göre Sınıflandırılması

ANA TEMA	ALT TEMALAR
Sevgi	İnsan sevgisi, aile sevgisi, vatan sevgisi, millet sevgisi, bayrak sevgisi, dil sevgisi.
Milli Kültür	Geleneksel sanatlarımız, Türk büyükleri, Türk müziği, zanaatlar, seyirlik oyunlar, spor, oyunlar, bayramlar.
Toplum Hayatı	Medeniyet, birey ve toplum, yardımlaşma, komşuluk ilişkileri, küreselleşme, dayanışma, dostluk, konukseverlik.
Okuma Kültürü	Okuma sevgisi, okuma alışkanlığı, kitaplar, süreli yayınlar, kütüphaneler.

İletişim	İnsanlarla iletişim, uluslararası iletişim, kültürel iletişim, bilgi iletişimi, aile iletişimi, diğer canlılarla iletişim, kitle iletişim araçları, iletişim becerileri.
Hak ve Özgürlükler	Bireysel haklar, insan hakları, eğitim hakkı, çocuk hakları, hasta hakları, hakkımı savunma, özgürlükler.
Kişisel Gelişim	Kendini tanıma, kendine saygı, kişilik tipleri, empati, sorumluluk, sosyal gelişim, olumlu düşünme, meslek seçimi, karar verme, başarı, girişimcilik, öz eleştiri.
Bilim ve Teknoloji	İletişim araçları, bilgisayar, buluşlar, teknoloji ve hayat.
Alışkanlıklar	Alışkanlık ve insan, iyi alışkanlıklar, kötü alışkanlıklar, sağlıklı yaşama, spor.
Zaman ve Mekan	Odamız, evimiz, sınıfımız, okulumuz, şehirler, ülkeler, zaman planlaması, geçmiş-şimdi-gelecek zaman, çevremiz.
Duygular	Umut, mutluluk, heyecan, korku, kaygı, üzüntü, yalnızlık, özlem, sitem, veda, kıskançlık, bağışlama, takdir etme, beğenme, mizah.
Doğa ve Evren	Mevsimler, iklim, doğa olayları, canlılar, doğadaki fiziksel değişiklikler, doğal afetlerden korunma, çevrenin korunması, manzaralar, kar, yağmur, yıldızlar, renkler, gezegenler, dünya, yeryüzü ve uzay.
Güzel Sanatlar	Sinema, tiyatro, resim, müzik, fotoğraf, mimari, heykel, dans.
Kavramlar ve Çağrışımlar	Rüya, düş, hayal, oyun ve eğlence, harfler ve sayılar, estetik zevk, güzellik, zıtlıklar, önce-şimdi-sonra.

Her temanın içerisinde değişik türlerden en az üç okuma, bir dinleme/izleme metnine/materyaline yer verilir. Dinleme metinlerine öğretmen kılavuz kitabının içerisinde yer verilmelidir. Seçilen konu veya temanın değişik yönlerinin ele alındığı metinler işlenir. Okuma metinlerinde yer alan alt temalar, dinleme/izleme metninde yer alan alt temalardan biriyle bağlantılı olabilir. Biri zorunlu Atatürk teması olmak üzere her sınıfta altı ana tema

ele alınır. Zorunlu temalar:6. sınıfta "Sevgi", 7. sınıfta "Millî Kültür", 8. sınıfta "Toplum Hayatı" dır. Zorunlu temalar diğer sınıflarda da işlenebilir. Ana temalar karşılarında belirtilen alt temalar ile zenginleştirilebilir. Temalara özgün isimler verilebilir fakat programda belirtilen içeriği yansıtması gerekmektedir (MEB 2006: 60-61).

1.2.2. İlköğretim 1.-5. Sınıf Türkçe Öğretim Programındaki Temalar ve Alt Temalar

Tablo 1. 2. Zorunlu Temaların Alt Temalara Göre Sınıflandırılması

ZORUNLU TEMALAR	İÇERİK ÖNERİLERİ
Atatürk	Atatürk'ün Hayatı ve Eserleri (Hayatı, Ailesi, Öğrenim Hayatı, Askerlik Hayatı, Fikir ve Siyasî Hayatı, Atatürk ve Millî Mücadele) Atatürk'ün Kişilik Özellikleri, Atatürkçü Düşünce Sisteminde Yer Alan Konular (Millî Eğitim, Atatürk ve Güzel Sanatlar, Türkiye Cumhuriyetinin Temel Amaç ve Görevleri, Millî Kültür, Türk Kadını, Çevre Bilinci, Planlı Çalışması, Türk Dış Politikası, Diğer Din, Örf ve Âdetlere Hoşgörülü Olma) Atatürk ve Cumhuriyet Eğitimi, Millî Bayramlar vb.
Değerlerimiz	Türkçemiz, Türk kültürü (bayramlar ve törenler, türkü, halk oyunları, vatan, kahramanlık, bayrak vb.), Türk büyükleri (Atatürk, Fatih Sultan Mehmet, Mevlânâ, Hacı Bektaş-ı Velî, Yunus Emre, Mimar Sinan, Nasrettin Hoca vb.)
Sağlık ve Çevre	Ağız, diş ve vücut sağlığı, temizlik, sağlık alanında çalışanlar (doktor, hemşire, eczacı...), sağlık hizmetleri, beslenme, yaşadığımız yer (köy, kasaba, şehir) çevre bilinci, toprak, su, hava olayları, bitkiler, hayvanlar vb.
Birey ve Toplum	Duygular (mutluluk, sevgi, üzüntü.), beğeniler, büyümek, aile, ev, okul, misafir, engelliler, yaşlılar, demokrasi, dayanışma, barış, hoşgörü, kurallar vb.

Türkçe Dersi (1-5. Sınıflar) Öğretim Programı çerçevesinde bir eğitim-öğretim yılı için dört zorunlu tema vardır. Zorunlu tema, bir eğitim- öğretim yılı içerisinde öğrenciye, gerek etkinliklerle gerekse metinlerle kesinlikle aktarılması gereken ve MEB tarafından belirlenen kavramlar, değerler ya da kişilere verilen isimdir. İçerik önerileri kısmı zorunlu değildir temayla alakalı başka konular da seçilebilir. Her temada öyküleyici metin, bilgilendirici metin ve şiir olmak üzere üç farklı türde dört metin işlenmeli bunların da üçü ders kitabında biri de öğretmen kılavuz kitabında dinleme metni olarak yer almalıdır (MEB 2009: 142)

Tablo 1. 3. Seçmeli Temaların Alt Temalara Göre Sınıflandırılması

SEÇMELİ	İÇERİK ÖNERİLERİ
Güzel Ülkem Türkiye	Tarihî ve turistik yerler, coğrafya, iklim, ürettiklerimiz, şehirler, akarsular vb.
Yenilikler ve Gelişmeler	Bilgi ve iletişim teknolojisindeki gelişmeler (telefon, bilgisayar vb.), sosyal değişimler, keşifler, buluşlar vb.
Oyun ve Spor	İzcilik, takım sporları, bireysel sporlar, yüzme, oyunlar, başarılı sporcular, oyuncaklar vb.
Dünyamız ve Uzay	Gökyüzü, yıldız, ay, gezegen, güneş, bulut, volkanlar, okyanus, iklim, kıta,
Üretim, Tüketim ve Verimlilik	Meslekler, reklâm, alışveriş, iş yaşamı, giysiler, yiyecekler, tasarruf vb.
Hayal Gücü	Düşler, rüyalar, kurgular, tasarımlar, uzaya yolculuk, gökkuşağı vb.
Eğitsel ve Sosyal Etkinlikler	Sinema, tiyatro, gezi, kutlama, sirk, lunapark, kamp, sınıf ve okul seçimleri, tatil vb.
Kurumsal ve Sosyal Örgütler	TBMM, belediyeler, valilik, kaymakamlık, güvenlik kurumları, dernekler, üniversiteler, yardım kurumları vb.
Doğal Afetler	Deprem, sel, çığ, kasırga, arama ve kurtarma, doğal afetlere karşı alınacak
Güzel Sanatlar	Resim, ebru, tezhip, hat, bale, seramik, heykel, müzik, Âşık Veysel, Barış Manço, ozanlar vb.

Türkçe Dersi (1-5. Sınıflar) Öğretim Programı çerçevesinde bir eğitim-öğretim yılı için dört tane seçmeli tema belirlenmiştir. Seçmeli tema MEB tarafından belirlenen, bir eğitim-öğretim dönemi içinde öğrencilere aktarılması önerilen kavramlar, değerler veya kişilere verilen isimdir. İçerik önerileri kısmı zorunlu değildir temayla alakalı başka konular da seçilebilir. Her temada öyküleyici metin, bilgilendirici metin ve şiir olmak üzere üç farklı türde dört metin işlenmeli bunların da üçü ders kitabında biri de öğretmen kılavuz kitabında dinleme metni olarak yer almalıdır (MEB 2009: 142).

1.3. İlköğretim Okullarında Okutulacak 100 Temel Eser

Çocuklara okuma alışkanlığı kazandırmak, okumayı sevdirmek çok önemlidir. Çünkü çocuklar, içinde buldukları toplumun gelişmesi ve daha ileriye gitmesi için bir şanstır. Bu sebeple toplumun her bir parçası bu konuda üzerine düşeni en iyi şekilde

yapmalıdır. Bu konuyla ilgili Milli Eğitim Bakanlığı, ilköğretim öğrencilerini nitelikli kitaplarla buluşturarak onlarda okuma alışkanlığını geliştirmeyi amaç edinen projeler yapmaktadır. Bunlardan birisi de 100 Temel Eser Projesi'dir (Duran ve Sezgin 2012:4).

Millî Eğitim Bakanlığının çocuklarının okuma kültürünü geliştirmek ve boş zamanlarını değerlendirmek için uygulamaya koyduğu "100 Temel Eser Projesi" liste halinde 15 Temmuz 2005'te kamuoyuna, tüm valiliklere gönderilen bir genelge ile açıklanmıştır. 100 Temel Eser Listesi "Türk Edebiyatı", "Hazırlatılacak Eserler" ve "Dünya Edebiyatı" başlıklarında altında hazırlanmıştır. Tartışmalara yol açmaması için listede yaşayan yazarlara yer verilmemiştir. Çocuk edebiyatı yazar ve uzmanlarından oluşan 4000 kadar öğretmenin görüşü alınarak oluşturulan listenin hazırlanması yaklaşık bir yıl sürmüş ve listeye Millî Eğitim Bakanlığı tarafından son biçimi verilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığı, "100 Temel Eser Listesi" nin amacını, 2005 yılında yayınladığı 2005/70 no'lu genelgeyle *"öğrencilere okuma alışkanlığı kazandırmak, onları düşünen, düşündüğünü açık ve doğru bir şekilde ifade edebilen, güzellik ve estetik anlayışı gelişmiş, kültürlü, millî ve manevî değere sahip, yüksek karakterli bireyler yetiştirmek"* şeklinde olduğunu kamuoyuna duyurmuştur.

1.3.1. 100 Temel Eser Üzerine Eleştiriler

100 Temel Eser, öğretmenlere, öğrencilere okuma alışkanlığı kazandırırken nelerin okutulması gerektiği konusunda kılavuzluk etmektedir. Bununla birlikte 100 Temel Eser'in eleştirildiği yönleri de bulunmaktadır.

Dilidüzgün (2006: 23) seçilen eserlerin niteliği, liste oluşturulma gereksinimi, seçilen kitapların ticari olarak metalaşması, kitapların eğitim açısından yanlış kullanılması şeklinde 100 Temel Eser'i dört başlık altında eleştirmiştir; Neydim (2006:4) ise eserlerin zorunlu olarak okutulmaya çalışılması, öğrencilerin edebiyata karşı sevgilerini ve ilgilerini olumsuz etkiler. Öğretmenler sadece bu listeye bağlı kaldığından başka kitapları çocuklara önermeyecek ya da araştırıp başka kitaplar getirmeyecektir bu sebeple 100 Temel Eser'in dışında kalan yazarlar okunmayacağını düşünerek yazmaya son verecektir. Bu durumda hem MEB üzerine düşen teşvik etme görevini ihmal etmiş olacak hem de genel okuma alışkanlığı bu durumdan olumsuz etkilenecektir (akt: Arıcan 2010: 30-31). Öğretmenlere göre 100 Temel Eser içerisindeki kitaplar öğrencileri için genellikle uygun değildir. Öğrenciler kitapları severek ve isteyerek değil; not kaygısından okumaktadır.

Öğretmenlere göre, kitaplar okuma alışkanlığını geliştirmede çok etkin değildir. Çeviri yapılan esere ideolojik ve dinsel eklemeler yapılmıştır (Arıcan 2010: 97-99). 100 Temel Eser’de yer alan kitapların çoğu çocukların dünyasına hitap etmemektedir ve yaş gruplarına göre ayrılmamıştır. Eserlerin içerisinde bilimsel yaklaşımı göz ardı eden yanlışlar tespit edilmiştir. Çocuklarda okuma alışkanlığını geliştirmesi gerekirken tam aksine onları okumaktan soğutmaktadır. Kitaplar ihtiyacı karşılamamakta ve istenen amaca hizmet etmemektedir (Çocuk Vakfı 2009). İlköğretim öğrencilerine okutulacak olan 100 Temel Eser’in hangi niteliklere göre seçildiği belirtilmediği gibi hangi yöntemle okunacağı ile ilgili bilgi veya yöntem de yoktur. Ortaöğretim listesi ise edebiyat öğretimi ve okuma alışkanlığı ile bağlantılı değildir. Kitaplar, ezberci ve dogmatik yaklaşıma karşı olan; yapılandırıcı ve tematik özellikte hazırlanan yeni Türkçe öğretim modeline uymayan, çocukları dogmatik bir ilişkiye mahkûm eden bir özelliğe sahiptir. 100 Temel Eser’de yer alan yerli kitapların hiçbirisi okuma sevgisini aşıl原因an “ilk okuma kitabı” özelliği taşıyan kitaplar değildir. Dünya edebiyatından seçilen kitaplar ise aslına bağlı kalınmadığı için okuma ilgisini arttırmamaktadır (Şirin 2007: 95-96). Her ne kadar çocuklara ve gençlere okuma alışkanlığı kazandırmak amacıyla hazırlanmış olsalar da, okuma alışkanlığı kazandırmada yeterince geliştiremediği görülmektedir (Arıcı 2009: 47-58).

1.4. Reşat Nuri Güntekin’in Hayatı, Sanatı ve Eserleri

Reşat Nuri Güntekin’in hayatını, sanatını ve eserlerini ele almak, tezimizin konusu olan Miskinler Tekkesi ve Tanrı Misafiri eserlerinin Reşat Nuri’nin hayatındaki yerini ortaya koymak açısından yararlı olacaktır.

1.4.1. Hayatı

25 Kasım 1889 tarihinde İstanbul’da doğdu. Babası askerî Doktor Nuri Bey'dir. İlköğrenimini Çanakkale İptidai Mektebi'nde yaptı. Çanakkale İdadisi'nde bir buçuk yıl okudu, daha sonra bir süre İzmir Frereler Okulu'na devam etti ve en son liseyi Saint Joseph'te bitirdi. Sınavla İstanbul Darülfünun (Üniversitesi) Edebiyat Şubesi'ne kazandı ve 1912’de buradan mezun oldu (Geçgel 2011: 286). Bursa’da ve İstanbul’da edebiyat öğretmenliği yapmıştır. 1927 yılında Milli Eğitim müfettişi olarak uzun yıllar görevde bulunmuştur. 1939 yılında Çanakkale milletvekili olarak seçilerek, bir dönem siyasi hayatta yaşamış ama tekrar maarif müfettişliğine dönmüştür. Yaş haddinden dolayı 1954’te emekliye ayrılmıştır. Akciğer kanserine yakalandı ve tedavi için gittiği Londra’da vefat etti

(07.12.1956). Karacaahmet mezarlığında toprağa verildi (Poyraz; Albek 1957: 1-6).

1.4.2. Sanatı

Reşat Nuri tiyatro tenkitleri ve araştırmaları ile yazı hayatına büyük harbin sonlarında başlamıştır. Her ne kadar edebiyat hayatına tiyatro ile girmiş olsa da daha çok öykü ve romanları ile tanınmış ve başarılı olmuştur (Poyraz; Albek 1957: 1). Yazı hayatına 1918-1919 yılları arasında zaman gazetesinde tiyatro eleştirileri yazarak başlamıştır. İlk sanat eseri 1917 yılında yayınlanan “Harabelerin Çiçeği” adlı eserdir. Diken Mecmuasında Eserlerini günlük konuşma diliyle sade bir şekilde yazmıştır. Çocukluğunda babasının işinden dolayı Anadolu’nun birçok yerini görmüş. Roman, hikâye, oyun, tiyatro seyahat notları, makaleler gibi edebiyatın birçok alanında büyük başarı göstermiştir. Yücebaş (1957)’e göre Güntekin, sanat hayatının ilk dönemlerinde Çalığışu, Dudaktan Kalbe gibi insanların şahsi gönül maceralarını anlatan duygu ağırlıklı romanlar yazmış daha sonraları Yeşil Gece, Yaprak Dökümü gibi romanları ile toplum sorunlarını ele almıştır (akt: Yağimli 2007: 5).

Yazarlar yaşadıkları dönemin şartlarından dolayı bazen kendi isimlerini kullanmak yerine takma isimlere başvururlar. Reşat Nuri’den bu sebepten dolayı özellikle mizahı yazılarında ve yayımladığı ilk eserlerde takma isimlere başvurmuştur. Ateş Böceği, Ağustos Böceği, Yıldız Böceği, Cemil Nimet, Hayreddin Rüşti, Mehmet Ferit, Sermet Ferit, Çiğdem, Fakir, Karakuş, Saksagan ve Yarasa, Reşat Nuri’nin bilinen takma isimleridir (Karaburgu 2006: 525-535)

Edebiyatın birçok alanında başarılı eserler veren Reşat Nuri daha çok romancılığı ile tanınır. Eserlerinde çocuklara en fazla yer veren romancılarımızdandır. Emil (1997: 301-302)’e göre Güntekin, öğretmen olmasının verdiği duyarlılıktan dolayı çocukları sadece kendi dünyaları içinde birer varlık olarak görmez; onları birçok psikolojik ve toplumsal sorunları olan bir varlık olarak görür (akt: Sınar 2006: 175-225). Her ne kadar Çalığışu romanı çocuklar için yazılmış olmasa da her sene Türkçe ders kitaplarında bu eserden bir parça mutlaka verilir. Bununla birlikte Acımak, Yaprak Dökümü, Kızılılık Dalları, Harabelerin Çiçeği gibi romanları ilköğretim 7. ve 8. Sınıflarda okunabilecek kitaplardır (Sınar 2006: 175-225).

Tanpınar (1977)’a göre “temiz ve musaffa bir insanlığın peşinde” olan Reşat Nuri, okuyucularını buna yöneltmek için de, eserlerini 'acıma' ve 'sevme' temelleri üzerine

kurmaktadır (akt: Aytas 2002: 199-220). 1928 yılına kadar, Reşat Nuri'nin romanlarında maceranın ve duygusallığın ön planda olduğu görülmektedir. 1928 yılından sonra romanlarında bozulan insani ilişkileri ve moral değerleri konu almaktadır (Şeker 2006: 244).

Reşat Nuri'nin eserlerinde Fransız Edebiyatı'nın etkisini açık bir şekilde görmek mümkündür. Zola'nın Gerçek adlı romanı ile Reşat Nuri'nin Yeşil Gece adlı romanı arasındaki benzerlik buna güzel bir örnektir (Şeker ve Durmuş 2009: 561).

“Çalığışu romancısı” olarak bilinen Reşat Nuri, romanları ile Anadolu'nun çeşitli sorunlarına ve özelliklerine eğilen romancılarımızın başında gelir (Öner toy 1974: 83).

Naci (1995: 13)'ye göre; “halkın ahlaki değerlerine sahip çıkması ve Türk romanında eleştirel gerçekliğin öncüsü olması” sebebiyle Reşat Nuri yetmiş iki yıldır ilgiyle okunmaktadır. “Sevgi ve şefkat”, Reşat Nuri'nin romanlarında öğüt olarak değil “iyilik, dayanışma” olarak somut bir şekilde karşımıza çıkar. Reşat Nuri, “vahşi kapitalizm” in yaşanmadığı; “mahalle ahlakı” nın tamamen yok olmadığı bir dönemde eserlerini yazmıştır ve “mahalle ahlakı”na aykırı olan durumları eleştirmiştir. Eserleriyle halkın yanında yer almış; özellikle bürokrasi olmak üzere halkı ezenlere karşı eleştirilerde bulunmuştur. Reşat Nuri, biçim olarak Batı'nın “klasik roman biçimi”ni benimsemiştir. Roman yazmayı başlarda sadece “anlatmak” olarak görmüş zamanla “yazınsal dile” önem vermeye başlamıştır. Yazınsal dili yakalamak için “işlevsel ayrıntılar”dan bütün romanlarında ustaca yararlanmıştır. Romanlarında “yan anlamlara, rastlantılara, melodram öğelerine” büyük yer verir ve romanlarında kullandığı dil halkın tüm kesimlerince anlaşılacak şekilde yalın ve temizdir (Naci 1995: 13-22).

1.4.3. Eserleri

Reşat Nuri Güntekin edebiyat dünyasına oyun, öykü, gezi yazısı, eleştiri, roman, makale, çeviri yazıları gibi çeşitli türlerde doksan dokuz eseriyle katkıda bulunmuştur (Poyraz, Alpek 1957: 6-18). Bununla birlikte Reşat Nuri daha çok romancılığı ile tanınır.

1.4.3.1. Romanları

Harabeler Çiçeği (1918), Gizli El (1922), Çalığışu (1922), Dudaktan Kalbe(1923), Damga (1924), Akşam Güneşi (1926), Bir Kadın Düşmanı (1927), Acımak (1928), Yeşil Gece (1928), Yaprak Dökümü (1930), Kızılcık Dalları (1932), Gökyüzü (1935), Eski Hastalık (1940), Ateş Gecesi (1942), Değirmen (1952), Miskinler Tekkesi

(1953), Kavak Yelleri (1961), Son Sığınak (1961), Kan Davası (1962).

1.4.3.2. Hikâyeleri

Eski Ahbap (1917), Recm (1919), Raçıld Bey (1919), Tanrı Misafiri (1927), Sönmüş Yıldızlar (1928), Leylâ İle Mecnun (1928), Olağan İşler (1930).

1.4.3.3. Tiyatro Eserleri

Hakiki Kahramanlık (1919), Gönül Veya İnhidam (1919), Eski Rüya (1923), Bir Gece Faciası (1925), Gazeteci Düşmanı (1925), Şemsiye Hırsız (1925), Arapça Değil mi, Uydur Uydur Söyle (1925), İhtiyar Serseri (1925), Ümidin Güneşi (1925), Taş Parçası (1926), Hançer (1927), Çifte Keramet (1927), Sevmek Hakkı (1927), Bir Donanma Gecesi (1927), Karanlık Kuyu (1927), Bahar Hastalığı (1927), Karaman Kahvesi (1927), Ümit Mektebinde (1931), Bir Kır Eğlencesi (1931), Babür Şâhın Seccadesi (1931), Felaket Karşısında (1931), Göz Dağı (1931), Eski Borç (1931), İstiklal (1932), Vergi Hırsız (1932), Hülleci (1935), Bir Yağmur Gecesi (1943), Yaprak Dökümü (1943), Ağlayan Kız (1943), Eski Şarkı (1951), Balıkesir Muhasebecisi (1953), Tanrı Dağı Ziyafeti (1955), Bu Gece Başka Gece (1956).

1.4.3.4. Diğer Eserleri

Fransız Edebiyatı Antolojisi, Fransızca-Türkçe Yeni Lugat, Tolstoy, XIX. Asır Fransız Edebiyatı, İbsen, Anadolu Notları, Hakikat (Tercüme), Muhammed'in Hayatı (Tercüme), Donkişot (Tercüme), Kahramanlar (Tercüme), Yabancı (Tercüme), La Dam O Kamelya (Tercüme), Bir Fakir Delikanlı (Tercüme), Atlı Adam (Tercüme).

1.5. Edebi Eserlerin Seçiminde Çocukların Gelişim Özellikleri

Çocukların gelişimiyle ilgili olması, çocuk edebiyatını edebiyattan ayırır (Yüce 2007: 256). Bu yüzden çocuklara hitap eden eserlerin seçiminde, hedef kitlesinin göz ardı edilmemesi ve bu eserlerin onlara uygun olarak kaleme alınması gerekir. Gelişim dönemleri, eser seçiminde alınması gereken ölçütlerden olmalıdır; aynı gelişim döneminde yer alan çocuklar arasında bireysel farklılıklar da olabileceği göz ardı edilmemelidir.

1.5.1. Orta Okul Öğrencilerinin Bilişsel Gelişimi

Biliş, hemen hemen düşünce ile aynı anlama gelen, bireylerin dünyayı öğrenmeleri ve anlamalarını kapsayan zihinsel faaliyetlerin ismidir (Ulusoy 2006: 44). Bu zihinsel faaliyetler; bilme, tanıma, anlama, kavrama, düşünme, akıl yürütme gibi zihinsel

eylemlerden oluşur. Bilişsel gelişim ise, ismi geçen zihinsel faaliyetlerin ilerlemelerini, bilgi edinmeyi ve bilişsel becerileri kazanmada geçirilen değişimleri, gelişimlerini ve ilerlemeleri ifade eder (Yöndem ve Taylı 2007: 83).

Jean Piaget (1896-1980) bilişsel gelişimi anlayabilmek için birtakım temel kavramlar üzerinde durmuştur. Bunlardan birincisi, örgütlenmiş davranış ya da düşünce örüntüsü olarak açıklanan “şema”dır. Şemalar sayesinde birey, bulunduğu çevreye uyum sağlar. Daha çok fiziksel gelişimi ifade eden “olgunlaşma” ise bir diğer önemli kavramdır. Birey, biyolojik olarak olgunlaştıkça çevresiyle daha sağlıklı bir etkileşim kurar. Örgütlenme de bilişsel gelişimin önemli kavramlarından birisidir; basit yapıların daha karmaşık yapılarla organize edilmesi olarak açıklanır. Böylece bu yapılar daha etkili hale getirilir (Ulusoy 2006: 45-47). Uyum sağlama ve dengeleme bilişsel kuramın önemli kavramlarındanıdır. Uyum sağlama, dış dünya ile iletişim halinde bulunan bireyin, bazen kendinde bulunan yapıları bazen de dış dünyadan gelen uyarıcıları düzenlemesi olarak ifade edilir. Organizmaya gelen her yeni bilgi mevcut bilgilerle uyuşmadığı için karışıklık çıkarıyorsa, bu rahatsızlık giderilir ve denge sağlanır; bu durum da “dengeleme” olarak açıklanır (Yöndem ve Taylı 2007: 86-87).

Piaget bilişsel gelişimi dönemlerine ayırmıştır ve her dönem için ayrı gelişim görevi olduğunu ileri sürmüştür. Piaget’e göre bilişsel gelişim “duyusal motor, işlem öncesi dönem, somut işlemler dönemi, soyut işlemler dönemi” olmak üzere dörde ayrılır ve her dönem için belli yaş aralıkları vermiştir. Ortaokul birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencileri genel olarak on ile on beş yaş arasında olduğu için, bu yaş grubu öğrencileri somut işlemler ve soyut işlemler dönemine girmektedirler. Somut işlemler dönemindeki bir çocuk, en üst düzey gruplama yapabilir; nesnelere belli özelliklerine göre sıralayabilirler; soyut problemleri çözemezler; soyut kavramları anlayamazlar ve açıklayamazlar. Soyut işlemler dönemindeki bir çocuğun ise düşünme biçimi yetişkinlere benzer duruma gelmiştir; değişkenler arasında ilişki kurup bir çözüme, bir sonuca ulaşabilirler; soyut kavramları anlayabilir ve açıklayabilirler; dil gelişimi açısından sorunları yoktur, atasözlerini, deyimleri kolaylıkla anlayabilir ve açıklayabilirler; bugün bir şey üretme ve eleştirel düşünme becerileri gelişmiştir (Senemoğlu 2005: 46-50).

Vygotsky bilişsel gelişimi açıklarken insan ve kültür arasındaki etkileşim üzerinde durmuştur. Vygotsky’a göre çocuk kendi başına gelişmez. Çocuğu, toplumun kültürel mirası, örgütlü sosyal ilişki kuramları, okul ve aile şekillendirir. Ayrıca ona göre, bilişsel

gelişim ile dil gelişimi arasında sıkı bir ilişki vardır. Dil nesnelere bilişsel temsilciliğini yaptığı gibi problem çözme becerilerinde de yarar sağlar. Bu yüzden dil gelişimi ve dili etkin kullanma ile ilgili geliştirici araştırmalar, eğitim öğretim kalitesini daha iyiye götürür (Özbay, Erkan 2008: 145).

Bilişsel gelişim, bireyin gelişim sürecinin anlaşılmasının yanında eğitim sürecine dahil olan öğrencilere uygun eğitim ortamları hazırlanmasında yol gösterici olması açısından da hayati bir öneme sahiptir. Öğrencilerin bilişsel özelliklerinin bilinmesi, o özelliklere uygun eğitim ortamı, eğitim içeriği ve eğitim yöntemi sayesinde öğrenmeyi kolaylaştıracak aynı zamanda yine bilişsel özelliklerine uygun olarak hazırlanmış eğitim ortamı ile bireyin bilişsel becerilerinin gelişmesi sağlanacaktır (Gündoğdu 2005: 77). Ortaokul birinci, ikinci, üçüncü, dördüncü sınıf öğrencilerine düşünme, karşılaştırma, eleştirme gibi bilişsel süreçlerini çalıştıran, onlara insan ve yaşam gerçekliğini bir sanatçı gözüyle tanımlarını ve bunu değerlendirmelerini sağlayan eserleri okumaları, onların edebiyat kültürü oluşturmaları açısından önemlidir (Sever 2007: 46).

1.6. Çocuk Edebiyatı ve Çocuk Edebiyatı'nda Roman

TDK (2005) sözlüğüne göre çocuk, soy bakımından oğul ya da kız evlat, bebeklikle ergenlik arasındaki bir gelişme döneminde bulunan oğlan ya da kız, şekillerinde tanımlanmıştır. Ötüken (2007) sözlüğüne göre ise, ergenlikten önceki dönemde yer alan kız veya erkek çocuk; soyu, düşüncesi, doğum yeri itibarıyla belli bir topluluğun bireyi, şekillerinde tanımlanmıştır. Çocuk edebiyatına geçmeden önce “edebiyat” kavramını tanımlamak gerekmektedir. Genel olarak edebiyat, “*duygu, düşünce ve hayallerin söz veya yazı ile en güzel ve en etkili şekilde anlatılması*” olarak tanımlanmıştır. Bir toplumun geleceğini oluşturan çocuklara hitap eden edebiyat ise, önem verilmesi ve üzerinde durulması gereken bir konudur. Sever (2003: 9)’e göre, erken çocukluk döneminden başlayıp ergenlik dönemini de kapsayan çocuk edebiyatı, çocukların dil gelişimi ve anlama düzeylerine uygun olarak duygu ve düşünce dünyalarını sanatsal niteliği olan dilsel ve görsel iletilerle zenginleştiren, beğeni düzeylerini yükselten ürünlerdir (akt: Güleç ve Geçgel 2012:1). Çocuk edebiyatı deyimi, çocukluk çağında bulunan kimselerin hayal, duygu ve düşüncelerine yönelik masallar, hikâyeler, romanlar, anılar, biyografik eserler, gezi yazıları, şiirler, fen ve doğa olaylarını anlatan yazılar vb. sözlü ve yazılı bütün eserleri kapsar (Oğuzkan 2001: 3). Çocuk edebiyatı öncelikli olan edebiyat yönüyle, edebiyatın içinde var olan en incelikli yazarlık şeklidir; her yaşa hitap eden, dili ve anlatım şekliyle

edebiyatın içinde yeni bir türdür (Şirin 2000: 10). Enginün'e göre çocuk edebiyatı denilince akla, okuyucu olarak çocukların hedef alındığı eserler ve bütün insanlığın veya bir milletin malı olan eserlerin çocuklar için yeniden işlenmesi gelir. Bu tanımlardan da anlaşılacağı üzere, çocuk edebiyatı, çocuklara yönelik olan, onları geliştirmek, onlarda var olanı zenginleştirmek için yazılmış; ama aynı zamanda her yaştan de bireye hitap edebilen bir kavramın adıdır.

Diğer ülkelerde olduğu gibi, bizim ülkemizde de çocuk edebiyatının ilk ve en yaygın ürünleri sözlü geleneğin içinde yer almıştır (Çıkla 2005: 89-108). Ancak 1950'lerden sonra modernleşme hem de yeniden Batılılaşma süreci hızlanmıştır. Bu sebeple geniş aile sistemi parçalanması, dede-nine-torum bağlantısının kopması, hızlı kültürel değişimler, bilim ve teknolojiadaki gelişmeler çocuk yetiştirme tarzını değiştirmiştir. Bu durumdan geleneksel sözlü edebiyat ürünleri de olumsuz etkilenmiştir (Çınar 2009: 3). Bu sözlü ürünlerin korunabilmesi ancak yazılı hale geçmesi ve kaynak olarak kullanılmasıyla mümkün olur (Enginün 1987: 38).

Sözlü edebiyata dayanan çocuk edebiyatı, Tanzimat Dönemi ile ilerleme göstermiştir. Tanzimat Dönemi'nde daha çok çeviri eserler vardır. Telemak, Robinson Crusoe, Merkez-i Arza Seyahat, Beş Haftada Balonla Seyahat, Güliiver'in Gezileri, çevirisi yapılan eserlerdir. Bu dönemde çocuklar için gazeteler çıkarılmıştır. İkinci Meşrutiyet'ten sonra çocuk eğitime ve öğretimine verilen değer artmıştır; Satı Bey başta olmak üzere birçok yazarımız çocuklar için eserler vermişlerdir. Bunlar arasında İbrahim Alaaddin Gövsa'nın Çocuk Şiirleri, Ali Ulvi'nin Çocuklarımıza Neşideler, Tevfik Fikret'in Neşideler adlı eserleri ile bu yazarlarımız vardır (Enginün 1987: 41). İkinci Meşrutiyet'in ilanından sonra çocuk edebiyatında ilerlemeler devam eder; özellikle tiyatro alanında çalışmalar göze çarpar. Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte çocuk edebiyatın her alanında çalışmalar hız kazanmıştır ve çocuk edebiyatı alanında eser veren şair ve yazarların sayısında artış başlamıştır (Serttaş 2009: 13-15).

Özdemir (1990: 229)'e göre romanlar, genellikle insanların başlarından geçen olayları, iç dünyalarını, toplumsal bir olay ya da olguyu, insan ilişkilerini ve değişik insanlık durumlarını öyküleyen ve düz yazıya dayanan bir anlatım biçimidir (akt: Gülieryüz 2006: 279). Çocuk edebiyatı türü olarak roman, çocukların somut işlemler dönemini bitirip olayları çok boyutlu olarak düşünmeye başladığı dönemden sonra hoşlanarak okuyabileceği türlerdir. Romanlar, çocuklara ayrıntılı düşünme becerisi

kazandırır; hayal gücünü ve yaratıcılığını geliştirir (Gülyüz 2006: 279). Oğuzkan (1979: 277)'a göre, Çocuk Edebiyatı'nda roman, ilk olarak Tanzimat Dönemi'nde çeviriler ile tanındı. İlk yapılan çeviriler: Tercüme-i Hikâye- Robinson (1864), Gulliver'in Seyahatnamesi (1872), Merkezi-i Arza Seyahat (1887), Beş Haftada Balonla Seyahat (1881) fakat bu çevirilerin dili itibariyle çocuklara tam olarak hitap ettiği söylenemez; Timur (1991: 26)'a göre Taaşuk-ı Talat ve Fitnat, Hasan Fellah, İntibah, Temaşa-ı Dünya kaynaklarda ilk Türk romanları olarak geçer (akt: Cumhuriyet ve Çocuk 2. Çocuk Kültürü Kongresi). Reşat Nuri Güntekin, Abdullah Ziya Kozanoğlu, Mahmut Yesari, Nimet Rakım Çalapala, Huriye Öniz, İskender Fahrettin Sertelli, Nihat Adsız, Cemal Erten, Cahit Uçuk genel olarak tarih bilincini vermek amacıyla roman yazan ve çocukları hedef alan yazarlarımızdır ((Enginün 1987: 44).

Çocuklara hitap eden romanların, hedef kitlesini göz ardı etmemesi ve onlara uygun olarak kaleme alınması gerekir. Çocuklarda gerçekmiş hissini uyandırmalıdır; roman karakterleri ve karakterlerin özelliklerin açık bir şekilde belirtilmelidir; olaylar durağan olmamalı, romanın geçtiği çevre güzel tanıtılmalıdır; uzun paragraflar olmamalı, konuşmalarla esere hareketlilik katılmalıdır; dili çocuğun anlayacağı şekilde sade olmalı, çok fazla öğretici bir üslupla çocuğun ilgisi söndürülmemelidir; ilgiyi arttırmak için romanda geçen konuyla alakalı resimler kullanılmalıdır (Zengin ve Zengin 2007: 176). Çocukların ilgilerine ve kavrayış güçlerine uygun olmalıdır; çocukların mantığına ters gelmeyecek bir planı olmalıdır; sonu mantıklı bir şekilde bitmelidir; kabalığa kaçmayan güldürücü ve eğlendirici konuşmalara yer verilmelidir (Demirel 2010:206). Romanda yer alan kahramanlar gerçek hayatla uyumlu olmalıdır; olaylar arasındaki geçişler kesin bir şekilde belirtilmelidir (Yalçın ve Aytaş 2002:143-144).

1.7. Problem Durumu

Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı - PISA, Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) tarafından, zorunlu eğitim sonunda hayata hazır oluş durumlarını saptamak amacıyla on beş yaş grubundaki öğrencilere üçer yıllık aralarla uygulanan dünyanın en kapsamlı eğitim araştırmasıdır. Bu araştırmaya katılan ülkeler, belirlenen bilimsel ölçütler doğrultusunda eğitim düzeylerinin ve öğrenci profillerinin diğer katılan ülkeler arasında ne durumda oldukları hakkında bilgi edinirler. PISA projesi 2000 yılında uygulanmaya başlanmıştır. İlk defa 2003 yılında bu projeye katılan Türkiye, 2006, 2009, 2012 yıllarında da projede yer almıştır. 2012 yılının verileri Aralık 2013'te

yayınlanacaktır; 2006 ve 2009 verilerine göre Türkiye OECD ülkeleri arasında son sıralarda yer almaktadır (MEB 2012). Türkiye, 2009 PISA sonuçlarına göre okuma yeterliliğinde 65 ülke arasında 41. sıradadır; fakat 2003 yılına göre okuma yeterliliğindeki puanını 441 puandan 464 puana yükseltmiştir. Her ne kadar puanları artmış gibi görünse de Türkiye 2003 yılında da 2009 yılında da seviye ikide kalmıştır (Özenç ve Arslanhan 2010: 3). Bu başarısızlığın nedenlerinden biri de kitaplardır. Kitaplar gerek aile gerekse öğretmenleri tarafından çocukların bilişsel ve duyuşsal gelişimine uygun seçilememektedir. Bu da çocuklarda okumaya karşı olumsuz bir tutum geliştirmektedir. Bu konuyla ilgili Milli Eğitim Bakanlığı, ilköğretim öğrencilerini nitelikli kitaplarla buluşturarak onlarda okuma alışkanlığını geliştirmeyi amaç edinen projeler yapmaktadır. MEB, 2005 yılında çocukların ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda hazırlanmış “100 Temel Eser” adlı projesini başlatmıştır; bu proje ile çocuklarda okuma alışkanlığını geliştirmeyi amaç edinmiştir.

Araştırmanın amacı “100 Temel Eser” listesi içinde yer alan Tanrı Misafiri ve Miskinler Tekkesi eserlerini Türkçe Öğretim Programında yer alan temalar açısından incelemek ve bu eserlerden temaların aktarımı açısından ne şekilde yararlanılabileceğini ortaya koymaktır.

1.8. Alt Problemler

1. Türkçe Öğretim programındaki ana temaların romandaki dağılımı nasıldır?
2. Türkçe Öğretim programındaki alt temaların romandaki dağılımı nasıldır?
3. Romanda en çok değinilen 1-5. sınıf Türkçe Öğretim Programı’nda yer alan:
 - a) Birey ve toplum
 - b) Üretim, tüketim ve verimlilik
 - c) Sağlık ve çevre
 - d) Güzel ülkem Türkiye
- 6.-8. sınıf Türkçe Öğretim Programı’nda yer alan:
 - a) Zaman ve mekân
 - b) Duygular
 - c) Doğa ve evren
 - d) Bilim ve teknoloji
 - e) Toplum hayatı ana temalarına, programın gerektirdiği ölçüde değinilmiş midir?

1.9. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın temel amacı; çocuklar tarafından severek okunan, alan uzmanları ve öğretmenler tarafından tavsiye edilen kitaplardan olan Tanrı Misafiri ve Miskinler Tekkesi eserlerini Türkçe Öğretim Programında yer alan temalar açısından incelemek ve uygun olup olmadığını ortaya koymaktır.

1.10. Araştırmanın Önemi

Çocuklara edebiyat zevki ve okuma alışkanlığı kazandırmada çocukların karşılaştıkları ürünler çok önemlidir. Kendi seviyesine uygun olmayan, iyi seçilmemiş ürünlerle karşılaşan çocuk edebi zevkten mahrum kalacak, okuma eğilimi göstermeyecektir. Bu nedenle çocuklara tavsiye edilen çocuk edebiyatı ürünleri özenle seçilmelidir.

Çocuklara okutulacak çocuk edebiyatı ürünleri de ders kitaplarına konan metinler gibi Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programında yer alan okuma metinlerinde bulunması gereken özelliklere uygun olmalı ve programda yer alan temaları içermelidir. Fakat çocuklara okutulan bu ürünler gerek öğretmenler gerekse veliler tarafından rastgele seçilmektedir. İçeriği, programa ve seviyeye uygunluğu irdelenmeden önerilen çocuk edebiyatı ürünleri çocuklara okuma zevki ve alışkanlığı kazandıramaz.

Çalışmamızda, İlköğretim Türkçe dersi öğretim programında belirlenmiş, 1-5 ve 6-8. sınıflarına yönelik ana tema ve alt temalar dikkate alınacaktır. Programda yirmi sekiz ana tema ve bunların her birinin altında ayrı ayrı olmak üzere iki yüz yirmi bir alt tema gösterilmiştir. Dolayısıyla çocuklara okutulan eserlerin Türkçe Öğretim Programı'ndaki temalar açısından incelenmesi öğrencilerin, öğretmenlerin, ailelerin ve okuyucuların eserlere yönelik fikir edinebilmelerini sağlamıştır. Bu nedenle bu çalışmada çocuklara okutulan edebi ürünler Türkçe Öğretim Programı'ndaki temalar açısından incelenmiştir.

1.11. Araştırmanın Varsayımları

100 Temel Eser serisi içerisinde yer alan Reşat Nuri Güntekin'in eserleri, Türkçe Öğretim Programı'na göre incelenmiştir. Tüm unsurlar ele alınmıştır, boşta kalan hiçbir unsur bulunmamaktadır.

1.12. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırmanın konusunu oluşturan kitaplar “100 Temel Eser” içerisinde yer alan Reşat Nuri Guntekin’in eserleri ile sınırlıdır.

2. Eserlerin betimsel çözümlenmeleri ilköğretim 1.-5. sınıf ve 6.-8. sınıf Türkçe Öğretim Programı’nda yer alan tema ve alt temalarla sınırlıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

Çalışmanın bu bölümünde araştırma yöntemi, evreni, örnekleme ve veri toplama tekniklerine ilişkin bilgiler verilmektedir.

2.1. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada, tarama modeli kullanılmıştır. Tarama, sosyal bilimlerde yaygın olarak kullanılan bir modeldir (Kuş 2007: 44). Bu model ile yapılan çalışmalarda geçmişte var olmuş veya halen mevcut olan bir durumu, var olduğu şekilde betimlemek amaçlanır; araştırmanın konusunu oluşturan olgu, olay, kişi ya da durumlar olduğu gibi ele alınır, değiştirilmez ve müdahale edilmez (Eroğlu 2006). Bu bağlamda Tanrı Misafiri ve Miskinler Tekkesi eserleri okunarak taranmıştır. Tarama sonucunda elde edilen veriler mevcut olan literatür ve uzman görüşleri ile desteklenerek ilköğretim Türkçe Programı'nda yer alan tema ve alt temalara göre irdelenmiştir.

2.1.1. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Bu araştırmanın evrenini çocuk edebiyatı roman türü oluşturmaktadır. Örneklemini ise çocuk edebiyatı eserleri arasından seçilen Tanrı Misafiri ve Miskinler Tekkesi eserleri oluşturmaktadır. Bu eserler, öğretmenler ve alan uzmanlarınca tavsiye edilmesi, dünya çocuk edebiyatında klasikleşmiş eserlerden biri olması nedeniyle ve yıllardır birçok nesil tarafından okunmasına rağmen güncelliğini kaybetmemiş olmasından ötürü tercih edilmiştir.

2.1.2. Veri Toplama Teknikleri

Bu çalışmada veri toplama bölümü dört aşamada gerçekleştirilmiştir. Birinci aşamada çocuk edebiyatı ve çocuk edebiyatında türler ile ilgili literatür taraması yapılmıştır. Kavramlar incelenip bunların tanımlaması yapılmıştır. İkinci aşamada çocukların ilgi ve ihtiyaçları, çocuklara yönelik metinlerde bulunması gereken özellikler incelenmiştir. Üçüncü aşamada eserler Türkçe Öğretim Programı'nda yer alan ana tema ve alt temalar açısından sınıflandırılmıştır. Son olarak dördüncü aşamada elde edilen bulgular

değerlendirilmiş, eserlerin temalar açısından gösterdiği özellikler ışığında önerilerde bulunulmuştur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

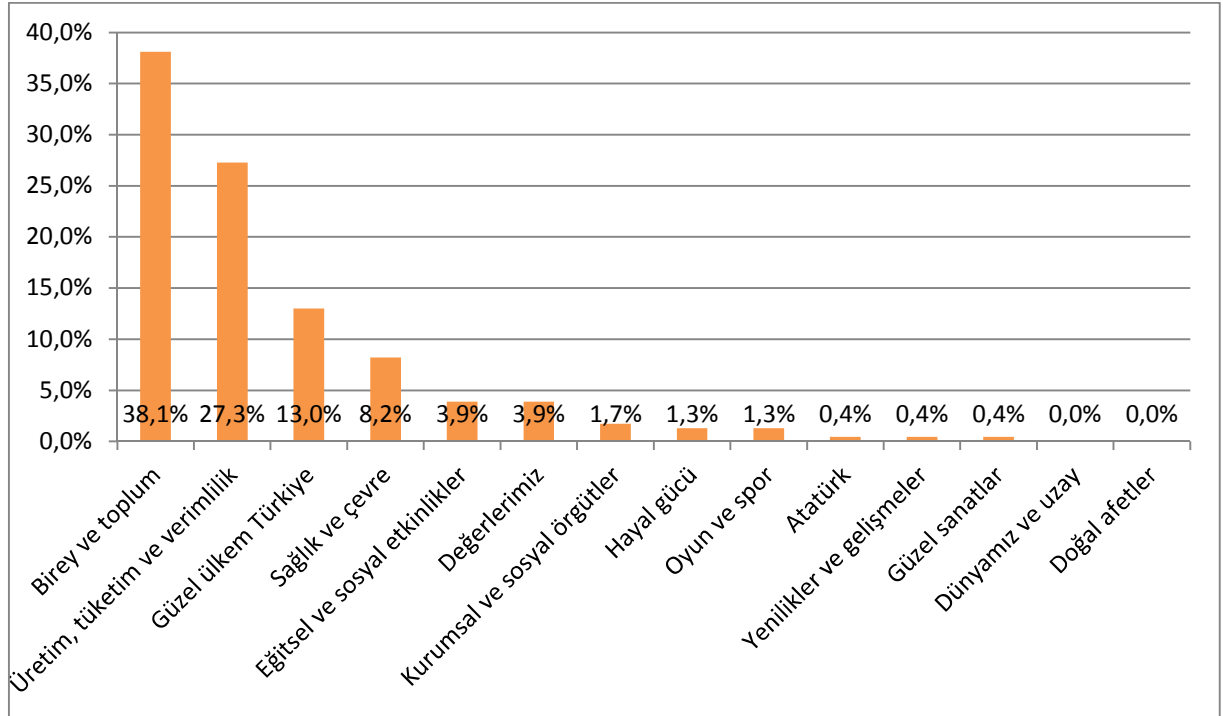
BULGULAR ve YORUM

Çalışmanın bu aşamasında araştırmanın amaçları doğrultusunda ulaşılan bulgulara ve yorumlarına yer verilmektedir.

3. 1. Miskinler Tekkesi Romanının 1.-5. Sınıf Türkçe Öğretim Programı'ndaki Tema ve Alt Temalara Göre Sınıflandırılması

1.-5. sınıf Türkçe Öğretim Programı'na göre Miskinler Tekkesi romanında, 14 ana temadan 13'üne; 114 alt temadan 47'sine değinilmiştir.

Tablo 3. 1. İlköğretim 1.-5. Sınıf Türkçe Öğretim Programı'nda Yer Alan Temaların Miskinler Tekkesi Romanındaki Yüzdeleri

Toplamda 137 alt temaya değinerek “birey ve toplum” ana teması ilk sırada yer almaktadır. Birey ve toplum ana teması 14 alt temadan oluşmaktadır ve 10 tanesine değinilmiştir. Bu ana tema altında yer alan duygular alt temasına 60 yerde, okul alt temasına 24 yerde, yaşlı alt temasına 16 yerde, ev alt temasına 14 yerde, aile alt temasına 12 yerde, beğeniler alt temasına dört yerde değinilmiştir. Bu alt temaları, iki yerde

değnilerek misafir, büyüme ve kurallar alt temaları takip eder. En son sırada hoşgörü alt temasına bir kere değnilmiştir. Engelliler, demokrasi, dayanışma ve barış alt temalarına ise hiç değnilmemiştir.

Toplam 102 alt temaya değinerek ikinci sırada “üretim, tüketim ve verimlilik” ana teması gelmektedir. Üretim, tüketim ve verimlilik ana teması yedi alt temadan oluşmaktadır. Bunlardan altı tanesine değnilmiştir. İlk sırayı 39 yerde değnilerek “meslekler” alt teması; ikinci sırayı 33 yerde değnilerek giysiler alt teması; üçüncü sırayı 10 yerde değnilerek yiyecekler ve iş yaşamı alt temaları; dördüncü sırayı 9 yerde değnilerek alışveriş alt teması; son sırayı ise bir kez değnilerek tasarruf alt teması alır. Reklam alt temasına ise hiç değnilmemiştir.

Sağlık ve çevre ana teması 13 alt temadan oluşmaktadır ve 46 yerde geçmektedir. Hayvanlar alt temasına 15 yerde; bitkiler ve vücut sağlığı alt temalarına 10'er yerde; yaşadığımız yer alt temasına yedi yerde; beslenme alt temasına ise üç yerde; hava olayları alt temasına bir kez değnilmiştir. Beslenme, ağız, diş, temizlik, sağlık alanında çalışanlar, sağlık hizmetleri, çevre bilinci, toprak ve su olayları alt temalarına ise hiç değnilmemiştir.

Güzel ülkem Türkiye ana temasına 30 yerde değnilerek dördüncü sırada yer almaktadır. Ana tema,6 alt temadan oluşur ve bunların üçüne değnilmiştir. Şehirler alt temasına 21 yerde; tarihi ve turistik yerler alt temasına sekiz yerde, coğrafya alt temasına ise bir kere değnilmiştir. İklim, ürettiklerimiz ve akarsular alt temalarına hiç değnilmemiştir.

Kurumsal ve sosyal örgütler ana temasına 10 yerde değnilmiştir. Toplamda 10 tane alt temadan oluşmaktadır ve bunlardan dört tanesine değnilmiştir. Belediyeler alt temasına altı yerde, kurumlar alt temasına iki yerde, güvenlik kurumları ve bakanlık alt temalarına bir kez değnilmiştir. TBMM, valilik, kaymakamlık, dernekler, üniversiteler, yardım kurumları alt temalarına ise değnilmemiştir.

Değerlerimiz, eğitsel ve sosyal etkinlikler, hayal gücü ana temalarına sekiz yerde değnilmiştir. Değerlerimiz ana teması, üç alt temadan oluşmaktadır, bunlardan ikisine değnilmiştir; Türk kültürü alt temasına beş yerde; Türk büyükleri alt temasına üç yerde değnilmiştir; Türkçemiz alt temasına ise hiç değnilmemiştir. Eğitsel ve sosyal etkinlikler ana temasında dokuz alt temadan beşine yer verilmiştir; gezi, sirk, sinema alt temalarına iki yerde değnilmiştir; kutlama ve tatil alt temalarına bir kere değnilmiştir; tiyatro, lunapark, kamp, sınıf ve okul seçimleri alt temalarına ise hiç değnilmemiştir. Hayal gücü ana teması

altı temadan oluşmaktadır ve bunların üçüne değinilmiştir; hayal ve rüya alt temalarına üç yerde değinilmiştir; kurgu alt temasına iki yerde değinilmiştir; tasarımlar, uzaya yolculuk ve gökkuşağı alt temalarına ise hiç değinilmemiştir.

Yedi yerde değinilen güzel sanatlar ana temasının, sekiz alt temasından ikisine yer verilmiştir. Müzik alt temasına altı; ozanlar alt temasına bir kez değinilmiştir. Resim, ebru, tezhip, hat, bale, seramik alt temalarına ise hiç değinilmemiştir.

Dünyamız ve uzay ana temasına üç yerde değinilmiştir. Ana tema toplam 12 alt temadan oluşmaktadır. Bunlardan gökyüzü alt temasına iki yerde; yeryüzü alt temasına bir kere değinilmiştir. Yıldız, ay, gezegen, güneş, bulut, volkanlar, okyanus, iklim, kıta, astronot alt temalarına ise hiç değinilmemiştir.

Dört alt temadan oluşan yenilikler ve gelişmeler ana temasına iki yerde değinilmiştir. Keşifler ve sosyal değişimler alt temalarına birer kez değinilmiştir. Bilgi ve iletişim teknolojisindeki değişimler ve buluşlar alt temalarına hiç değinilmemiştir.

Oyun ve spor ile Atatürk ana temalarına birer kez değinilmiştir. Oyun ve spor ana teması, yedi alt temadan oluşmaktadır; bunlardan sadece bir yerde bireysel sporlar alt temasına değinilmiş; izcilik, takım sporları, yüzme, oyunlar, başarılı sporcular, oyuncular alt temalarına hiç değinilmemiştir. Atatürk ana teması altı alt temadan oluşmaktadır; dış politika alt temasına bir kez değinilmiştir; Atatürk'ün hayatı ve eserleri, Atatürk'ün kişilik özellikleri, Atatürkçü düşünce sisteminde yer alan konular, Atatürk ve Cumhuriyet Eğitimi, milli bayramlar alt temalarına hiç değinilmemiştir.

Deprem, sel, çığ, kasırga, arama ve kurtarma, doğal afetlere karşı alınabilecek önlemler gibi alt temalardan oluşan “doğal afetler” ana temasına hiç değinilmemiştir.

Birey ve Toplum Ana Teması

Eserin konusu, küçük yaşlardan beri kendini eksik ve zayıf gören bir bireyin toplumsal hayatta yerini bulmaya çalışması üzerine kurulmasından dolayı “Birey ve Toplum” teması ilk sıradadır. 1.-5.sınıf Türkçe Öğretim Programı’nda “Birey ve Toplum” teması 14 alt temadan oluşmaktadır.

Duygular

Duygular alt teması romanın 60 değişik yerinde değinilerek en fazla değinilen alt tema olmuştur. Duygu, TDK (2005: 580) sözlüğüne göre; “*nesnelere ve olayları ahlaki ve*

estetik yönden değerlendirme yeteneği” olarak tanımlanmıştır. Binbaşıoğlu (1995: 6)’a göre duygu, bireyin temel gereksinimleriyle ilgili olan; onun iç ve dış dünyadan etkilenmesiyle genellikle hoşlanma ya da acı duyma şeklinde ortaya çıkan tepkilerdir. Duygular, bireyin iç ve dış dünyasına verdiği tepkilerdir, gizlenmeden her duygu ortaya çıkarılmalıdır. Kısıtlanmadan duygularını dile getiren çocuklar, içten, dürüst, kendine güveni tam bireyler olurlar (Aydın 2007: 178). Miskinler Tekkesi romanında da, roman kahramanı, ailesine layık bir evlat olamadığını düşünmekte ve fiziksel görüntüsünden rahatsızlık duymaktadır. Ayrıca çevresindeki insanların kendi kişiliği üzerinde kendi iradesi dışında etki kurduklarını düşünmektedir. Roman kahramanının bu özelliklerinde dolayı eserde en çok “duygular” alt temasına rastlanmaktadır. 1.-5. sınıf öğrencileri genellikle yedi ile on bir yaş arasında olmaktadır hatta son düzenlemeye göre okula başlama yaşı 5’tir. Programda öğrencilerin gelişim düzeyleri dikkate alınarak 1.-5. Sınıflarda duygular alt tema olarak “Birey ve Toplum” ana teması içinde yer almış; 6.-8. Sınıflarda ise, “Duygu” ana temasına yer verilmiş ve bu tema da ayrıntılandırılmıştır. Piaget’e göre yedi ile on bir yaş aralığı bilişsel gelişim açısından somut işlemler dönemine denk gelmektedir. Somut işlemler dönemindeki bir çocuğun soyut düşünme becerisi gelişmemiştir (Gündoğdu2005: 96). Bundan dolayı bu yaş aralığındaki bireyler için, bilişsel ve duyuşsal gelişim düzeyinin üzerinde olabilecek bu eser, ortaokul üçüncü ve dördüncü sınıflar için daha uygun görülmektedir.

Eserde, Birey ve Toplum ana teması içinde yer alan Duygular alt temasıyla ilgili olarak yer alan cümlelerden bazıları şunlardır:¹

“Komşu kadınlarını gözetleyen bir çapkın vaziyetinde görülmekten fena halde ürkiyordum.”(19)

Yukarıdaki cümlede toplumun ve insanların gözünde hoş olmayan bir durumu gerçekleştirmekten duyulan korku ve kaygı dile getirilmiştir. Eylemi gerçekleştiren kişi her ne kadar bu durumun hoş olmayan ve hoş karşılanmayacak bir durum olduğunun bilincinde de olsa bu eylemi gerçekleştirmekten kendini alıkoyamamaktadır ama bir taraftan da insanların gözünde kötü görünmek istememektedir. Bu durum Kohlberg’in ahlak gelişim kuramının üçüncü aşaması olan “kişilerarası uyum eğilimi”ne girmektedir.

¹ “Çalışmamızda, Güntekin Reşat N., ‘Miskinler Tekkesi’, İnkılap Kitabevi, İstanbul. Baskısı esas alınmıştır.”

Bu aşamada birey için başkalarının gözünde iyi çocuk olmak, onay görmek önemlidir (Senemoğlu 2005: 66).

“Ancak bütün vehim ve heyecanlarıyla genç bir adam olmaya ve hele sevmeye başlayınca derdim yeniden depreşiyor, kabuğu kopmuş bir yara gibi ince ince sızlamaya başlıyordu.” (19)

Kişi yaşamdan zevk almak ve mutlu olmak için isteklidir fakat bu mutluluğun verdiği heyecanı bastıran bir kaygısı ya da bu mutluluğu engelleyeceğinden korktuğu bir sıkıntısının bulunduğu yukardaki yargıdan anlaşılmaktadır. İçinde bulunulan bu sıkıntıyı daha önce en az bir kere daha yaşamış olduğu anlaşılmaktadır; bu yaşanmışlığın kişiyi derinden etkilemiş olduğu görülmektedir.

“Havuzun yanındaki kanepesinde gene uslu uslu otururken göğsünün üzerinde kavuşmuş parmaklarıyla tempo tutmasından ve ara sıra penceremize bakmasından beni dinlediğini anlıyor, sevinçten ağlayacak gibi oluyordum.”(21)

Yukarıdaki cümlede öncelikle vücut hareketlerinin insanlar arası iletişimde çok etkili olduğu anlaşılan cümlede, bu hareketlerin, gözlemleyen kişi ya da kişilerde olumlu ya da olumsuz bir duygu oluşturduğu görülmektedir. Cümle, “*sevinçten ağlamak*” sözcük öbeği ile birbiriyle zıt gibi görünen duyguların aynı anda, aynı sebepten dolayı meydana gelebileceğini göstermektedir.

Okul

Okul, okuma yazma öğretiminden başlayıp, çeşitli derecelerde toplu eğitimin yapıldığı en yüksek bilim ve sanat bilgisine kadar eğitimin verildiği yerlerdir (TDK 2005: 1494). Birey ve toplum ana teması altında ikinci sırada “okul” alt temasına değinilmiştir. Okul alt temasına romanın içerisinde 24 yerde değinilmiştir. Okul, çocuklar için ikinci yuvadır, bu yüzden okula karşı çocuklarda herhangi bir korku olmamalıdır. Aileler, okul korkusu çeken çocukları konusunda dikkatli olmalıdır. Eğer çocukları, aile bireyleri dışında başka insanlarla sosyal ilişki kurmakta zorlanıyorsa, utangaçsa ve okula gitmemek için mide bulantısı, baş ağrısı gibi birtakım fizyolojik rahatsızlıkları olduğunu iddia ediyorlarsa, bu sorunun üzerine gitmelidirler (Baldık 2005: 545). Bu bağlamda ağırlıklı olarak “okul” alt temasına değinilen bu eser, çocuklara okul sevgisini aşılacak amacıyla uygundur. Fakat eserin içinde “okul” alt temasının değinildiği cümleler çocuklarda okul sevgisini geliştirecek tarzda cümlelerden ziyade daha çok betimleme amaçlı cümlelerdir.

Ayrıca eser içerisindeki okul isimleri ve eğitim sistemi, günümüzdeki okul isimleri ile eğitim sisteminden farklı olduğu için çocuklara sadece geçmişteki okul yaşamına ilişkin bilgi sunmakta; günümüz okul yaşamı ve eğitim hayatıyla ilgili çocukları teşvik edici bir bilgi içermemektedir.

Eserde, Birey ve Toplum ana teması içinde yer alan “okul” alt temasıyla ilgili olarak yer alan cümlelerden bazıları şunlardır:

“On sekiz yaşında Rüştüyeyi bitirdiğim zaman benim bir baltaya sap olmamda dayımdan ziyade Paşa'nın emeği geçmiştir.” (28)

Başta aile bireyleri olmak üzere, çevredeki diğer insanların düşünceleri, tutumları ve önerileri dikkate alınarak, kendi kişiliğini oluşturma veya yeniden yapılandırma etkinlikleri ilk çocukluktan itibaren başlar; özellikle gençlik yıllarında daha da etkin hale gelir (Sardoğan ve Karahan 2005: 180). Türk toplumunda, bir insanın işe yaraması ve iş gücü sahibi olması anlamında kullanılan “bir baltaya sap olmak” deyimini geçtiği cümlede kişi, hayatını devam ettirebilmek adına bir meslek sahibi olduğunu ve bu meslekten memnun olduğunu; bu mesleğe girmesine vesile olan kişiye karşı büyük bir minnet duyduğunu dile getirmeye çalışmıştır.

“İptidaiyi, rüştüyeyi, idadiyi ateş alır gibi geçerek çocuk denecek yaşta Mülkiye'nin kapısına dayanmış.” (32)

Eğitim, okul öncesi dönemden başlayarak lisansa kadar hatta lisansüstü eğitime kadar süren aşamalı bir özelliğe sahiptir. Yukarıda “iptidai” o dönemin ilkokul; “rüştüye” ortaokul; “idadi” ise lise derecesindeki okullardır. Cümleden de anlaşılacağı üzere, bireyin başarısına vurgu yapılmış ve bu dereceleri sırasıyla başarı tamamlamış; iş hayatına çok genç yaşta başlamış olduğu anlaşılmaktadır. Burada ayrıca 6.-8. sınıf Türkçe Öğretim Programı'ndaki “kişisel gelişim” ana teması içinde yer alan “başarı” alt temasına da değinilmiştir.

“Onlar da baba gibi nalınlı çıplak ayakları, basma şalvarları ve başörtüleriyle yemekleri pişirirler, on beş günde bir küfe ile mezbahadan gelen iç yağlarını eritirler, bahçede çamaşır yıkarlar ve ara sıra da hep bir arada mektepte temizlik yapmaya gelirlerdi.” (42)

Bu cümlede günlük hayattan ve kişilerin yaşam tarzı hakkında bilgiler verilmiştir; eylemi gerçekleştiren kişilerin öğrencilerin ebeveynleri olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca

kendi evlerinin işleri yanında okula da önem verdikleri, okul ile de yakından ilgilendikleri anlaşılmaktadır.

Yaşlılar

Püsküllüoğlu'na (2004: 1457) göre, yaşı ilerlemiş, yaşlanmış ve TDK (2005: 2144) sözlüğüne göre, kocamış olarak geçen “yaşlı” alt teması, romanın içerisinde 16 cümlede geçmektedir. Teknolojinin gelişmesi, toplumsal yaşamımızdan tutun aile yaşamımıza kadar her şeyi etkilemiştir. Fakat Türk toplumu olarak kemikleşmiş bazı inançlarımız ve korumayı başardığımız geleneklerimiz, törelerimiz, adetlerimiz var. Bunlardan birisi de “yaşlılara saygı”dır. Romanda “yaşlı” alt temasının geçtiği cümleler, okuyanda yaşlılara karşı bir hürmet ve merhamet duygusu uyandırmaktadır. Türk kültürüne ait ve hiç bozulmaması gereken bu özelliğimizin, bu eserle çocuklara başarılı ve bilinçli bir şekilde aktarıldığını düşünmekteyiz. Ayrıca yaşlıların toplumsal yaşamdaki ve çalışma yaşamındaki yerleri de eserle aktarılmıştır.

Eserde, Birey ve Toplum ana teması içinde yer alan ”yaşlılar” alt temasıyla ilgili olarak yer alan cümlelerden bazıları şunlardır:

“Bunların güçlü, kuvvetlileri gündüzün şehirde incire, palamuda yahut dilenciliğe giderler; ihtiyar ve sakatlar kulübelerinin önünde, kızgın güneşin altında iri kertenkeleler gibi yarı çıplak yatarlardı.” (51)

Ortak bir yaşam alanını paylaşan insanların, sosyal ve çalışma hayatına değinilen cümlede, adı geçen iş alanlarında çalışmak için belli ölçütlerin olduğuna; çalışamayacak durumda olanların ise gün içerisindeki ne yaptıklarına değinilmiştir.

“Bunların sahipleri çok kere fakir insanlar, ihtiyar dul kadınlar vesairedir.” (119)

“Bir kere de gene büyük sevincini etrafındaki çocuklara onar para dağıtmakla ifade eden çok fakir bir ihtiyar kadına tesadüf etmiştim.” (141)

Bu iki cümlede, ihtiyar ve fakir insanların durumlarına; fakir de olsalar mutluluklarını, etrafındaki insanlara güçleri yettiğince hediyeler vererek paylaştıklarına değinilmiştir.

Ev

TDK (2005: 665) sözlüğüne göre ev, birinin veya bir ailenin yaşadığı yer olarak tanımlanmıştır. Ötüken (2007: 1512)'e göre ise ev için insanların barınması amacıyla yaptığı bina, tanımını kullanmıştır. Birey ve toplum ana teması altında, “ev” alt temasına 14 yerde

değnilmiştir. Bir eve sahip olma ve barınma ihtiyacı insan olarak vazgeçilmezimizdir. Maslow 'un "ihtiyaçlar hiyerarşisi "ne göre de en temel ihtiyaçlarımız arasındadır. Maslow'a göre, birey temel ihtiyaçlarını gidermeden kişilik gelişimini tam olarak tamamlayamaz. Ev, bizim kültürümüz için bir yaşam tarzıdır, içine girdiğimiz an kendimizi iyi hissetme ihtiyacı duyduğumuz bir kaynaktır. Metinde "ev" sözcüğünün geçtiği yerlerde bunun bir yaşam tarzı olduğu ve evin toplumumuz için önemli olduğunu gözler önüne sermektedir.

Eserde, Birey ve Toplum ana teması içinde yer alan" ev" alt temasıyla ilgili olarak yer alan cümlelerden bazıları şunlardır:

"Ailemiz, yangından sonra niçin derli toplu bir evceğize sığınmamış da bu berhaneyi başına bela etmişti." (16)

Ev, Türk toplumu için büyük öneme sahiptir; bir tutulurken evin güneş alıp almadığı, binanın yaşı, yalıtımı, kapı ve pencerelerin durumu v.b. dikkat edilen yönleridir. Bu cümlede de bir evin ve içindeki odaların, orada yaşayacak kişi veya kişilerin ihtiyaç ve beklentilerini karşılayacak biçimde olmasına; düzenli olmasına; harap ve kullanışsız olmamasına değnilmiştir.

"Maksadım, sadece bizim eski konağı hatırlatan bir yeri dünya gözüyle bir kere daha görmektir ve bu arzu, yüreğimi çarpırtıyordu." (93)

Evler, insanların en kıymetli ve özel anlarının geçtiği yerlerdir; evlerin her bir köşesinde birçok anımız, yaşanmışlığımız vardır. Yukardaki cümlede, eski evlerini görecektir olmanın düşüncesi bile, kişiyi heyecanlandırmaya yetiyor; ama onu asıl heyecanlandıran eski evleri değil, o evin içinde yaşanan anlardır.

"Muallimin oturduğu uzun yüzlü evle köşe başındaki mavi konak arasına tek katlı bir bodur ev sıkışmıştır." (183)

Cümleden anlaşılacağı üzere, birey, duygularını katarak çevresiyle ilgili düşüncelerini dile getirdiğinde, karşıdaki kişi veya kişiler, o bireyin beğendiği veya beğenmediği şeyleri anlayabilir.

Aile

Aile, aynı soydan gelmiş olan ve aralarında akrabalık ilişkileri bulunan kişilerin tümüdür (TDK 2005: 45). Ötügen (2007: 161) 'e göre aile, aralarında kan bağı, yakınlık bulunan ve ilişkileri medeni yasa ile düzenlenmiş olan topluluk olarak tanımlanır. Türk toplumu, aile

bağlarına önem veren ve akrabalık bağları kuvvetli bir toplumdur. Anayasa'nın 41. maddesinde “*Aile, Türk toplumunun temelidir...*” şeklinde geçmektedir. Eski Türk devletlerinden beri “aile” önemini korumuştur; Türkler o dönemde “aileler”in birleşmesi sonucu devleti meydana getirmişlerdir hatta aile bağlarının kuvvetli olması sayesinde, yıkılan bir Türk devleti yerine, bağlar kuvvetli olduğu için derhal bir araya gelinip yeni bir devlet kurulmuştur. Aile aynı zamanda bireyin, en çok etkileşim içerisinde olduğu yerdir; aile bireyleri arasındaki ilişkiler ve aile ortamı, bireyin kendine güvenen biri olmasını, diğer insanlara saygılı olmasını, sosyal ve kişisel gelişimini sağlayan önemli bir kurumdur (Baldık 2005: 54). “Aile “ alt teması romanda, 12 yerde geçmektedir. Toplumsal anlamda meydana gelen değişimlerin ve çözümlerin yaşandığı bir dönemde yaşadığımız günümüzde “aile” kavramının öneminin, bu romanla hissettirilmeye çalışılması, özellikle “Türk aile yaşamı”nın üzerine düşülmesi rastlantı değildir.

Eserde, Birey ve Toplum ana teması içinde yer alan ”aile” alt temasıyla ilgili olarak yer alan cümlelerden bazıları şunlardır:

“...*Karacaahmet'in meşhur Miskinler Tekkesi 'nde olduğu gibi bütün aile, büyük sofrada toplanarak , 'amin, amin' çağırırdı.*” (10)

Tüm ailenin bir arada olmasının, birlikte aynı sofrayı paylaşmanın ve aynı duyguları taşımanın güzelliğine değinilen cümlede, Türk toplumunda aile bağlarına da ne kadar önem verildiği anlaşılmaktadır..

“*Ailenin demirbaşları büyükannem, büyük halam ve büyük dayımdı.*” (16)

Toplumumuzda aile yapısında meydana gelen değişiklikler gözler önüne serilmiştir. Geleneksel aile yapısından, çekirdek aile yapısına geldiğimiz günümüzde, çocuklar bırakın anne ve babalarının halalarını, dayılarını; kendi hala ve dayılarıyla aynı ortamda uzun süre bulunamamakta hatta onları tanıyamamaktadır. Oysa yukardaki cümle, eski dönemlerde aile bağlarının ne kadar güçlü olduğuna ve ne kadar yakın ilişkiler içinde bulunulduğuna güzel bir örnektir.

“*Benim gibi zayıf insanlar için aile bağlarının ve muhabbetin her şekli azaptır.*” (86)

Bağlanma, bizim için önemli olan insanlarla kurmuş olduğumuz güçlü ve duygusal bir bağıdır. Bu bağ ile biz, insanlarla iletişim kurmaktan zevk alırız ve bu da bizim yaşamdan daha çok zevk almamızı sağlar (Sardoğan ve Karahan 2007: 151). Bu cümlede

birey, kendini zayıf görmekte ve bu yüzden aile bireyleri ile yakın ilişki kuramamaktadır; bağlanmanın verdiği yaşamdan zevk alma duygusunun aksine, kişinin bu durumdan mutsuz olduğu anlaşılmaktadır.

Üretim, Tüketim ve Verimlilik Ana Teması

İnsan, hayatını devam ettirebilmek için çaba göstermek, bir şeyler üretmek zorundadır. Fakat insan sadece temel gereksinimlerine ihtiyaç duymaz, sosyal bir varlık olduğu için toplumda statü elde etmek için birtakım tüketim maddelerini edinirler (Özkalp 2001: 183). Bunların sonucunda insan hayatında, üretim, tüketim ve verimlilik kavramları yerini alır.

Meslekler

Meslek, birinin geçimini sağlamak için temel çalışma alanı edindiği sürekli iş (Püsküllüoğlu 2004: 919). Ötüken (2007: 3164)'e göre ise meslek, bir öğrenim hayatından veya çıraklıktan geçmiş olan; kanunlarla belirlenen uzmanlık alanıdır. Üretim, tüketim ve verimlilik ana teması içerisinde "meslekler" alt teması 39 cümlede geçmektedir. Roman konusu itibarıyla birinin geçimini sağlama yolu olan dilencilik üzerine kurulduğu için romanda bu kadar çok fazla "meslekler" alt temasına rastlamamız gayet olağandır. Metinde geçmişteki isimleriyle anılan birçok meslek ve de günümüzdeki birçok meslek ismine değinilmiştir. Ayrıca mesleklerle ilgili düşüncelerde sezdirilmiştir. Bu kadar çok çeşit mesleğin adının geçmesi, öğrenciler için oldukça önemli olan ve zorlanacak oldukları meslek seçimi konusunda yardımcı ve yönlendirici olması açısından uygundur. Çocukların mutlu ve başarılı bireyler olabilmeleri için meslek seçimi konusunda onların yetenekleri ve kişilikleri dikkate alınmalı ve destekleyici olunmalıdır (Baldık 2005: 517). Bu bağlamda romanda çok sayıda meslek isminin geçmesi, çocukların kendilerine uygun meslek konusunda fikir edinmeleri açısından yararlıdır.

Eserde, üretim, tüketim ve verimlilik ana teması içinde yer alan "meslekler" alt temasıyla ilgili olarak yer alan cümlelerden bazıları şunlardır:

"Yaprakları hışırdatarak mehtap içinde yüzer gibi dalga dalga mesafeleri aşarak yükselirken yüreğimi şişiren gururu göklerde takla atan teyyareci bilmem duyabilmiş midir?" (22)

Kişinin içinde bulunduğu duygu durumunun tasvir edildiği cümlede, duygular, doğada var olan varlıklara benzetilerek tarif edilmiş ve güzel bir etki uyandırmıştır. Ayrıca,

kendisine göre gururu o kadar büyük ve görkemlidir ki en yükseklerdeki bile duyabileceğini vurgulamıştır. Burada meslek ismi olan “teyyareci” sadece içinde bulunulan durumu abartmak için kullanılan bir kavram özelliği göstermektedir.

“Benim sınıfımda bedesten tellalından sırik arabacısına kadar her çeşit insan var.”
(35)

“Gündelik kazancım taş taşıyan, odun yaran herhangi bir işçinin gündeliğini geçmeye, ara sıra depoyu teftişe gelen kravatlı, bastonlu doktorlar ve büyük belediye memurlarının kazancına yaklaşımaya başlamıştı.” (50)

Yukardaki iki cümlede, değişik çalışma alanlarından meslek isimlerine yer verilmiştir ve mesleklerin maddi gelirleri arasındaki hiyerarşiye değinilmiştir. Buradan hareketle ağır iş ile uğraşan kişilerin gelirlerinin, memurlara göre düşük olduğu ortaya çıkmaktadır.

Giysiler

Giysi, giyilmek amacıyla yapılmış olan tüm giyim eşyalarına verilen ortak isim olarak tanımlanır (Püsküllüoğlu 2004: 544). Üretim, tüketim ve verimlilik ana teması altında yer alan “giysiler” alt teması, romanı içerisinde 33 cümlede değinilmiştir. Romanda, adı geçen giysiler genellikle eski zamana ait olan ve günümüzde adı bile geçmeyen kıyafetlerdir; bu bakımdan günümüze uzak olduğu için eğitim anlamında çocuklara pek bir katkı sağlayacağını düşünmemekteyiz. Çünkü ortaokul birinci sınıf öğrencisi hayatında hiç görmediği hatta hiç duymadığı bir kıyafeti kafasında somut bir şekilde canlandıramaz ve onu hafızasında yer alan şemaların hiçbirine yerleştiremez. Öte taraftan, romanda “giysi” alt temasının değinildiği cümlelerde, güzel giyinmenin toplumsal anlamda bir değer taşıdığı ve giysilerin toplumsal yaşamda sözsüz bir iletişim aracı olduğu mesajı verilmektedir; toplumsal yaşamı anlamaya, öğrenmeye çalışan bireyler için bu gayet eğitici ve güzel bir durumdur.

Eserde, üretim, tüketim ve verimlilik ana teması içinde yer alan ”giysiler” alt temasıyla ilgili olarak yer alan cümlelerden bazıları şunlardır:

“Arkasında bal rengi bir süre gömlek, belinde bir kayış, kemer, ellerini büyük bir adam gibi kırmızı benekli, kısa paçalı kadife pantolonunun ceplerine sokmuş, bağcıklı parlak potinleriyle önümüzdeki bir yürüyüşü, ikide bir durarak kubbelere,

kemerlere hiç küçülmeden bir bakışı vardı ki, bir padişah çocuğudur da babasının hayratlarını seyrediyor sanırsınız.” (54)

“Sanlı, kırmızı entarileriyle, mercan terlikleriyle, örme yün kuşağından sarkan anahtarlarıyla âdeta kelli felli bir konak kalfasıdır.” (146)

“Hasır pabuçlarıyla, beyaz pantolonu ve beyaz ipek gömleğiyle ne uşaktı Yarabbi, ne uşak! ” (201)

İnsanların dış görünüşleri ve giyimleri ilk görüşte diğer insanlar üzerinde olumlu ya da olumsuz etki uyandırabilir. Kıyafetlerine bakılarak insanların, maddi durumları, sosyal statüsü, işi vb. konularda yorum yapılabilir; bazen de kıyafetler insanlar hakkında önyargılı davranılmasına sebep olabilir. Bu cümleler ile açık bir biçimde kıyafetlerin maddi durumla ve sosyal statü ile bağlantılı olduğu düşüncesi iletilmiştir.

Yiyecekler

Püsküllüoğlu (2004: 1488)’na göre yiyecek, yenmeye elverişli olan tüm şeyler, olarak tanımlanmıştır. Üretim, tüketim ve verimlilik ana teması altında yer alan “yiyecek” alt temasına 10 cümlede değinilmiştir. Anne, babaların en büyük sorunlarından birisi, çocuklarının beslenme konusunda isteksiz olmalarıdır. Roman’da yemekler çocuklarda istek uyandıracak şekilde güzel bir şekilde dile getirilmiştir; bu vesileyle çocukların beslenme konusunda isteksizlikleri ortadan kaldırılabilir. Teknoloji çağında yaşadığımız ve dünyanın küçülmeye, adeta ufak bir köy haline geldiği günümüzde, reklamlar vasıtasıyla çocuklar birçok iyi şey öğrendiği gibi, zararlı şeyler de öğrenmektedir. Reklamların çocuklara aşılacağı zararlı bir konu da hamburger, pizza gibi “fast food” diye adlandırılan ve çocuklarda obeziteye neden olan yiyeceklerin popüler hale gelmesidir. Kuzey Amerika ve Avrupa’da her yıl 500 bin kişi şişmanlık nedeniyle hayatını kaybetmektedir ve son yıllarda çocukluk çağı şişmanlık oranı geçmiş yıllara oranla hızla artmaktadır (Şenşekerci, Türkkın 2003: 25). Fakat romanda özellikle Türk kültürüne ait olan ev yemekleri, okuyan da iyi bir etki uyandıracak şekilde dile getirilmiştir ve çocuklara sağlıklı beslenme duygusu aşılacaktır.

Eserde, üretim, tüketim ve verimlilik ana teması içinde yer alan “yiyecekler ” alt temasıyla ilgili olarak yer alan cümlelerden bazıları şunlardır:

“Mesela, avın ve bahçe mahsullerinin kıt zamanlarında baba, gene surlar dışında hodana dediğimiz dededikenine benzer bir acayip ot bulup getirir ve bunun çorbadan dolmaya kadar yedi, sekiz çeşit yemeği olurdu.” (41)

“Gene mesela, bizim ancak tatlısını tanıdığımız helvacı kabağını dilim dilim una bulayıp kızartırlar ve üzerine sirke, kuru nane ve kırmızı biberle yapılmış bir garip salça dökerek çocuklara kapış kapış yedirirlerdi.” (42)

İnsanlar birçok konuda önyargılı davranabilir. Bunlardan birisi de yemeklerdir çünkü herkesin bir damak tadı vardır, bunu bir alışkanlık haline getirmiştir ve bunun dışına çıkmak istemezler. Damak tadına hitap etmeyeceğini düşündüğü bir şeyi denemeye bile kalkışmazlar. Daha önce pek de alışık olunmayan yemek çeşitlerinin geçtiği cümlelerde, bu alışık olunmayan lezzetlerle ilgili daha önce denenmemiş olmalarına rağmen olumsuz bir yargı değil; olumlu bir yargıda bulunulmuştur.

“Paytak paytak etrafımızda dolaşan güvercinlere yem serptik; meşhur tablalı kuskuscunun pilavıyla ve soğuk şerbetiyle kendimize bir güzel ziyafet çektik.” (92)

Yiyecekler ve içecekler birbiriyle uyum içinde olmalıdır aksi halde yemekten tat alınmaz. Bu cümlede de pilav ve şerbetin birbiriyle uyumlu olduğu iletisi verilmiştir.

Sağlık ve Çevre Ana Teması

Bireyin, kendisi dışındaki tüm cansız varlıklar fiziki çevresini, tüm canlı varlıklar biyolojik çevresini oluşturur. Bir de insanın dâhil olduğu sosyo-kültürel çevresi vardır; bu ögeler insan sağlığı üzerinde olumlu ya da olumsuz doğrudan etkiye sahiptirler (Çakır 2002: 21).

Hayvanlar

Hayvan, içgüdüleri ile hareket eden, duygu ve hareket yeteneği olan canlı varlıktır (TDK 2005: 869). Püsküllüoğlu (2004: 615)'na göre ise hayvan, insan gibi dil becerisine ve akla sahip olmayan yaratık olarak tanımlanmıştır.

Sağlık ve çevre ana teması içerisinde “hayvan” alt temasına 15 cümlede değinilmiştir. Küresel ısınmanın gün gün tehlike olarak önümüze çıktığı, doğaya karşı verdiğimiz önemin yetersiz kaldığı günümüzde “hayvan” alt temasının ana tema içerisinde en çok verilmesinin bilinçli olduğunu düşünmekteyiz. Çocuklara hayvan sevgisini aşılama amacıyla birkaç cümle verilmiş olsa da genellikle hayvanlar, benzetme amacıyla

ya da Türk kültürüne ait bir şeyi anlatmak amacıyla kullanılmıştır. Çocuklara doğrudan hayvanları anlatan ve hayvan sevgisini aşıl原因 bir anlatım bulunmamaktadır.

Eserde, sağlık ve çevre ana teması içinde yer alan ” hayvanlar” alt temasıyla ilgili olarak yer alan cümlelerden bazıları şunlardır:

“İşte bu güneştir ki, köpeğin enciğini yalaması gibi, yumuşak, sıcak diliyle yalaya yalaya beni canlandırmıştı.” (48)

“Bayramın asıl ağırlık merkezi olan mukaddes danaya gelince; onun bayramı çok evvelden başlamış bulunurdu.” (61)

“Paytak paytak etrafımızda dolaşan güvercinlere yem serptik; meşhur tablalı kuskuscunun pilavıyla ve soğuk şerbetiyle kendimize bir güzel ziyafet çektik.” (92)

Her ne kadar “hayvanlar” alt temasına örnek olsalar da, cümlelerde geçen hayvan isimleri birincisinde güneşin sıcaklığını somutlaştırmak için; ikincisinde Kurban Bayramı’nı anlatmak için; üçüncü cümlede ise gün içerisinde yapılan işlerden bahsedilirken bir ayrıntı olarak verilmiştir. Gerçek anlamda hayvanları anlatan onlara değinen cümleler değildir.

Bitkiler

Bitki, bulunduğu yere kökleriyle tutunan, orda büyüyen, geline, üreyen, yaşamı sona erdikten sonra kuruyan ve ölen canlılardır (TDK 2005: 287). Ötüken (2007: 632)’e göre ise bitki, besinlerini kısmen ya da tamamen suda, havada, toprakta erişim olarak bulunan madensel tuzlar ve karbondioksit gazından elde eden, genelde yeşil renkli olan ve bittiği yere kökleriyle tutunmuş halde yaşamını sürdüren canlılar, olarak tanımlanır. Sağlık ve çevre ana teması içerisinde yer alan “ bitkiler” alt temasına 10 cümlede değinilmiştir. Romanda, bitkilere değinilen cümleler, bitkilerle ilgili güzel duygular uyandırmaktadır. Bu da “hayvanlar” alt temasından belirttiğimiz gibi, gelişen teknolojilerle zarar verdiğimiz ve ihmal ettiğimiz doğaya, çocukların daha hassas olmasını sağlamak adına uygun görülmektedir.

Eserde, sağlık ve çevre ana teması içinde yer alan ”bitkiler” alt temasıyla ilgili olarak yer alan cümlelerden bazıları şunlardır:

“Perdeler, dürbünler vesaire ile rasathane haline gelen penceremden onu gözetlediğim zamanlarda bazen sinirli hareketlerle papatyaları dittiğini görüyor, bunun benim için bir fal olduğunu anlayarak heyecana kapılıyordum.” (29)

Bitkiler varlıkları ile yaşamı daha yaşanabilir hale getirmelerinin yanı sıra insanlar tarafından onlara bazı anlamlar yüklenmiştir. Örneğin, yoncanın dört yapraklısı uğurlu kabul edilir; çınar ağaçları, uzun ömrü simgeler; zeytin dalı, barışın simgesidir v.b. Papatyalar da bir insanın başka bir insanı sevip sevmediğini anlamak için vesile olan bir çiçektir.

“...Mesule bacının pencereme dizdiği fesleğen saksıları arasından bayramı seyretmiştim.” (62)

“Bir ilkbahar öğlesinin ılık güneşinde, keskinleşmiş çayır, kekik ve servi kokulan arasında dostlar elbette daha derin bir vefa ile insanı mezarına götürürler.” (125)

Doğadaki her bir parça insana ayrı bir huzur verir; insanın yaşamdan daha çok zevk almasını sağlar. Bitkiler doğanın renkleridir; parfümleridir. İlk cümlede, yaşarken bize yaşamı daha anlamlı kıldıran bitkilerin ve bitkilerin kokularının son yolculuğumuzda bile bizi sevdiklerimizin eşliğinde mezara daha huzurlu bir şekilde getirdiğine değinilmiştir.

Vücut Sağlığı

Gelişim, birbirine bağlı birçok alandan oluşur. Yapmış olduğumuz programlarla ve öğretim olanaklarıyla gerek kişisel gerekse toplumsal anlamda geliştirmeyi hedeflediğimiz öğrenciler için “sağlık” çok önemli bir konudur. Çünkü sağlıklı bir öğretimin olabilmesi için, bireyin de öğretilecek bilgiyi alabilecek donanıma sahip olması yani beden en sıhhatli olması gerekir. Bunun için de birey, beslenme, bağışıklık kazanma, yaşadığı yeri temiz tutma gibi önlemler almalıdır; bunların yanı sıra solunum ve sindirim sisteminin düzenli çalışmasını sağlamak, vücudu hareket ettirmek, uykuya dikkat etmek, temiz havadan ve güneşten bolca yararlanmak ayrıca psikolojik olarak her şeye olumlu bakmak gerekir (Çakır 2002: 66). Bu sebeplerden dolayı “sağlık ve çevre “ ana teması altında “vücut sağlığı” konusu en çok değinilen alt temalardan olmuştur diye düşünmekteyiz. Romanda 10 cümlede “vücut sağlığı”na değinilmiştir. Romanda vücut sağlığının toplumsal hayatta ne kadar önemli olduğu, çalışma hayatının vazgeçilmezi olduğu etkili bir şekilde dile getirilmiştir. Ayrıca vücut sağlığı ile ilgili verilen cümlelerle büyüme çağında olan bireyler

için sağlığın ne kadar önemli olduğu ve dikkat edilmesi gerektiği düşüncesini aşılması açısından uygundur.

Eserde, sağlık ve çevre ana teması içinde yer alan "vücut sağlığı" alt temasıyla ilgili olarak yer alan cümlelerden bazıları şunlardır:

"Bunların güçlü, kuvvetlileri gündüzün şehirde incire, palamuda yahut dilencilığe giderler; ihtiyar ve sakatlar kulübelerinin önünde, kızgın güneşin altında iri kertenkeleler gibi yarı çıplak yatarlardı." (51)

Bu cümlede vücut sağlığı ile çalışma hayatı arasındaki ilişkiye değinilmiştir. Sakat ya da çalışamayacak kadar yaşlı olan kişilerin çalışma hayatında da yerinin olmadığı vurgulanmıştır.

"Üstelik de hastaydım. Sokakta rastladığım dostlar koleralı gibi kaçıyorlardı benden." (188)

Hasta insanların, toplumda nasıl muamele gördüklerine değinilen cümlede; en yakın olduğu insanlar tarafından bulaşıcı hastalık taşıyan insan gibi görünmenin hasta kişiler için ne kadar zor bir durum olduğu dile getirilmiştir.

"Hastalık, gerçekten doğrudur; kadının midesinde ne olduğu anlaşılmamış bir yara vardır." (198)

Tıp alanında sıkça duyulan, ilk defa görüldüğü için ya da birden çok sebepten dolayı olabilme ihtimalinden dolayı teşhis konulamayan hastalıklar bulunmaktadır; cümlede ne olduğu anlaşılmayan mide rahatsızlığı da bu hastalıklardan birisidir.

Güzel Ülkem Türkiye Ana Teması

Türkiye, aynı anda dört mevsimi yaşaması, değişik bitki ve hayvan türlerine ev sahipliği yapması, Asya ile Avrupa arasında köprü olmasından dolayı zengin bir kültürel özelliğe sahip olması, eski çağlardan beri yerleşim yeri olarak seçildiği için tarihi ve turistik birçok değerinin olması açısından Dünya'nın yaşanabilir en güzel ülkeleri arasında yer almaktadır.

Şehirler

Töven (2004: 688)'e göre şehir, büyük belde, cesim; TDK (2005: 1855) sözlüğüne göre ise genellikle tarımla uğraşılmayan daha çok sanayi, ticaret, hizmet veya yönetimle ilgili işlerin yapıldığı yerleşim alanı, olarak tanımlanmıştır. "Güzel Ülkem Türkiye" ana

teması altında yer alan “şehirler” al temasına 21 cümlede değinilerek en fazla alt tema olmuştur. Romanda, Türkiye’nin değişik bölgelerinden birçok şehre yer verilerek, aslında orayı hiç görmemiş belki hiç göremeyecek olan öğrencileri, o şehirlerin varlığından haberdar ederek, tanımalarını sağlamak ve onların ufuklarını genişletmek amacıyla uygundur.

Eserde, güzel ülkem Türkiye ana teması içinde yer alan ”şehirler ” alt temasıyla ilgili olarak yer alan cümlelerden bazıları şunlardır:

“Kız, sonradan bize hayatını da parça parça anlattı: Zileliymiş.” (64)

“Her yıl, yaza doğru yolculuklarımdan en büyüğüne hazırlanmayı; Mesule bacı ile Hacca gidiyor gibi helalleşerek on beş, yirmi günlüğüne Bursa’ya yahut Yalova’ya gitmeyi adet etmişimdir.” (139)

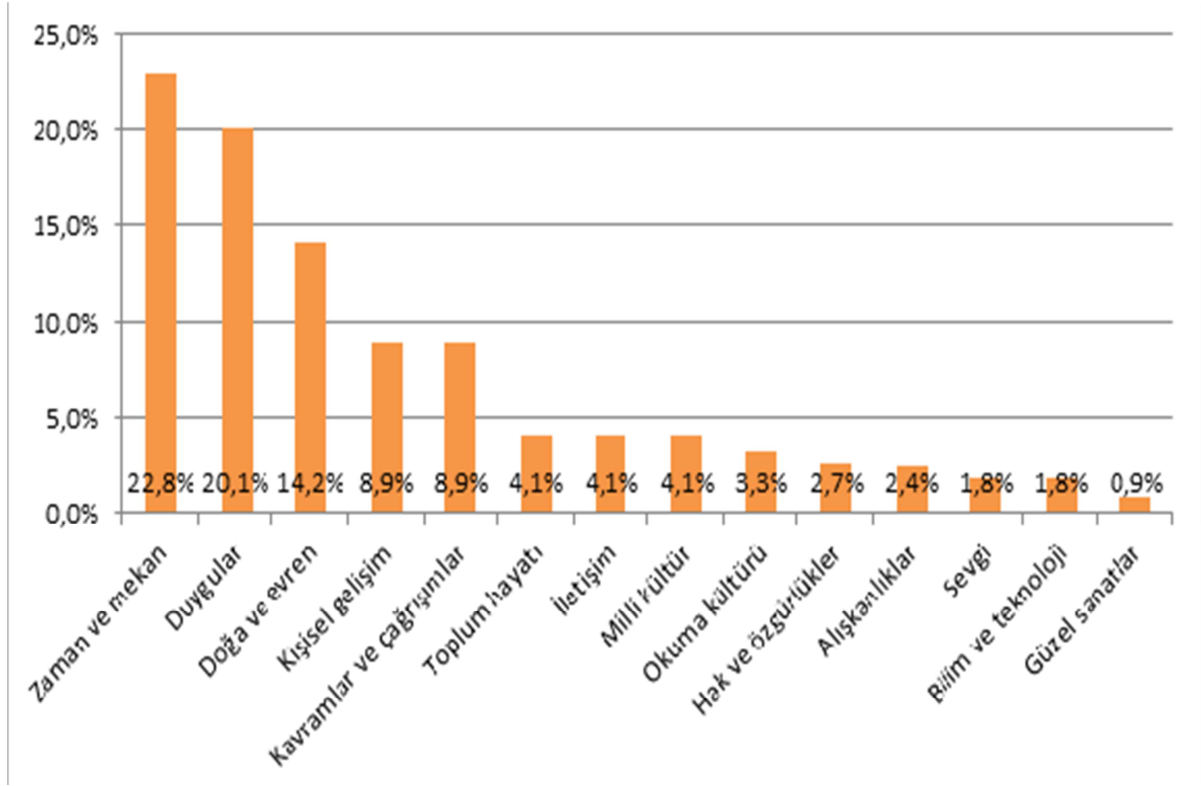
“Düğün, Karaman’daki anadan gizli tutuluyor; o, bunu öğrenerek, son kalan beşbirlikleriyle zinet altınlarını gelinine götürmek için tutturunca türlü bahaneler, yalanlar uyduruluyor.” (198)

Yukarıda Türkiye’nin üç farklı bölümünden dört farklı şehre yer verilmiştir. Şehirlerle ilgili ek bilgi verilmemiş sadece isim olarak verilmiş olmasına rağmen “şehirler” alt temasını örneklemesi açısından uygun görülmektedir.

3. 2. Miskinler Tekkesi Romanının 6.-8. Sınıf Türkçe Öğretim Programı’ndaki Tema ve Alt Temalara Göre Sınıflandırılması

6.-8. sınıf Türkçe Öğretim Programı’na göre Miskinler Tekkesi romanında, 14 ana temanın hepsine; 118 alt temanın da 72’sine değinilmiştir.

Tablo 3. 2. İlköğretim 6.-8. Sınıf Türkçe Öğretim Programı'nda Yer Alan Temaların Miskinler Tekkesi Romanındaki Yüzdeleri

Zaman ve mekân ana teması, dokuz alt temadan oluşmaktadır. Bunlardan sekiz tanesine değinilmiştir. Toplamda 77 yerde geçerek en fazla değinilen ana tema olmuştur. Şehirler alt temasına 25 yerde; okulumuz alt temasına 21 yerde; evimiz alt temasına dokuz yerde, geçmiş zaman alt temasına yedi yerde değinilmiştir. Odamız alt temasına beş yerde; ülkeler alt temasına dört yerde; sınıfımız alt temasına iki yerde; gelecek zaman alt temasına bir defa değinilerek en az değinilen alt temalar olmuşlardır. Zaman planlaması ve çevremiz alt temalarına ise hiç değinilmemiştir.

Duygular ana teması toplamda 68 yerde geçerek en fazla değinilen ikinci ana tema olmuştur. Ana tema 15 alt temadan oluşmaktadır ve romanda bunların 12'sine değinilmiştir. Mutluluk alt temasına 11 yerde; üzüntü alt temasına dokuz yerde; korku alt temasına sekiz yerde; heyecan ve takdir etme alt temalarına yedi yerde; beğenme ve mizah alt temalarına beş yerde; umut ve kaygı alt temalarına dört yerde; özlem ve sitem alt temalarına üç yerde değinilmiştir. İki yerde geçen yalnızlık alt teması ise en az değinilen alt tema olmuştur. Veda, kıskançlık ve bağışlama alt temalarına ise hiç değinilmemiştir.

48 yerde değinilen ve 15 alt temadan oluşan doğa ve evren ana teması üçüncü sırada yer almaktadır. Mevsimler alt temasına 18 yerde; canlılar alt temasına 16 yerde; yağmur alt temasına dört yerde; doğadaki fiziksel değişiklikler alt temasına üç yerde; manzaralar ve doğa olayları alt temalarına ise ikişer yerde değinilmiştir. Doğal afetlerden korunma, yeryüzü ve uzay; kar alt temaları birer yerde değinilerek en az değinilen alt temalar olmuşlardır. Renkler, gezegenler, dünya, yıldızlar, çevrenin korunması, ise hiç değinilmeyen alt temalardır.

Kişisel gelişim ana temasına toplamda 30 yerde değinilmiştir. 12 alt temadan oluşan ana temanın yedi teması romanda yer almaktadır. Kendini tanıma alt temasına sekiz yerde; öz eleştiri alt temasına altı yerde; olumlu düşünme alt temasına beş yerde; sorumluluk alt temasına üç yerde; kişilik tipleri alt temasına iki yerde; sosyal gelişim ve meslek seçimi alt temalarına ise birer yerde değinilmiştir. Empati, başarı, girişimcilik, kendine saygı, karar verme alt temalarına ise hiç değinilmemiştir.

Kavramlar ve çağrışımlar ana teması, sekiz alt temadan oluşmaktadır ve toplamda 30 yerde değinilmiştir. Oyun ve eğlence alt teması sekiz yerde; hayal alt temasına dört yerde; rüya ve harfler/ sayılar alt temasına üç yerde; güzellik alt temasına iki yerde; estetik zevk temasına bir defa değinilmiştir. Zıtlıklar ile önce-şimdi-sonra alt temalarına ise hiç değinilmemiştir.

Toplum hayatı, iletişim ve milli kültür ana temalarına 14'er defa değinilmiştir. Her üç ana temadan sekiz alt temadan oluşmaktadır. Toplum hayatı ana temasında yer alan komşuluk ilişkilerine beş yerde; yardımlaşma alt temasına dört yerde; dayanışma ve dostluk alt temalarına ikişer yerde; konukseverlik alt temasına ise bir kez değinilmiştir. Medeniyet, birey ve toplum, küreselleşme alt temalarına ise hiç değinilmemiştir. İletişim ana temasındaki insanlarla iletişim alt temasına ve kitle iletişim araçları alt temasına dörder yerde; aile iletişimi alt temasına üç yerde; bilgi iletişimi alt temasına iki yerde; iletişim becerileri alt temasına ise bir defa değinilmiştir. Diğer canlılarla iletişim, uluslararası iletişim ve kültürel iletişim alt temalarına hiç değinilmemiştir. Milli kültür ana temasındaki zanaatlar alt temasına altı yerde; Türk büyükleri alt temasına üç yerde; seyirlik oyunlar alt temasına iki yerde; oyunlar ve Türk müziği alt temalarına birer yerde değinilmiştir. Spor, bayramlar ve geleneksel sanatlarımız alt temalarına ise hiç değinilmemiştir.

11 yerde değinilen okuma kültürü ana teması, beş alt temadan oluşmaktadır; ana temada yer alan kitaplar alt temasına beş yerde; okuma sevgisi alt temasa üç yerde;

kütüphaneler alt temasa bir defa değinilmiştir. Süreli yayınlar ve okuma alışkanlığı alt temalarına ise hiç değinilmemiştir.

Hak ve özgürlükler ana teması dokuz yerde; alışkanlıklar teması ise sekiz yerde geçmektedir. Hak ve özgürlükler ana teması yedi alt temadan; alışkanlıklar ana teması ise beş alt temadan oluşmaktadır. Hak ve özgürlükler ana temasına yer alan bireysel haklar alt temasına beş yerde; hakkını savunma ve insan hakları alt temalarına ise ikişer yerde değinilmiştir. Eğitim hakkı, çocuk hakları, hasta hakları ve özgürlükler alt temalarına ise hiç değinilmemiştir. Alışkanlıklar alt temasında yer alan alışkanlık ve insan alt temasına altı yerde; kötü alışkanlıklar alt temasına iki yerde; iyi alışkanlıklar alt temasına ise bir kez değinilmiştir. Sağlıklı yaşama ve spor alt temalarına ise hiç değinilmemiştir.

Sevgi ile bilim ve teknoloji ana temalarına altışar yerde değinilmiştir. Sevgi ana teması altı alt temadan; bilim ve teknoloji ana teması ise dört alt temadan oluşmaktadır. Sevgi ana temasında yer alan aile sevgisi alt temasına üç yerde; insan sevgisi alt temasına iki yerde; vatan sevgisi alt temasına ise bir defa değinilmiştir. Millet sevgisi, bayrak sevgisi ve dil sevgisi alt temalarına hiç değinilmemiştir. Bilim ve teknoloji ana teması içinde yer alan iletişim araçları alt temasına beş yerde; buluş alt temasına bir defa değinilmiştir. Bilgisayar ve teknoloji ve hayat alt temalarına ise hiç değinilmemiştir. Bilim ve teknoloji ana teması ise beş yerde değinilen iletişim araçları; bir kez değinilen buluşlar ve hiç değinilmeyen bilgisayar ile teknoloji ve hayat alt temalarından oluşmaktadır.

En az değinilen ana tema ise güzel sanatlar temasıdır. Tema, sekiz alt temadan oluşmaktadır. Bunlardan müzik alt temasına üç yerde değinilmiştir. Geride kalan sinema, tiyatro, resim, fotoğraf, mimari, heykel ve dans alt temalarına ise hiç değinilmemiştir.

Zaman ve Mekân Ana Teması

Roman, bir bireyin yaşamının değişik zamanlarını, değişik mekânlarda ve yerlerde anlatmaktadır. Bu sebeplerden “Zaman ve Mekân” temasına ağırlıklı olarak değinilmiştir. 6.-8. sınıf öğrencileri genellikle 12 ile 15 yaş arasında olmaktadır. Piaget’e göre 12 yaş ve üzeri bilişsel gelişim açısından somut işlemler dönemine denk gelmektedir. Somut işlemler dönemindeki bir çocuk soyut düşünme becerisi gelişmemiştir (Gündoğdu2005: 96). Her ne kadar 6.-8. Sınıf öğrencileri soyut işlemler döneminin yaş aralığında gibi görünse de; genellikle 12 yaşında olan 6.sınıf öğrencileri somut işlemler döneminden yeni çıkmış oldukları için “zaman” kavramını kavrayamayabilirler. Bundan dolayı bu yaştaki bireyler

için, bilişsel ve duyuşsal gelişim düzeyinin üzerinde olabilecek bu eser, ortaokul üçüncü ve dördüncü sınıflar için daha uygun görülmektedir.

Şehirler

Töven (2004: 688)'e göre şehir, büyük belde, cesim; TDK (2005: 1855) sözlüğüne göre ise genellikle tarımla uğraşılmayan daha çok sanayi, ticaret, hizmet veya yönetimle ilgili işlerin yapıldığı yerleşim alanı, olarak tanımlanmıştır. Zaman ve mekân ana teması altında en fazla “şehirler” alt temasına 25 yerde değinilerek en fazla değinilen alt tema olmuştur. Romanda, Türkiye'nin değişik bölgelerinden birçok şehre yer verilerek, aslında orayı hiç görmemiş belki hiç göremeyecek olan öğrencileri, o şehirlerin varlığından haberdar ederek, tanımlarını sağlamak ve onların ufuklarını genişletmek amaçlanmıştır diye düşünüyoruz. İnsanlar, kentler sayesinde zamana yolculuk yapar; kültürün, medeniyetin, bugünkü ve gelecekteki halini inceleme, araştırma fırsatı bulduğu gibi, daha eski dönemlerini de inceleme ve araştırma fırsatı bulunur (Doğan 2008: 540). 1.-5. sınıf programında “Güzel ülkem Türkiye” ana teması altında yer alan “şehirler” alt teması, 6.-8. sınıf programında “zaman ve mekân” ana teması altında yer almaktadır. Öğrencilerin yaş özellikleri de dikkate alınarak sadece Türkiye'deki şehirler değil; Türkiye dışında başka ülkelerin şehirlerine de yer verilmesi gerekir. Fakat “Miskinler Tekkesi” romanında sadece iki yerde başka bir ülkenin şehrine değinilmiştir.

Eserde, zaman ve mekân ana teması içinde yer alan “şehirler” alt temasıyla ilgili olarak yer alan cümlelerden bazıları şunlardır:

“Hayatlarını iyi bilmiyorum; şecerenamemiz ve daha başka kâğıtlar ve fermanlar Aksaray yangınında yandı.” (9)

“İşte o zaman Sinop'taki odam yahut dükkânım bana gerçekten kaybedilmiş bir nezaret koltuğu gibi görünmüştür.” (37)

“Eski zamanda ilim ve fazilet âşığı bir İran şahı devre çıkar ve aklımda yanlış kalmadıysa, Rey isminde bir kasaba veya şehre uğrar.” (149)

Yukardaki ilk iki cümlede Türkiye'nin iki farklı bölgesinden şehirlere yer verilmiştir; son cümlede ise başka bir ülkenin bir şehrine yer verilmiştir. 1.-5. sınıf programında yer alan “güzel ülkem Türkiye” ana temasındaki “şehirler” alt temasında sadece Türkiye sınırları içerisindeki şehirlere yer verilebilirken, 6.-8. sınıf programında yer alan “şehirler” alt temasında çocukların bilişsel gelişimleri daha ileri olduğu için Türkiye dışındaki ülkelerinde şehirlerine de yer

verilebilmektedir. Bu açıdan bakıldığında yukarıdaki üçüncü cümle bu duruma uygun bir örnektir.

Okulumuz

Okul, okuma yazma öğretiminden başlayıp, çeşitli derecelerde toplu eğitimin yapıldığı en yüksek bilim ve sanat bilgisine kadar eğitimin verildiği yerlerdir (TDK 2005: 1494). Püsküllüoğlu (2004: 988)'na göre ise okul, anlayışları, görüşleri aynı olan, ortak bir amaçla bir arada birbirine bağladığı sanatçı, bilimci ve felsefecilerin meydana getirdiği akımdır. Zaman ve mekân ana teması altında yer alan “okul” alt temasına 24 yerde değinilmiştir. “Okul” alt temasına ağırlıklı olarak değinildiği bu eser, çocuklara okul sevgisini aşılacak amacıyla uygundur. Fakat eserin içinde “okul” alt temasının değinildiği cümleler çocuklarda okul sevgisini geliştirecek tarzda cümlelerden ziyade daha çok betimleme amaçlı cümlelerdir. Ayrıca eser içerisindeki okul isimleri ve eğitim sistemi, günümüzdeki okul isimleri ile eğitim sisteminden farklı olduğu için çocuklara sadece geçmişteki okul yaşamına ilişkin bilgi sunmakta; günümüz okul yaşamı ve eğitim hayatıyla ilgili çocukları teşvik edici bir bilgi içermemektedir.

Eserde, zaman ve mekân ana teması içinde yer alan “okulumuz” alt temasıyla ilgili olarak yer alan cümlelerden bazıları şunlardır:

“Darülfünun’a girmek için idadi şahadetnamesi lazım.”(25)

Darülfünun eskiden “üniversite”nin ismi; idadi ise lisenin ismiydi. Eğitime değinilen bu cümlede, bir eğitim kademesinden diğer eğitim kademesine geçişte bir hiyerarşi olduğuna ve bir eğitim kademesini tamamlamadan diğerine geçmenin mümkün olmadığına değinilmiştir.

“Nur-i İrfan ‘ın kırk kadar yatılı talebesi vardı.”(41)

Bir eğitim kurumundan bahsettiği anlaşılan cümle, kullanılan dil sebebiyle çocukların eseri okurken adı geçen yerin okul olduğunu anlaması açısından uygun görülmemektedir.

“Onlar da baba gibi nalınlı çıplak ayakları, basma şalvarları ve başörtüleriyle yemekleri pişirirler, on beş günde bir küfe ile mezbahadan gelen iç yağlarını eritirler, bahçede çamaşır yıkarlar ve ara sıra da hep bir arada mektepte temizlik yapmaya gelirlerdi.”(42)

Günlük hayat ve insanların yaşam tarzı hakkında bilgi verilmiştir; eylemi gerçekleştiren kişilerin öğrencilerin ebeveynleri olduğu anlaşılmaktadır ayrıca cümlede, kendi evlerinin işleri yanında okula da önem verdikleri, okulun bakımı ile de yakından ilgilendiklerine değinilmiştir.

Duygular Ana Teması

1.-5. sınıf Türkçe Öğretim Programı'nda "duygular", "Birey ve Toplum" ana temasının altında bir alt tema olarak alınmıştır. 6.-8. sınıf Türkçe Öğretim Programı'nda ise "duygular", ana tema olarak alınmıştır. Çünkü ortaokul ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencileri, bilişsel ve duyuşsal olarak ilköğretim ve ortaokul birinci sınıf öğrencilerine göre daha ileridir; artık duygularının farkındadırlar; bu duyguları kavrayabilecek bilişsel ve duyuşsal olgunluğa sahiptirler. Bu dönemde, değişen yaşla birlikte çevre şartlarının ve çevreden gelen uyaranların değişmesi sonucu hoşlanma ve hoşlanmama durumu ile duyguların ifade ediliş tarzları farklılaşır (Baldık 2005: 343). Her ne kadar ortaokul ikinci, üçüncü, dördüncü sınıf öğrencileri bilişsel ve duyuşsal olarak soyut kavramları kavramada ilköğretim ve ortaokul birinci sınıf öğrencilerine göre daha ileri olsalarda; genellikle 12 yaşında olan ortaokul ikinci sınıf öğrencileri somut işlemler döneminden yeni çıkmış oldukları için "duygular" kavramını kavrayamayabilirler. Bundan dolayı bu yaştaki bireyler için, bilişsel ve duyuşsal gelişim düzeyinin üzerinde olabilecek 68 yerde "duygular" ana temasına değinen Miskinler Tekkesi romanı, ortaokul üçüncü ve dördüncü sınıflar için daha uygun görülmektedir.

Mutluluk

Püsküllüoğlu (2004: 948)'na göre mutluluk, bireyin bir isteği ya da özlemi gerçekleştiğinde duyulan sevinçtir. Ötüken (2007: 3329)'e göre ise mutluluk, bütün özlemlere ve arzulara eksiksiz ve devamlı olarak ulaşmış olmanın verdiği iç huzurdur. Duygular ana teması içerisinde yer alan "mutluluk" alt temasına romanda, 11 yerde değinilmiştir ve en çok değinilen alt tema olmuştur. Romanda, mutluluk alt temasına değinilen yerlerde, mutluluğun değişik şekillerine değinilmiştir ve mutluluğun, insanı her durumda iyi hissettiren bir duygu olduğu düşündürülmektedir. Ergenliğe girmenin etkisiyle genellikle içine kapanık, karamsar ve kendilerini mutsuz hissettikleri bir dönemden geçen ortaokul ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencileri için "mutluluk" alt teması ağırlıklı bir eserin, öğrencilere okutulması uygun görülmektedir.

Eserde, duygular ana teması içinde yer alan “mutluluk” alt temasıyla ilgili olarak yer alan cümlelerden bazıları şunlardır:

“Akşamları pencereden yıldızlara bakarken kâh göğe uçmak arzusu ile yüreğimde çarpıntılar uyanıyor, kâh acayip düşüncelerle gözlerim yaşıyor ve dalıyordu.”(12)

Geceleri yıldızları izlemek birçok insana kendini iyi hissettirir ve insanı bir hayalden başka bir hayale sürükler. Yıldızlar genellikle gökyüzünün bulutsuz olduğu gecelerde daha çok ortaya çıkar ve daha da parlak olurlar. Böyle durumlarda insanları o anki ruh halleri ne ise, o ruh haliyle ilgili bir hayale ya da yaşanmışlığa sürükler. Bu cümlede de yıldızların insanı heyecanlandığı ve farklı hayallere sürükleyip birbirinden çok başka duygular yaşattığı anlatılmıştır.

“Havuzun yanındaki kanepesinde gene uslu uslu otururken göğsünün üzerinde kavuşmuş parmaklarıyla tempo tutmasından ve ara sıra penceremize bakmasından beni dinlediğini anlıyor, sevinçten ağlayacak gibi oluyordum.”(21)

Mesaj, kaynakla alıcı arasındaki iletişimde, kaynaktan alıcıya giden, bilgi, duygu ve tutumun kodlanmış şeklidir. Sözel ve sözel olmayan diye ikiye ayrılan mesajların, jest ve mimiklerle gerçekleştirilenine sözel olmayan mesaj denir (Güney 2008: 262-264). Sözel olmayan mesajlar, iletişim sırasında mesajın ulaştığı kişilerde bir düşünce oluşturur, tıpkı yukardaki cümlede olduğu gibi sözel olarak ifade etmese de elleriyle tempo tutmasından, kendisini dinlediğini ve hoşlandığını düşünmektedir. Bu durum, romanın kahramanı için o kadar önemlidir ki bunun etkisiyle gülmesi gereken yerde duygu yoğunluğundan ağlayacak duruma gelmiştir.

“Şimdi ağlarken biraz sonra çalıştığı handaki müdürün galiba kendini alacağını söyleyerek kahkahalarla güler, sevinirdi.” (64-65)

Yukardaki cümlede, hayatı yolunda gitmeyen, sıkıntılar içinde olan ve ruh hali bozulmaya başlamış bir insana değinilmiştir. Bozulan ruh halinin etkisi ile başkalarına yalanlar uydurup bu yalanlara kendisi de inanmaktadır.

Üzüntü

Toven (2004: 778) üzüntüyü, can sıkıntısı, ıstırap, endişe, merak eziyet cefa azap olarak; Püsküllüoğlu (2004: 1400) ise, istenilen bir şeyin olmamasından veya istenmeyen bir şeyin meydana gelmesinden dolayı duyulan ruh tedirginliği, olarak tanımlanmıştır.

Duygular ana teması içerisinde yer alan “üzüntü” alt temasına, eserde dokuz yerde değinilmiştir. Yukardaki paragrafta değindiğimiz gibi romanda, 11 yerde “mutluluk” alt temasına değinilmiştir; “üzüntü” alt temasına ise daha azdır. Bu bağlamda bakıldığında eser, mutlu olunacak şeylerin, üzüntü duyulacak şeylerden daha çok olduğunu düşündürmesi açısından uygundur. Ayrıca “üzüntü” gibi soyut bir kavramın, başkalarının hayatı üzerinden gösterilmesi ve tanıtılması öğrencilerin bilişsel ve duyuşsal gelişimi açısından yararlı olabileceği düşünülmektedir.

Eserde, duygular ana teması içinde yer alan “üzüntü” alt temasıyla ilgili olarak yer alan cümlelerden bazıları şunlardır:

“Ancak bütün vehim ve heyecanlarıyla genç bir adam olmaya ve hele sevmeye başlayınca derdim yeniden depreşiyor, kabuğu kopmuş bir yara gibi ince ince sızlamaya başlıyordu.” (19)

Ergenlik döneminde gençler, her şeye karşı istekli, yaşam dolu iken; bir anda her şeyin kötüsünü düşünen, içekapanık bir kişi haline gelebilirler (Baldık 2005: 362). Yukarıdaki cümle, duruma çok güzel örnektir. Bu ruh halini yaşayan kişinin, geçmişte yaşamış olduğu ve kendisini çok üzen bir durum vardır. Bu durumu bir daha yaşamak istememektedir, hatta bu yüzden onu çok heyecanlandıran aşka bile karamsar yaklaşmaktadır. Herhangi bir konuda yaşanmışlıkların olumsuz olması, o konuya karşı yaşam boyu olumsuz bir tutuma sebep olmaktadır.

“Çanakkale’den neşesiz haberler geliyordu.” (44)

Çanakkale, büyük bir savaşın kırılma noktası; unutulmayacak bir destanın başlangıç yeridir. Muhtemelen savaş yıllarına gönderme yapılan cümlede, Çanakkale’den gelen acı haberlere değinilmiştir; fakat bu cümleden asıl çıkan sonuç, Çanakkale’nin her daim “savaş” kavramını akıllara getiriyor olmasıdır.

“Hatta bir bakıma sevinç, insanı kederden de daha fazla cömert yapar.”(139)

“Mutluluklar paylaşıldıkça çoğalır” sözünü doğrulayan cümlede, yaşanan mutlulukların insanı daha paylaşımcı ve cömert yaptığını dile getirmiştir. Çünkü insan bazen acılarını yansıtmak istemez, yansıtınca daha çok canı yanar bundan dolayı kendi içinde tutar ama sevinç, saklanılmaz, içinde tutulmaz bir şeydir. İnsan, sevincini herkese duyurmak, herkesle paylaşmak ister.

Doğa ve Evren Ana Teması

Evren, bilim adamlarınca hala tam olarak anlaşılamayan, sınırları çizilemeyen bir boşluktur. Bu boşluğun içinde hala, yeni yeni keşfedilen birçok gezegen ve yıldız bulunmaktadır ve belki de milyonlarcası hala keşfedilmeyi beklemektedir. Doğa ise evrene can veren, onun rengi, kokusu, hareketi, dokusu olan bir parçasıdır. Evrenin, tam olarak anlaşılması, doğadaki her bir parçanın anlaşılması ile mümkündür.

Mevsimler

Mevsim, yılın yaklaşık olarak yekdiğerine eşit olan dört kısmından her biri (Toven 2004: 476). TDK (2005: 1384) sözlüğüne göre mevsim; senenin, güneşten ısı, ışık alma süresi ve dolayısıyla iklim koşulları açısından değişiklik gösteren dört bölümünden her biri. Doğa ve evren ana teması altında yer alan “mevsimler” alt temasına, romanda 18 yerde değinilmiştir. Eserde, mevsimlere sadece isim olarak değinilmiştir veya bir şeyi anlatırken aracı olarak kullanılmıştır. Tam olarak mevsimleri yansıtan veya mevsimlere değişik yönleriyle değinen çok az yapı bulunmaktadır. Bu sebeplerden dolayı, romanda mevsimlere değinen cümleler çocuklara mevsimleri fark ettirmek ve kavratmak adına yeterli olmadığı görülmektedir.

Eserde, doğa ve evren ana teması içinde yer alan “mevsimler” alt temasıyla ilgili olarak yer alan cümlelerden bazıları şunlardır:

“Bahar bütüün saltanatıyla gelmiş, ağaçlar pıtrak gibi kiraz dökmüş.” (7)

“Mesrure, o seneki bahar, yaz ve sonbaharın bir kısmını hemen hemen böyle kımldamaz bir resim vaziyetinde geçirdi.”(19)

“Bahçe mevsimi tekrar gelince udum da Mesrure’ye dinletilecek bir hale gelmiş bulunuyordu.”(21)

Yukarıdaki ilk cümlede, baharın gelmesiyle doğadaki değişimler ve yenilenmeler dile getirilmiştir. İkinci cümlede, Mesrure isimli kişinin, durumu tasvir edilirken mevsimler, zaman kavramı olarak kullanılmıştır. Son cümlede ise bahçe mevsimi diye, havaların ısındığına, baharın geldiğine vurgu yapılmıştır. Havalarda ısındığında insanların kendilerini evlerinden dışarı atıp bahçelerde vakit geçirdiği dile getirilmiştir.

Canlılar

TDK sözlüğüne göre canlı, yaşayan, yer değiştirebilen yaratık; Ötüken (2007: 755)'e göre, hayati fonksiyonlarını devam ettirebilen varlık, olarak tanımlamıştır. Doğa ve evren ana teması altında yer alan “canlılar” alt temasına, 16 yerde değinilmiştir. İnsanoğlunun doğaya karşı kayıtsız kaldığı günümüzde, roman, değindiği birçok canlı türü ile çocuklara canlı varlıkları tanıtmaları ve çocuklarda doğaya karşı sorumluluk duygusu geliştirmesi açısından uygun görülmektedir.

Eserde, doğa ve evren ana teması içinde yer alan “canlılar” alt temasıyla ilgili olarak yer alan cümlelerden bazıları şunlardır:

“Bilmem nereden iki koyun geçermiş; biri ak, biri kara.”(35)

Bu cümlede, atasözlerinde olduğu gibi bir belirsizlik bir mecazlı anlatım mevcuttur. Koyunların renkleriyle, iyilik ve kötülük simgelenmeye çalışılmıştır.

“Fakat bir gün sokak başında üzerime doğru gelen bir levazım katırından kaçmak mı, kaçmamak mı tereddütünü geçirdiğim bir dakika ağır bir kazaya uğradım; katır, sağ bileğimle kolumu bir kaç yerinden kırdı.”(46)

Travma veya herhangi bir kemik hastalığından dolayı, kemiğin yapısal bütünlüğünün bozulması sonucu oluşan kırığın, insanın sağlıklı hareket edebilmesi açısından önemi büyüktür (Çakır 2002: 255). Yukarıdaki olayda olduğu gibi, insanlar karşılaştıkları olayın kendilerini olumlu mu olumsuz mu etkileyeceğini hisseder fakat bir anlık ihmalkârlık büyük felaketlere yol açabilir.

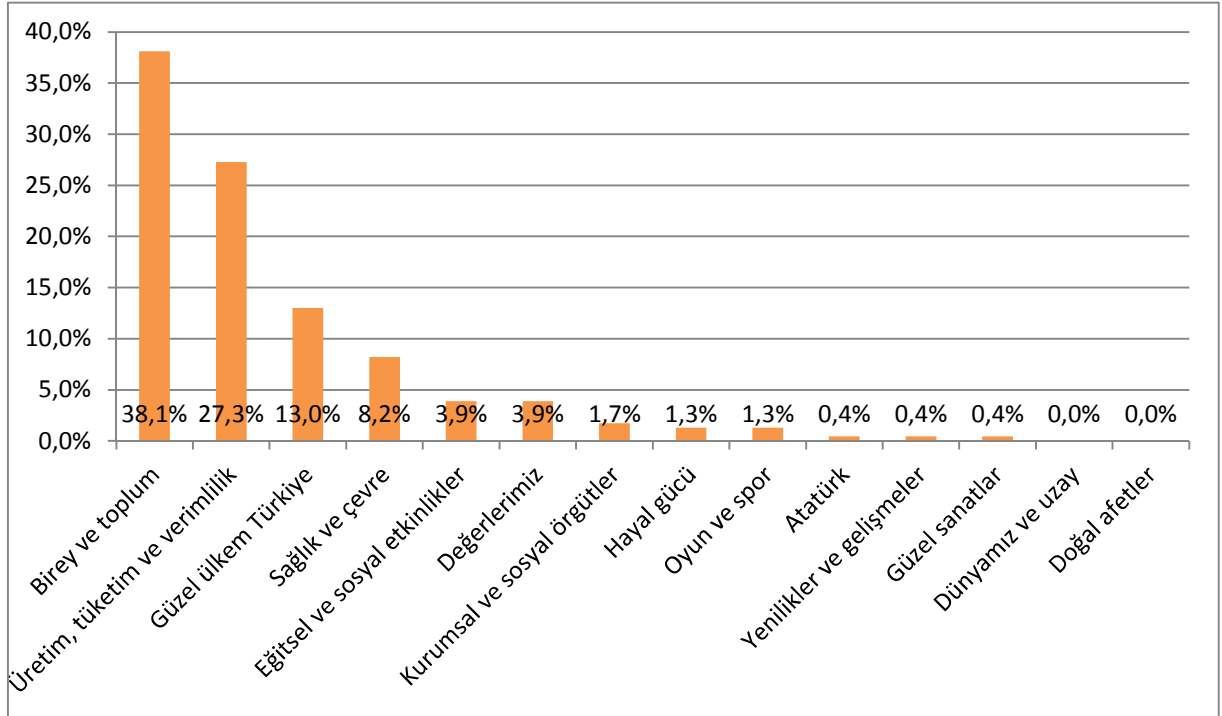
“Hâlbuki Mesule bacının sokaktan bulup getirdiği bir sarı kedi ile beraber bu yumurcak, evimizin şenliği idi.”(66)

Çocuklar ve hayvanlar hissedebilen her insan için mutluluk kaynağıdır. Onların sesleri, hareketlilikleri hatta huysuzlukları bile etrafına neşe saçar. Mesule bacının dışardan bulup getirdiği bir sokak kedisi ile bile mutlu olmaktadırlar. Buradan da illaki hayvan mağazalarından alınmış pahalı hayvanlara gerek olmadığını, sokakta ihtiyacı olan hayvanlarla da pekâlâ mutlu olunabileceği dile getirilmiştir.

3. 3. Tanrı Misafiri Eserinin 1.-5. Sınıf Türkçe Öğretim Programı'nın Tema ve Alt Temalara Göre Sınıflandırılması

1.-5. sınıf Türkçe Öğretim Programı'na göre Tanrı Misafiri'nde, 14 ana temadan 12'sine; 114 alt temadan 37'sine değinilmiştir.

Tablo 3. 3. İlköğretim 1.-5. Sınıf Türkçe Öğretim Programı'ndaki Temaların Tanrı Misafiri'ndeki Yüzdeleri

Tanrı Misafiri eserinde, en fazla birey ve toplum temasına değinilmiştir. Tema 14 alt temadan oluşmaktadır ve 88 yerde geçmektedir. Temayı oluşturan duygular alt temasına 26 yerde; aile ve misafir alt temalarına 11'er yerde; yaşlılar alt temasına altı yerde; okul alt temasına beş yerde; beğeniler alt temasına iki yerde; büyüme, kurallar ve hoşgörü alt temalarına birer yerde değinilmiştir. Engelliler, demokrasi, dayanışma ve barış alt temalarına ise hiç değinilmemiştir.

İkinci sırada 63 yerde değinilen üretim, tüketim, verimlilik ana teması gelmektedir. Ana tema, yedi alt temadan oluşmaktadır. Bunlardan meslekler alt temasına 35 yerde; yiyecek ve giysiler alt temalarına 12'şer yerde; iş yaşamı alt temasına üç yerde değinilmiştir. Alışveriş, tasarruf ve reklam alt temalarına ise hiç değinilmemiştir.

Sağlık ve çevre ana teması 13 alt temadan oluşmaktadır ve 24 yerde geçmektedir. Hayvanlar alt temasına yedi yerde; bitkiler ve yaşadığımız yer alt temalarına beşer yerde;

sağlık alanında hizmetler alt temasına üç yerde; vücut sağlığı alt temasına ise iki yerde değinilmiştir. Beslenme, hava olayları, ağız, diş ve vücut sağlığı, temizlik, sağlık alanında çalışmalar, çevre bilinci, toprak ve su olayları alt temalarına ise hiç değinilmemiştir.

Yedi alt temadan oluşan güzel ülkem Türkiye ana temasına 19 yerde değinilmiştir. Şehirler alt temasına 12 yerde; tarihi ve turistik yerler alt temasına altı yerde; ürettiklerimiz alt temasına bir defa değinilmiştir. Coğrafya, iklim, ürettiklerimiz ve akarsular alt temalarına hiç değinilmemiştir.

Eğitsel ve sosyal etkinlikler ile değerlerimiz ana temalarına dokuz yerde değinilmiştir. Eğitsel ve sosyal etkinlikler ana teması dokuz alt temadan oluşmaktadır; değerlerimiz ana teması ise üç alt temadan meydana gelmektedir. Eğitsel ve sosyal etkinlikler ana teması altında yer alan gezi alt temasına üç yerde; tiyatro ve sinema alt temalarına ikişer yerde; tatil ve sirk alt temalarına birer defa değinilmiştir. Kutlama, lunapark, kamp, sınıf ve okul seçimleri alt temalarına ise hiç değinilmemiştir. Değerlerimiz ana temasında yer alan Türk kültürü alt temasına yedi yerde; Türkçemiz alt temasına iki yerde değinilmiştir. Türk büyükleri alt temasına ise hiç değinilmemiştir.

Kurumsal ve sosyal örgütler ana teması 10 alt temadan oluşmaktadır ve dört yerde değinilmiştir. Üniversite alt temasına iki yerde; TBMM ve belediyeler alt temasına birer kere değinilmiştir. Yardım kurumları, valilik, kaymakamlık, dernekler, kurumlar, güvenlik kurumları, bakanlık alt temalarına ise hiç değinilmemiştir.

Hayal gücü ile oyun ve spor ana temalarına üçer yerde değinilmiştir. Hayal gücü, altı alt temadan; oyun ve spor, yedi alt temadan oluşmaktadır. Hayal gücü ana temasında sadece üç yerde “rüya” alt temasına değinilmiştir; kurgu, hayal, tasarımlar, uzaya yolculuk, gökkuşağı alt temalarına ise hiç değinilmemiştir. Oyun ve spor ana temasında ise sadece “oyuncaklar” alt temasına üç yerde değinilmiştir; bireysel sporlar, izcilik, takım sporları, yüzme, oyunlar, başarılı sporcular alt temalarına ise hiç değinilmemiştir.

Güzel sanatlar, Atatürk, yenilikler ve gelişmeler ana temalarına birer yerde değinilmiştir. Güzel sanatlar ana teması, sekiz alt temadan oluşmaktadır; bunlardan sadece bir defa “resim” alt temasına değinilmiştir; müzik, ebru, tezhip, hat, bale, seramik, ozanlar alt temalarına ise hiç değinilmemiştir. Atatürk ana teması, altı alt temadan oluşmaktadır; Atatürkçü düşünce sisteminde yer alan konular adlı alt temaya bir kere değinilmiş; dış politika, Atatürk’ün hayatı ve eserleri, Atatürk’ün kişilik özellikleri, Atatürk ve Cumhuriyet eğitimi, milli bayramlar alt temalarına ise hiç değinilmemiştir. dört alt

temadan oluşan yenilikler ve gelişmeler ana teması içinde yer alan “buluşlar “ alt temasına bir kez değinilmiştir; keşifler, sosyal değişimler, bilgi ve iletişim teknolojisindeki gelişmeler alt temalarına hiç değinilmemiştir.

Doğal afetler ana teması, sel, deprem, çığ, kasırga, arama kurtarma, doğal afetlere karşı alınabilecek önlemler adlı altı alt temadan oluşmaktadır. Dünyamız ve uzay ana teması da gökyüzü, yeryüzü, yıldız, ay, gezegen, güneş, bulut, volkanlar, okyanus, iklim, kıta, astronot alt temalarından oluşmaktadır. Romanda ne doğal afetler ne de dünyamız ve uzay ana temasına yer verilmemiştir.

Birey ve Toplum Ana Teması

Her birey, toplumun parçasıdır; toplumun varlığı bireylerin varlığına bağlıdır. Toplumun birer temsilcisi olan bireyler, içindeki yaşadıkları toplumun değerlerinin göstergesi ve taşıyıcısıdır. Çünkü Silah (2005: 205-206)’a göre, insanın kişiliği, büyük ölçüde sosyal çevresiyle ve toplumun kültürel değerlerinden etkilenir.

Duygular

Duygu, TDK (2005: 580) sözlüğüne göre; “*nesnelere ve olaylara ahlaki ve estetik yönden değerlendirme yeteneği*” olarak tanımlanmıştır. Duygu, bireyin temel gereksinimleriyle ilgili olan; onun iç ve dış dünyadan etkilenmesiyle genellikle hoşlanma ya da acı duyma şeklinde ortaya çıkan tepkilerdir (Binbaşoğlu 1995:6). Reşat Nuri’nin Tanrı Misafiri eserinde yer alan, 23 hikâyenin hepsi aşk ve insan ilişkileri üzerine kurulmuş duygu ağırlıklı eserlerdir. Bu yüzden “duygular” alt temasının en fazla olması gayet normaldir. 1.-5. sınıf öğrencileri genellikle 7 ile 11 yaş arasında olmaktadır hatta son düzenlemeye göre okula başlama yaşı beştir. Programda öğrencilerin gelişim düzeyleri dikkate alınarak 1.-5. Sınıflarda duygular alt tema olarak “Birey ve Toplum” ana teması içinde yer almış; 6.-8. Sınıflarda ise, “Duygu” ana temasına yer verilmiş ve bu tema da ayrıntılandırılmıştır. Piaget’e göre 7-11 yaş aralığı bilişsel gelişim açısından somut işlemler dönemine denk gelmektedir. Somut işlemler dönemindeki bir çocuğun soyut düşünme becerisi gelişmemiştir (Gündoğdu2005: 96). Bundan dolayı bu yaş aralığındaki bireyler için, bilişsel ve duyuşsal gelişim düzeyinin üzerinde olabilecek bu eser, ortaokul üçüncü ve dördüncü sınıflar için daha uygun görülmektedir.

Eserde, birey ve toplum ana teması içinde yer alan “duygular” alt temasıyla ilgili olarak yer alan cümlelerden bazıları şunlardır: ²

“*Ev sahibinin arkasından, korka korka yandaki misafir odasına girdi.*”(7)

Bu cümlede eylemi gerçekleştiren kişi belli ki eve misafir olarak gelmiş biri ve bu cümlede misafir ağırlamada dikkat edilen “*ev sahibi önden, misafir arkadan girer ve misafirin ağırlanacağı yere geçilir*” kuralına değinilmiştir. Ayrıca burada misafir ya ev sahibinden gelecek olan ve beklenen bir tepkiden çekinmektedir ya da içeride karşılaşacağı bir şeyden tedirgin olmaktadır.

“*Pakize, büyük bir heyecan ve dehşet içindeydi*”(44)

“*Reşit Hüseyin'in hayreti az sonra şiddetli bir utanca, nihayet hiddete tahavvül etti. Genç kızı bir kardeş gibi şiddetle azarlamaya başladı.*”(152)

İnsan davranışları çeşitlilik gösterir, bunların içerisinde en önemlilerinden biri psikolojik davranışlardır. Psikolojik davranışlar, bir ihtiyaç sonucu ortaya çıkan ve niçini olan, gözlenebilen ve ölçülebilen davranışlardır (Silah 2005: 35). Yukarıda geçen ikinci ve üçüncü cümlede Pakize ve Reşit Hüseyin'in bir olay karşısında psikolojik olarak tepkileri görülmektedir. Belli ki Pakize, aklına hiç gelmeyecek derecede büyük bir olay veya durumla karşılaşmıştır. Reşit Hüseyin ise, birinin ya da birilerinin gereksiz cesaretiyle kendisini utandıracak bir durumla karşılaşmış gibi, bu cesaret karşısında önce şaşırılmış sonra utanmış ve en son bu kadarının fazla olduğunu düşünerek tepkisini koymuş durumda görünüyor. Cümlenin devam eden kısmında Reşit Hüseyin, insanlar arasında samimiyetin göstergesi olan “kardeşlik” kavramı kullanılarak, genç kızı kızgın ama zarar gelmeyecek biri gibi azarlamıştır.

Aile

Aile, aynı soydan gelmiş olan ve aralarında akrabalık ilişkileri bulunan kişilerin tümüdür (TDK 2005: 45). Ötügen (2007: 161)'e göre aile, aralarında kan bağı, yakınlık bulunan ve ilişkileri medeni yasa ile düzenlenmiş olan topluluk olarak tanımlanır. Aile, topluma yeni üyeler yetiştirmek ve onların sosyal bir varlık olmalarını sağlamaları açısından önemi her

² “Çalışmamızda, Güntekin Reşat N. ‘*Tanrı Misafiri*’, 22. Baskı, İnkılap Kitabevi, Ankara, baskısı esas alınmıştır.”

geçen gün daha da artan bir kurumdur (Özkalp 2001:133). Türk toplumu da, aile bağlarına önem veren ve akrabalık bağları kuvvetli bir toplumdur. Anayasa'nın 41. maddesinde “*Aile, Türk toplumunun temelidir...*” şeklinde geçmektedir. Eski Türk devletlerinden beri “aile” önemini korumuştur; Türkler o dönemde “aileler”in birleşmesi sonucu devleti meydana getirmişlerdir hatta aile bağlarının kuvvetli olması sayesinde, yıkılan bir Türk devleti yerine, bağlar kuvvetli olduğu için derhal bir araya gelinip yeni bir devlet kurulmuştur. Tanrı Misafiri romanında aile alt temasının değinildiği cümleler, “Türk aile yapısı” ve “ailenin önemi” konuları üzerine yoğunlaşmıştır; böylelikle Avrupalı bir yaşam tarzına doğru ilerlediğimiz ve değerlerimizin birçoğunu unuttuğumuz günümüzde adeta bir hatırlatıcı ve uyarıcı işlevi görmüştür.

Eserde, Birey ve Toplum ana teması içinde yer alan “aile” alt temasıyla ilgili olarak yer alan cümlelerden bazıları şunlardır:

“Demin şuradan kendimi göstermeden hoş bir aile sahnesi dinledim.”(27)

Bir ailede sevgi bağlarının oluşması, iyi davranışlar ve sağlıklı bir iletişimle mümkündür (Güney 2008: 87). İyi bir aile ortamı hem ebeveynleri hem de çocukları psikolojik olarak iyi hissettirir. Bir aile sahnesinin dile getirildiği bu cümlede, güzel bir aile tablosunun bırakın içinde yer almayı, kenarda onu izlemenin bile ne kadar mutlu eden bir şey olduğuna değinilmiştir.

“İstanbul'un en iyi, temiz ailesine mensup bulunduğunuzu biliyorum.”(101)

Türk toplumunda aile bağları çok güçlü olduğu için, aile aynı zamanda kişinin kimliği haline gelmiştir. Kız isterken, küçük bir yerde yaşıyorsanız kendinizi tanıtırken, birini arıyorsanız onunla ilgili ön bilgi verirken ailenin soy ismi ya da o yörede kabul gören ismi referans olur. Kişi, sevilen ve kabul gören bir aileye mensupsa her işi kolaylaşır fakat sevilmeyen ve hoş karşılanmayan bir aileye mensupsa o zaman işleri daha zora girer. Ailenin öneminin vurgulandığı bu cümlede de hitap edilen kişinin ailesinin takdir edilen bir aile olduğu anlaşılmaktadır ve bu hitap edilen kişi için gurur duyulacak bir söz olarak dile getirilmiştir.

“Daha iyi bir mahallenin daha iyi bir evine geçen aile, bununla da iktifa etmedi; çocuğu ayrıca tebdili havaya götürdü.”(169)

Bir ailenin hem geleceği hem de en kıymetli varlığı çocuklarıdır. Genelde aileler için, hayat çocuklarından önce ve çocuklarından sonra diye ikiye ayrılır çünkü çocuk

olduktan sonra her şey onun için en iyi olan neyse onun için yapılır. Bir ailenin fedakârlığına değinilen yukarıdaki cümlede, bir ailenin muhtemelen bir rahatsızlığı olan çocuğu için evlerini değiştirip bunla da yetinmeyip hava değişikliği için başka yerlere de götördükleri dile getirilmiştir.

Misafir

Misafir, bir kimsenin evinde geçici olarak yatan kalkan, yiyen içen kimsedir (Ötügen 2007:3237). TDK (2005: 1401) sözlüğüne göre misafir, *konuk* olarak tanımlanmış; Toven (2004: 485)'e göre ise muhabbet veya ziyaret amacıyla birinin evine giden kimse olarak tanımlanmıştır. Bazen Tanrı'nın aracılığıyla geldiğine inanılan bazen de eve bereket getirdiği düşünülen misafir, Türk toplumu için çok önemlidir. Yine aynı şekilde Türk yaşam tarzı için, misafirin gelmesi, misafir gitmek, misafir ağırlamak sosyalleşmenin temellerindedir. Toplumsal açıdan sevgiyle eşdeğerdir misafirlik, evine çok misafir gelen insan, çok sevilen insan olarak kabul görür. Türk yaşam tarzında, evlerde misafirler için özel eşyalar ve ikramlar bulunur; romanda da “misafir sigarası” diye bu gelenek kendini göstermektedir. Tanrı Misafiri eseri, Türk toplum yaşamındaki “misafir” kavramını tanıtmaları için uygun görülmektedir.

Eserde, Birey ve Toplum ana teması içinde yer alan “misafir” alt temasıyla ilgili olarak yer alan cümlelerden bazıları şunlardır:

“Tanrı misafirine böyle muamele etmek yakışık alır mıydı?”(13)

“Masanın üstünde bir misafir sigarası buldum da...”(64)

Kültür, aynı toplumda yaşayan insanların öğrendiklerinin ve paylaştıklarının tümünü oluşturan kavramın ismidir (Özkalp 2001: 93). Bireyler, sosyalleşmesinde de kültürel değerlerin aktarımı önemli yer tutar; o değerler sayesinde birey, toplumdaki diğer bireylerle aynı değerleri kabul edip, uyum içinde yaşar. Birinci ve ikinci cümlede Türk toplumu için önemli bir kültürel özellik olan “*misafir*” ve “*misafir ağırlama*” kavramlarına değinilmiştir. “*Tanrı misafiri*” kavramı, bizim kültürümüzde eve davetsiz gelen, tanınmayan kişi veya kişiler için kullanılır ve Türk kültüründe misafir önemli bir kavramken Tanrı misafiri daha fazla önem verilen bir şeydir. Çünkü Tanrı misafiri, ev sahibinin haberi olmadan kapısını çalmıştır, onun oraya gelmesinde vesile olan ilahi bir kudret varmış gibi inanılır ve daha bu sebeplerden dolayı ona, büyük önem verilir. İkinci cümlede ise, misafire verdiğimiz önemin göstergesi olan bir örnek verilmiştir. Türk

evlerinde, misafirler için özel olarak ayrılmış oda, şeker, terlik, sigara, havlu v.b. yerler ve eşyalar vardır. Misafir odasının temizliğine büyük önem verilir hatta sadece misafir geldiğinde o oda açılır, diğer zamanlarda kapalıdır. Diğer eşyalar ise, özenle saklanır ve en güzel olanları seçilerek misafire sunulur.

“Dün gece beş, altı arkadaş beş, altı kadın misafirle beraber Hayrettin'in evinde eğlenti yaptık.”(116)

Yukarıdaki cümlede, iyi anlaşılan arkadaşların, bir evde bir araya gelip eğlenmelerine değinilmiştir.

Ev

TDK (2005: 665) sözlüğüne göre ev, birinin veya bir ailenin yaşadığı yer olarak tanımlanmıştır. Ötüken (2007: 1512) sözlüğüne göre ise ev için insanların barınması amacıyla yaptığı bina, tanımını kullanmıştır. Birey ve toplum ana teması altında, “ev” alt temasına 11 yerde değinilmiştir. Bir eve sahip olma ve barınma ihtiyacı insan olarak vazgeçilmezimizdir. Maslow ’un “ihtiyaçlar hiyerarşisi ”ne göre de en temel ihtiyaçlarımız arasındadır. Maslow’a göre, birey temel ihtiyaçlarını gidermeden kişilik gelişimini tam olarak tamamlayamaz. Ev, bizim kültürümüz için bir yaşam tarzıdır, içine girdiğimiz an kendimizi iyi hissetme ihtiyacı duyduğumuz bir kaynaktır. Romanda ev alt temasının değinildiği cümleler, ev kavramıyla ilgili ne Türk kültürüne ait bir özellik gösteriyor ne de evin yaşamımızdaki yerini... Eserde değinilen ev alt teması bir düşüncüyü, bir duyguyu aktarırken cümle içerisinde kullanılan bir kelime özelliğini geçememiştir.

Eserde, Birey ve Toplum ana teması içinde yer alan “ev” alt temasıyla ilgili olarak yer alan cümlelerden bazıları şunlardır:

“Evdeki itibarı da hayli eksilmişti.”(11)

“Evde Katina isminde bir Rum hizmetçi vardır.”(112)

“Evin duvarlarındaki çivilere basa basa üçüncü kata çıktı.”(144)

Yukarıdaki ilk cümlede, ev kelimesi, evdeki insanları anlatmak için kullanılmıştır; “evdeki itibarı” derken de, muhtemelen birbirine çok yakın olan insanların birinin ya da bir aile bireyinin diğer üyeler tarafından eskisi gibi önemsenmediği anlaşılmaktadır. İkinci cümlede, hizmetçinin adı ve Rum olduğunu verilmesinden anlaşılacağı üzere, evin sahipleri Rum kökenli değil başka bir millettendir. Üçüncü cümlede ise, en az üç katlı olan

bir ev hakkında bilgi verilmiştir. Evin duvarlarında bir canlıyı taşıyacak büyüklükte ve güçte çiviler olduğu anlaşılmaktadır.

Üretim, Tüketim ve Verimlilik Ana Teması

İlkel çağlardan bu yana, insan, yaşamını devam ettirebilmek için çaba göstermiştir. İçinde bulunduğu şartlar ve coğrafi koşullar el verdiğiince bir şeyler üretmeye çalışmıştır. Buna rağmen insanların ihtiyaç duyduğu fakat sahip olamadığı şeyleri başka şekilde karşılamaya çalışmıştır. Özkalp (2001)' e göre, insan sadece temel gereksinimlerine ihtiyaç duymaz, sosyal bir varlık olduğu için ve toplumda statü elde etmek için birtakım tüketim maddelerini edinirler. Bu durum üretim ve tüketim kavramlarını etkileşime sokmuş, verimlilik kavramının da dâhil olmasıyla üretim, tüketim ve verimlilik insan hayatındaki yerini almıştır.

Meslekler

Meslek, birinin geçimini sağlamak için temel çalışma alanı edindiği sürekli iş (Püsküllüoğlu 2004: 919). Ötüken (2007: 3164)'e göre ise meslek, bir öğrenim hayatından veya çıraklıktan geçmiş olan; kanunlarla belirlenen uzmanlık alanıdır. Meslek seçimi, bireylerin yaşamlarını etkileyen bir durumdur, bu konuyla ilgili anne, baba ve öğretmenler bilinçli davranmalıdır, kendi beklentilerini değil çocuğun ilgi, beceri ve yetenekleri dikkate alınmalıdır. Bu konuyla ilgili anne, babalar çevrelerindeki olanaklardan yararlanmalı, çocuklarını çevrelerinde yer alan değişik meslek sahipleri ile tanıştırmalıdır (Baldık 2005: 516). Eser bu bağlamda birçok meslek ismine yer vermiştir fakat bunlar sadece isim olarak yer almaktadır. Bu mesleklere dair herhangi bir düşünce ya da bu mesleğin nasıl yapıldığına dair herhangi bir konuya değinilmemiştir. Eser, okunduğunda çocuklarda merak uyandırıp onları bu adı geçen meslekleri araştırmaya yönlendirmesi açısından uygun olduğu görülmektedir bu açıdan bakıldığında ileride meslek seçimi yapmak zorunda kalacak olan bireyler için değişik seçenekler sunmaktadır.

Eserde, üretim, tüketim ve verimlilik ana teması içinde yer alan “meslekler” alt temasıyla ilgili olarak yer alan cümlelerden bazıları şunlardır:

“Öğleye doğru, sokakta bir kargaşalık oldu. Büyük, kocaman bir alayın ortasında, bir sedye getiriliyordu, önde iri bıyıklı bir polis ile mahalle imamı vardı.”(23)

Kötü bir olayın yaşandığı anlaşılan cümlede, sedyede taşınan yaralı bir insan bulunmaktadır. İşin içine polis girdiğine göre, olayın bir tartışma sonucu ya da bir trafik

kazası sonucu olma ihtimali yüksektir. Polisin yanında gelen mahalle imamı ise, cümlede yönetimi, söz sahipliğini temsil etmektedir.

“ Altı yedi sene evvel mühimce bir adliye memurluğu ile Aydın'a gitti.”(29)

Yargıdan da anlaşılacağı üzere, kişi daha önce Aydın dışında başka bir şehirde çalışmaktadır. Önceki işinin Aydın'daki işinden mertebe olarak daha düşük olduğu anlaşılmaktadır.

“Temiz temiz hastabakıcı hanımlar insana çorba, et, süt her şey getiriyorlar. Bana orada yatak arkadaşım kestane şekerlemeleri bile verdi.”(106)

Yukarıdaki cümlede, bir hastanın gözünden hastane anlatılmıştır. Yatmakta olduğu hastanenin, hijyen açısından eksiksiz olduğu, hastaların beslenmesi açısından özenli davrandıkları anlaşılmaktadır. Hasta, hastanede kalırken şaşkınlığını da koruyamamaktadır belli ki sosyal ve ekonomik açıdan zayıf imkânlarla sahiptir bu sebeplerden dolayı yatak arkadaşının ona, kestane şekeri ikram etmesi bile çok büyük bir şey olarak görünmektedir.

Yiyecekler

Püsküllüoğlu (2004: 1488)'na göre yiyecek, yenmeye elverişli olan tüm şeyler, olarak tanımlanmıştır. Teknoloji çağında yaşadığımız günümüzde, reklamlar vasıtasıyla çocuklar birçok iyi şey öğrendiği gibi, zararlı şeyler de öğrenmektedir. Reklamların çocuklara aşılacağı zararlı bir konu da çocukları dengesiz, sağlıksız beslenmeye yönelten ve çocuklarda obeziteye neden olan yiyeceklerin popüler hale getirilmesidir. Gelecek kuşaklarımızı hem sağlıksız beslenmeden hem de bundan dolayı oluşabilecek hastalıklardan korumak için gerekli tedbirler alınması gerekir. Ciddi hastalıkların temeli olan şişmanlığı engellemek için, fiziksel aktiviteyi artırıcı, kalorisi az, bol sulu meyve ve sebzelerin tüketimini özendirici, kepekli tahılların tüketimini artırıcı çalışmalar yapılmalıdır (Çakır 2002: 155). Örneğin, bunu çocuklarımıza okumaları için sunduğumuz kitaplarla yapabiliriz. Bu açıdan Tanrı Misafiri eserini değerlendirdiğimizde, romanda çocukların ilgisini çekebileceği ve onlarda istek uyandırabilecek yemek isimleri bulunmamaktadır. Bulunan yemekler ise, çocuklar ilgi uyandıracak şekilde anlatılmamıştır.

Eserde, üretim, tüketim ve verimlilikle teması içinde yer alan “yiyecekler” alt temasıyla ilgili olarak yer alan cümlelerden bazıları şunlardır:

“Önüme sıcak bir çorba koydu.”(107)

Türk kültüründe, sıcak bir aş, sıcak çorba, tuz-ekmek v.b. bunlar yapılan iyiliğin simgesi olan sözcüklerdir. Bu cümlede de kişinin, birinden iyilik gördüğü ve minnet duyduğu anlaşılmaktadır.

“Aksakallı bir köylü, kapalı bir dükkânın kepenkleri önüne çömelmiş, önüne iki teneke tuzsuz tereyağı koymuş, müşteri bekliyordu.”(132)

Köyde yaşayan insanlar geçimlerini tarım ve hayvancılıkla sağlarlar, elde ettikleri ürünlerden kendilerine yetecek kadarını ayırıp, kalanını satarak yaşamlarını devam ettirmeye çalışırlar. Yukarıdaki cümlede de, yaşlı bir ihtiyarın, tereyağını satması anlatılmıştır. Tereyağının tuzsuz olma sebebine gelince, tereyağları yemeklik ve kahvaltılık olarak iki şekilde kullanılır. Eğer kahvaltılık olacaksa tuzsuz olur ve cümledeki aksakallı köylünün sattığı şekilde tüketilir; ama yemeklik olarak kullanılacaksa mutlaka tuzlanır ve öyle kullanılır. Bu cümle aynı zamanda *“üretim, tüketim ve verimlilik”* ana temasına da güzel bir örnektir.

“Koridora serdiği mendil kadar bir keçe parçası üstünde gecelemiş ve ancak ara sıra ekmekle lop yumurta yemek için uykusundan uyanmış bir sakallınınkinden başka bütün çehreler buruşuk ve kirli mutfak paçavralarına dönmüş.”(136)

Belli bir ortamın ve kişilerin tasvir edildiği cümlede, o ortamda bulunan kişilerin düşkünlüğü ve zor durumda oldukları açıklanmıştır. Fakat sadece, yaşlı bir ihtiyarın onlardan farklı olduğu dile getirilmiştir. Bunu söylerken de sakallının beslenme tarzı açıklanmıştır, buradan hareketle sakallının ekmek ve lop yumurta yiyerek kendine dikkat ettiği, kendini tok tuttuğu ve bu sayede vücudunun gücünü ve kuvvetini koruduğu söylenebilir.

Giyisiler

Giyisi, giyilmek amacıyla yapılmış olan tüm giyim eşyalarına verilen ortak isim olarak tanımlanır (Püsküllüoğlu 2004: 544). Eserde, birden fazla eski zamana ait giysi isimlerine yer verilmiştir fakat eserde bu giysilerin ne amaçla ve nasıl kullandıklarına dair bilgilere de değinilmiştir ve böylece çocukların kafasında o giysilere dair bir şeyler oluşturması bakımından uygun görülmektedir. Eserde, giysilerin insanın dış dünyayla olan iletişimlerinde vazgeçilmez olduğu; özellikle insan ilişkilerinde giysilerin uygun olması gerektiği iletilmektedir. Bu açıdan bakıldığında eser, çocuklar için eğitici bir özellik göstermektedir.

Eserde, üretim, tüketim ve verimlilikle ilgili teması içinde yer alan “giysiler” alt temasıyla ilgili olarak yer alan cümlelerden bazıları şunlardır:

“Gelenin, kim olduğunu öğrenen kayınvalide Kudsiye Hanım da yeldirmesini giyip aşağıya inmişti.”(8)

Yeldirme, kadınların eski zamanlarda çarşaf yerine kullandıkları, üzerine de başörtüsü taktıkları bir giysidir (TDK 2005). Bu giysi, kadınların kendilerini çok rahat hissetmedikleri genelde erkeklerin karşısına çıkarken giydikleri bir giysidir. Bu cümlede, Kudsiye Hanım, gelen kişiyi öğrendikten sonra, yeldirmesini giyip inmiş demek ki gelen misafir, Kudsiye Hanım’ın çok yakın olmadığı ve kılık kıyafetine dikkat etmek zorunda hissettiği bir kişidir.

“Çıplak, kıllı ayaklarında hamam nalınları ile gezerdi. Mavi dokumadan şalvar biçimi pantolonunu çamaşır ipiyle belinden bağlardı.”(97)

Yukarıdaki cümlede kılık kıyafetine hiç dikkat etmeyen veya durumu iyi olmayan bir insandan bahsetmektedir. Çünkü hamam nalınları, tahtadan yapılır ve yürürken dikkat çekici bir ses çıkarır; bunu giyip toplum içine çıkan bir kişi ya insanların düşüncelerini önemsemeyen bir kişiliğe sahiptir ya da maddi olarak ihtiyaç sahibi ve mecburiyetten nalınları giymek zorunda kalmaktadır. Şalvarını, şalvarlar için özel yapılan ip yerine, çamaşır ipiyle bağlaması da tıpkı nalınları giymesi gibi kişinin durumunu ortaya koymaktadır.

“Bana bu tahmini yaptıran eski bir entari üstüne gecenin nemli ve serin rüzgârına karşı giydiği, uzun kollu bir yün hırka kadar da gösterişsiz ve kavruk vücudu, gıda bozukluğundan kuruyup uzamışa benzeyen yüzü ve çıplak ayaklarında sürüklediği şıpşıp terliklerin bir kat daha ufaldığı boyu idi.”(139)

İnsanların dış görünüşü ve giyiminin diğer insanlar üzerindeki etkisine değinen cümlede, bir kişi, gözlemlediği başka bir kişi hakkında bir tahminde bulunmuştur. Bu tahmininin dayanağı olarak da kişinin üzerindeki gösterişsiz hırkasını, sağlıksız görünen yüzünü ve terliklerini göstermektedir. Gösterilen dayanaklara bakılınca yapılan tahmin ise, gözlenen kişinin maddi imkânsızlıklarıdır.

Güzel Ülkem Türkiye

Türkiye, tarihin ilk zamanlarından beri tercih edilen bir yaşam yeri olmuştur aynı zamanda Roma İmparatorluğu, Osmanlı Devleti ve Anadolu beylikleri döneminden

günümüze kadar taşınan birçok tarihi değere ev sahipliği yapmaktadır. Hemen her şehirde tarihi bir değerle karşılaşılabilir Türkiye aynı zamanda kültürel zenginliği ve coğrafi koşulları ile de önemli bir yere sahiptir.

Şehirler

Töven (2004: 688)'e göre şehir, büyük belde, cesim; TDK (2005: 1855)'ya göre ise genellikle tarımla uğraşılmayan daha çok sanayi, ticaret, hizmet veya yönetimle ilgili işlerin yapıldığı yerleşim alanı, olarak tanımlanmıştır. Eserde Türkiye'nin büyüklü küçüklü birçok şehrine yer verilmiştir. Her ne kadar şehirleri tanıtıcı ya da o şehirlere ait herhangi bir özelliğe yer verilmese de; sadece şehirlerin adının bile geçmesi çocuklar için yararlıdır. Bu yönden bakıldığında eser, çocukların düşünce dünyalarını geliştirmesi açısından uygun görülmektedir.

Eserde, güzel ülkem Türkiye ana teması içinde yer alan “şehirler” alt temasıyla ilgili olarak yer alan cümlelerden bazıları şunlardır:

“Hatta Bursa'da kerametine bile inananlar çoktu.”(8)

Keramet, Anadolu'da çok yaygın karşılaşılan, bir varlığa ya da nesneye atfedilen bir özelliktir. Bu özelliğe sahip varlık ya da nesnenin, belli bir dileği ya da her dileği yerine getirdiğine inanılır. Bu cümlede de Bursa'da keramet sahibi olduğuna inanılan bir varlık ya da nesneden söz edilmiştir.

“Fakat aşağı yukarı bir buçuk günlük bir rötör ile Erzurum'dan gelen tren için Sapanca, İstanbul'un kapısı demektir.”(136)

Erzurum ve İstanbul şehirleri arasındaki mesafe oldukça fazladır. Bu cümlede de, Sapanca'nın Erzurum'dan gelen tren yolu için İstanbul'a bir geçiş yeri olduğu anlaşılmaktadır. Hatta Sapanca olmazsa İstanbul- Erzurum arası mesafenin daha da uzayacağı fikri oluşmaktadır.

“Kendisini Yenice'de birkaç defa koridorda görmüş ve evvelâ komşu kompartımanlarından birindeki bir ailenin evlâtlığı veya ona benzer bir şey sanmıştım.”(139)

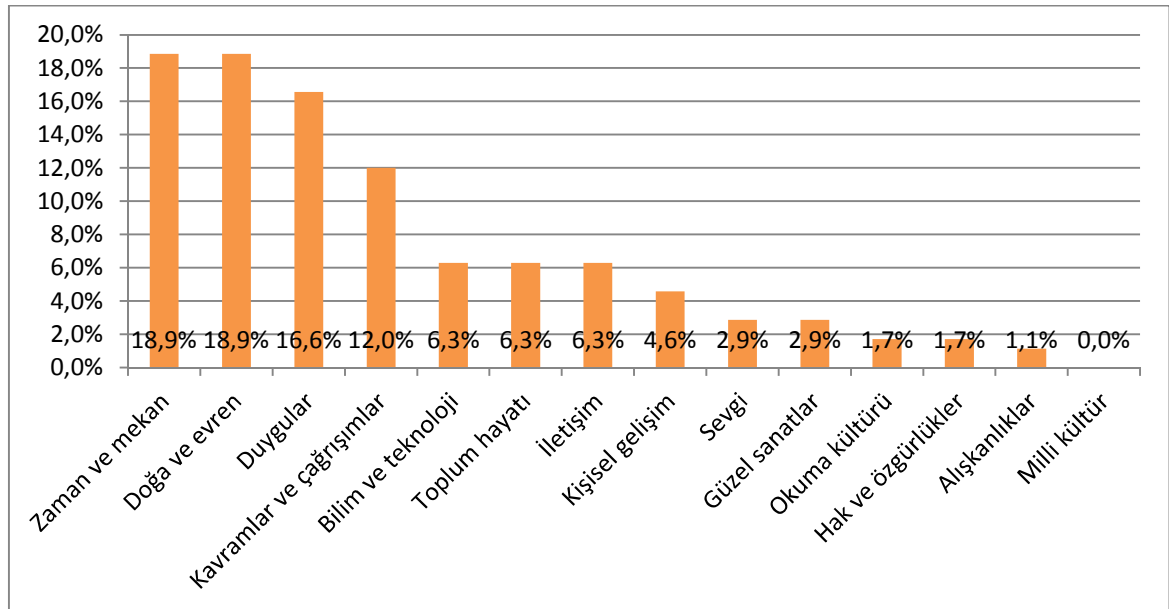
Bu cümlede, gerçek hayatta insanların başına çok fazla gelen bir duruma değinilmiştir. İnsanlar, normal hayatlarında tanımadıkları halde farklı farklı insanlarla aynı ortamlarda bulunabilir, aynı şeyleri paylaşabilirler. Bu farklı kişilerle Birkaç defa denk

geldiklerinde artık dikkat etmeye başlarlar ve daha önce de aynı kişiyle denk geldikleri yerleri hatırlayıp, kafalarında o kişiyle ilgili bir fikir oluşturabilirler. Burada da trende birkaç defa denk gelinen biri ile ilgili evlatlık olduğu düşüncesi oluşmuştur fakat cümleden, bu fikrin doğru olmadığını anlaşıldığı çıkarılmaktadır.

3. 4. Tanrı Misafiri Eserinin 6.-8. Sınıf Türkçe Öğretim Programı'nın Tema ve Alt Temalara Göre Sınıflandırılması

6.-8. sınıf Türkçe Öğretim Programı'na göre Tanrı Misafiri'nde, 14 ana temanın 13'üne; 118 alt temanın da 51'ine değinilmiştir.

Tablo 3. 4. İlköğretim 6.-8. Sınıf Türkçe Öğretim Programı'nda Yer Alan Temaların Tanrı Misafiri Eserindeki Yüzdeleri

Zaman ve mekân ile doğa ve evren 33'er yerde geçerek en fazla değinilen ana temalar olmuşlardır. Zaman ve mekân, dokuz alt temadan oluşmaktadır. Bunlardan altı tanesine değinilmiştir. Toplam sayı olarak 33 yerde geçerek en fazla değinilen ana tema olmuştur. Sırasıyla şehirler alt temasına 15 yerde; ülkeler alt temasına 6 yerde; evimiz ve okulumuz alt temalarına dörder yerde; odamız alt temasına üç yerde; sınıfımız alt temasına bir defa değinilmiştir. Geçmiş-şimdi-gelecek zaman, zaman planlaması, çevremiz alt temalarına ise hiç değinilmemiştir. Doğa ve evren ana teması ise 15 alt temadan oluşmaktadır; bunların altısına değinilmiştir. Sırasıyla renkler alt temasına 14 yerde; canlılar alt temasına 11 yerde; manzara alt temasına üç yerde; yıldız alt temasına iki yerde; doğa olayları ve mevsimler alt temalarına birer defa değinilmiştir. İklim, doğadaki fiziksel

değişiklikler, doğal afetlerden korunma, çevrenin korunması, kar, yağmur, gezegen, dünya, yeryüzü ve uzay alt temalarına ise hiç değinilmemiştir.

Duygular ana teması toplamda 29 yerde geçerek en fazla değinilen ikinci ana tema olmuştur. Ana tema 15 alt temadan oluşmaktadır ve romanda bunların altısına değinilmiştir. Sırasıyla, mutluluk alt temasına sekiz yerde; heyecan alt temasına altı yerde; üzüntü, kıskançlık ve beğenme alt temalarına ikişer yerde; takdir etme, mizah, sitem ve özlem alt temalarına birer kere değinilmiştir. Umut, kaygı, yalnızlık, veda ve bağışlama alt temalarına ise hiç değinilmemiştir.

Kavramlar ve çağrışımlar ana temasına 21 yerde değinilmiştir. Ana tema toplam sekiz alt temadan oluşmaktadır; bunlardan beş tanesine değinilmiştir. Oyun ve eğlence alt temasına yedi yerde; güzellik alt temasına beş yerde; rüya, hayal, harfler ve sayılar alt temalarına üçer yerde değinilmiştir. Estetik zevk, zıtlıklar, önce-şimdi-sonra alt temalarına ise hiç değinilmemiştir.

11'er yerde değinilen bilim ve teknoloji, iletişim, toplum hayatı ana temalarından bilim ve teknoloji ana teması, dört alt temadan oluşmaktadır, bunun iki tanesine yer verilmiştir. İletişim ana teması, sekiz alt temadan oluşmaktadır, bunların dört tanesine değinilmiştir. Toplum hayatı ana teması ise sekiz alt temadan oluşmaktadır, ikisine değinilmiştir. Bilim ve teknoloji ana temasında yer alan iletişim araçları alt temasına dokuz yerde, buluşlar alt temasına iki yerde değinilmiştir; bilgisayar, teknoloji ve hayat temalarına ise hiç değinilmemiştir. İletişim ana temasında yer alan kitle iletişim araçları alt temasına beş yerde, insanlarla iletişim alt temasına üç yerde, aile iletişimi alt temasına iki yerde, bilgi iletişimi alt temasına bir kere değinilmiştir; uluslararası iletişim, kültürel iletişim, diğer canlılarla iletişim ve iletişim becerileri alt temalarına ise hiç değinilmemiştir. Toplum hayatı alt temasında yer alan dostluk alt temasına dokuz yerde, komşuluk ilişkileri alt temasına iki yerde değinilmiştir; komşuluk ilişkileri, medeniyet, birey ve toplum, yardımlaşma, küreselleşme, dayanışma, konukseverlik alt temalarına ise hiç değinilmemiştir.

Toplamda sekiz yerde değinilen kişisel gelişim ana teması, 12 alt temadan oluşmaktadır. Bunlardan yedi tanesi romanda yer almaktadır. Sorumluluk alt temasına iki yerde; kendini tanıma, kişilik tipleri, sosyal gelişim, olumlu düşünme, karar verme, başarı alt temalarına ise birer kez değinilmiştir. Empati, kendine saygı, meslek seçimi, girişimcilik, öz eleştiri alt temalarına ise hiç değinilmemiştir.

Altı alt temadan oluşan ve romanda bu alt temaların ikisine değinilen sevgi ana teması ile sekiz alt temadan oluşan ve bunların ikisine değinilen güzel sanatlar ana teması eserde, toplam beşer yerde geçmektedir. Sevgi ana temasını oluşturan insan sevgisi alt temasına dört yerde; vatan sevgisi alt temasına bir defa değinilmiştir. Aile sevgisi, millet sevgisi, bayrak sevgisi, dil sevgisi alt temalarına ise hiç değinilmemiştir. Güzel sanatlar ana temasında ise müzik alt temasına dört yerde; resim alt temasına bir kere değinilmiştir. Fotoğraf, mimari, heykel, dans, sinema, tiyatro alt temalarına ise hiç değinilmemiştir.

Okuma kültürü ile hak ve özgürlükler alt temalarına üçer yerde değinilmiştir. Okuma kültürü alt teması beş alt temadan oluşmaktadır; bunlardan sadece kitaplar alt temasına üç yerde değinilmiştir; okuma sevgisi, okuma alışkanlığı, süreli yayınlar ve kütüphaneler alt temalarına ise hiç değinilmemiştir. Hak ve özgürlükler ana teması yedi alt temadan oluşmaktadır; bunlardan hak ve özgürlükler alt temasına iki yerde, özgürlükler alt temasına ise bir kez değinilmiştir; bireysel haklar, eğitim hakkı, insan hakları, çocuk hakkı, hasta hakları hiç değinilmeyen alt temalardır.

İki yerde değinilen alışkanlıklar ana toplam beş alt temadan oluşmaktadır, bunlardan sadece alışkanlık ve insan alt temasına iki yerde; kötü ve iyi alışkanlıklar alt temalarına ise birer kez değinilmiştir. Sağlıklı yaşama ile spor alt temalarına ise hiç değinilmemiştir.

Eserde milli kültür ana temasına ise hiç değinilmemiştir. Milli kültür ana teması toplam sekiz alt temadan meydana gelmektedir ve bunların hiçbirine değinilmemiştir. Zanaatlar, Türk büyükleri, seyirlik oyunlar, oyunlar, Türk müziği, spor, bayramlar, geleneksel sanatlarımız.

Zaman ve Mekân Ana Teması

Reşat Nuri Güntekin'in Tanrı Misafiri eseri, esere ismini veren öyküyle birlikte toplam 23 ayrı hikâyeden oluşmaktadır. Bu öyküler arasında yer, olay, zaman ve mekân birliği olmadığı için, öykülerde anlatılan olaylar değişik zamanlarda ve birçok farklı mekânda geçmektedir. Gündoğdu (2005: 96)'ya göre, somut işlemler dönemindeki bir çocuğun, soyut düşünme becerisi gelişmemiştir. Piaget'e göre soyut işlemler dönemi 12 yaş üzeri çocukları kapsar, ortaokul ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencileri genel olarak 12-15 yaş aralığında olmaktadır, bu açıdan bakıldığında soyut işlemler dönemine girdikleri kabul edilmektedir. Fakat ortaokul ikinci sınıf öğrencileri somut işlemler döneminden yeni çıkmış oldukları için, soyut kavramları algılamada, ortaokul üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerine göre daha geridir. Bu sebeplerden dolayı, eser zaman ve

mekân ana teması kapsamında değerlendirildiğinde ortaokul üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencileri için daha uygundur.

Şehirler

Eser, birbirinden farklı yerlerde ve farklı zamanlarda geçen 23 hikâyeden oluşmaktadır; bu sebeplerden dolayı “zaman ve mekân” ana teması en çok değinilen ana tema olmuştur. Ortaokul ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencileri yaşları itibarıyla Piaget’in bilişsel gelişim kuramına göre soyut işlemler dönemine denk gelmektedirler. Bu dönemdeki çocuklar, soyut kavramları anlayarak etkili bir şekilde kullanabilirler (Senemoğlu 2005: 49). Fakat ortaokul ikinci sınıf öğrencileri yaşları itibarı ile somut işlemler döneminden yeni çıktıkları için soyut kavramları anlamlandırmada sıkıntı yaşayabilmektedirler bu sebepten dolayı “zaman” gibi soyut bir kavramın ağırlıkta olduğu bir eserin, özellikle ortaokul üçüncü ve dördüncü çocuklar için uygun olduğu görülmektedir. Töven (2007: 688)’e göre şehir, büyük belde, cesim; TDK (2055: 1855) sözlüğüne göre ise genellikle tarımla uğraşılmayan daha çok sanayi, ticaret, hizmet veya yönetimle ilgili işlerin yapıldığı yerleşim alanı, olarak tanımlanmıştır. Eserde, Türkiye’nin birçok yerinden güzel şehirlerin isimlerine değinilerek, çocuklara eğitici bilgiler sunmaktadır. Fakat “zaman ve mekân” ana teması “güzel ülkem Türkiye” temasındaki şehirler alt teması gibi değildir. Zaman ve mekân alt temasının geçtiği öğretim programı artık zihinsel olarak da gelişmiş öğrencilere hitap etmektedir; bu açıdan bakıldığında olaya daha geniş açıdan bakması ve sadece Türkiye değil dünyadaki diğer ülkelerin şehirlerine de yer vermesi gerekirdi fakat eserde sadece iki yerde yabancı bir şehre yer verilmiştir.

Eserde, zaman ve mekân ana teması içinde yer alan “şehirler” alt temasıyla ilgili olarak yer alan cümlelerden bazıları şunlardır:

“Hani, Muğla’da, hacı hafız Yunus dâiniz vardı...” (6)

“Ertesi sabah, erkenden, Elife sıkı bir ders verdiler. Hafız gelirse, katiyen kapıyı açmamasını ev sahiplerinin Karacabey’e gittiklerini söylemesini tembih ettiler.”(20)

“Eşya olarak bir bavulum vardı. Bir de ahbaplardan birinin Marsilya’da bir dostuna gönderdiği bir Acem halısı.”(172)

Yukarıda yer alan ilk cümlede, iki kişi arasında geçen görüşmede, ortak bir tanıdıktan bahsedilmektedir. İkinci cümlede, istenmeyen bir kişiden kaçış vardır fakat hala

nezaket gereği istemediklerini söylemek yerine başka bir yere gittiklerini söyletmektedirler. Üçüncü cümlede ise, bir yolculuğa çıkıldığı ve yolculuk sırasında yanına sadece bavul ile bir emanet halı alındığı anlaşılmaktadır.

Doğa ve Evren

Evren, koca bir boşluktan oluşan ve bu boşluğa tüm varlıkları sığdıran kavramın ismidir. Bu boşluğu dolduran, ona anlam katan ve güzelleştiren ise doğanın kendisidir. Doğa, içinde bulunan canlı ve cansız varlıklarıyla, renkleriyle, kokusuyla evreni tamamlar.

Renkler

TDK (2005: 1652) sözlüğüne göre renk, cisimlerden yansıyan ışığın gözlerde oluşturduğu duyum; Toven (2004: 616)'e göre ise renk, cisimlerden akseden ışığın göze ettiği tesir, olarak tanımlanmıştır. İçinde yaşadığımız dünyaya anlam katan renkler, eserde değişik yerlerde en fazla değinilen alt temalardan biri olmuştur. Eser, çocukların hayal dünyalarını geliştirmeleri ve hayallerini ifade etmeleri açısından bir aracı olan renkler kavramını çocukların seviyelerine göre yansıtması bakımından uygundur. Ayrıca eserde renklere değinilirken doğadaki nesnelere ya da canlı varlıklarla bütünleştirilerek değinilmiştir; bu da adı geçen renklerin soyutluktan çıkıp somut bir şekilde çocukların hafızasında canlanmasını sağlayacaktır.

Eserde, Doğa ve Evren ana teması içinde yer alan “renkler” alt temasıyla ilgili olarak yer alan cümlelerden bazıları şunlardır:

“Mavi dokumadan şalvar biçimi pantolonunu çamaşır ipiyle belinden bağlardı.”(97)

“Dağınık, sarı saçlarının içinde yüzü öyle güzel görünüyordu ki...”(117)

Yukarıdaki cümlelerde, dışardan gözlemlenen iki insanın dış görünüşleri hakkında bilgiler verilmiştir. İlk cümlede, çamaşır ipiyle bağlanan şalvar detayıyla kişinin, maddi imkânsızlıkları ya da özensizliğine değinilmiştir. İkincisi ise, daha çok bayanları tasvir ederken kullanılan bir cümledir; uzun sarı saçlı biri olduğu düşüncesini oluşturmaktadır.

“‘Bak, sana neler vereceğim!’ diye, şiltesinin üstüne bırakılmış kırmızı erikleri gösteriyor, uzatıyordu.” (170)

İletişimde, alıcının dikkatini çeken konuşmalar büyük önem taşır. Bu cümlede de “bak sana neler vereceğim!” cümlesi ile karşıdakinin dikkati çekilmiştir. Şiltenin üzerine

bırakılmış eriklerin ise, oraya önceden bırakıldığı görülmektedir. Eriklerin rengi verilerek, cümle daha somutlaştırılmaya çalışılmıştır.

Canlılar

TDK (2005: 350) sözlüğüne göre canlı, yaşayan, yer değiştirebilen yaratık; Ötüken (2007: 755)'e göre, hayati fonksiyonlarını devam ettirebilen varlık, olarak tanımlamıştır. Doğada, tüm canlıların uyum içinde yaşamasını sağlayan bir denge vardır. Bu ekolojik dengenin değişmesinde en büyük etken insanlardır, insanlar sahip olduğu olanaklarla doğadaki birçok canlı türüne zarar vermiş, birçoğunun da neslinin tükenmesine sebep olmuştur (Çakır 2002: 19). Bireyler küçük yaşta edindikleri tecrübeler sonucu bir varlığa ya da nesneye karşı sevgi, nefret, korku gibi duygular beslerler. Dolayısıyla bu da bireyin o varlığa ya da nesneye karşı tutumunu etkiler. Doğaya ve canlılara karşı sevgi de bunlardan birisidir. Birey küçük yaşta canlılarla ilgili olumlu tecrübeler edinirse, bu tecrübe yaşamı boyunca canlılarla ilgili tutumunu olumlu yönde etkiler. Eserde en çok değinilen alt temalardan birisi de canlılardır, canlılar alt temasının değinildiği cümleler çocuklarda canlılara karşı olumlu tutum oluşturmaya açısından uygun görülmektedir.

Eserde, doğa ve evren ana teması içinde yer alan “canlılar” alt temasıyla ilgili olarak yer alan cümlelerden bazıları şunlardır:

“Bahçenin bir tarafında, bazı, kendi eliyle nadide salatalar yetiştirirdi.”(13)

İnsanın emek vererek, uğraşarak elde ettiği her şey daha kıymetlidir. Emek verilerek elde edilen salatalara değinilen cümlede, “*nadide*” sözcüğünün geçmesi, yapılan işten keyif alındığını ve emeğinin karşılığını aldığını göstermektedir.

“O, yonca tarlasına saldırıran aç bir eşek iştihasıyla kadının yanaklarını, yüzünü kemiriyor, parmaklarıyla vücudunun etlerini koparıyordu.”(20)

“Kırlangıçların, turnaların katar katar sıcak memleketlere gittiği mevsimde o da derdine çare aramak için bir cenup iklimine gitti.”(45-46)

Eşekler, kırlangıçlar ve turnaların insanlara benzetildiği cümlelerde, eylemi gerçekleştiren kişilerin durumunu tam olarak ifade etmek için, hayvanlara ait özellikler kullanılmıştır. Böylelikle, verilmek istenen bilgi, daha somut bir şekilde dile getirilmiştir.

Duygular Ana Teması

Ortaokul ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencileri, bilişsel ve duyuşsal olarak ilköğretim ve ortaokul birinci sınıf öğrencilerine göre daha ileridir; artık duygularının farkındadırlar; bu duyguları kavrayabilecek bilişsel ve duyuşsal olgunluğa sahiptirler. Her ne kadar ortaokul ikinci, üçüncü, dördüncü sınıf öğrencileri bilişsel ve duyuşsal olarak soyut kavramları kavramada ilköğretim ve ortaokul birinci sınıf öğrencilerine göre daha ileri olsalarda genellikle 12 yaşında olan ortaokul ikinci sınıf öğrencileri somut işlemler döneminden yeni çıkmış oldukları için “duygular” kavramını kavrayamayabilirler. Bundan dolayı bu yaştaki bireyler için, bilişsel ve duyuşsal gelişim düzeyinin üzerinde olabilecek 29 yerde “duygular” ana temasına değinen Tanrı Misafiri eseri, ortaokul üçüncü ve dördüncü sınıflar için daha uygun görülmektedir.

Mutluluk

Püsküllüoğlu (2004: 948)'na göre mutluluk, bireyin bir isteği ya da özlemi gerçekleştiğinde duyulan sevinçtir. Ötüken (2007: 3329)'e göre ise mutluluk, bütün özlemlere ve arzulara eksiksiz ve devamlı olarak ulaşmış olmanın verdiği iç huzurdur. Ortaokul ikinci, üçüncü, dördüncü sınıf öğrencileri ergenlik döneminin etkisiyle ailesinden ve çevresinden uzaklaşır, bunun neticesinde huzursuz ve mutsuz bir sürece girer. Bu dönemdeki çocuklar ailelerinden uzaklaşıp arkadaşlarıyla daha fazla vakit geçirir veya kitap okuyarak, bilgisayar başında vakit geçirerek zamanlarını doldururlar. Çocukları kitaplar konusunda iyi yönlendirmeli, onlara bu dönemin sıkıntılarını kolayca atlattıklarında yardımcı olabilecek kitaplar sunulmalıdır. Tanrı Misafiri eserinde mutluluk alt teması en çok değinilen alt temalardandır; bu özelliğinden dolayı eser, ergenlik dönemindeki çocuklara, kendilerini iyi hissettirmesi açısından uygundur.

Eserde, duygular ana teması içinde yer alan “mutluluk” alt temasıyla ilgili olarak yer alan cümlelerden bazıları şunlardır:

“Seni elimden geldiği kadar mesut etmeye çalışıyorum.”(50)

Tek başına mutlu olmak ve mutlu kalmak güçtür; çünkü insanların, mutlu olmaları ve mutlu kalabilmeleri bir şekilde başka insanlara bağlıdır. Kendisini anlayabilen ve düşünen bir insanın varlığı mutlu olma sebeplerindedir. Bu cümlede, birini çok seven ve onu mutlu etmek için gücü yettiğince uğraşan bir insanın durumu için güzel bir örnektir.

“Müeyyet, yarı şaşkın yarı müstehzi bir tebessümle karısına baktı, Pakize'de şumarık bir neşe, tuhaf bir oynaklık vardı.”(53)

Eşini çok iyi tanıyan bir adamın, karısının alışılmadık tavırları karşısındaki tepkisine değinilen cümlede, her şeyiyle tanınan, bilinen insanların, alışılmadık hareketlerinin hemen dikkat çektiği ve garip hissettirdiği dile getirilmiştir.

“Madam Kalyopi, sevinçle onun kollarına vuruyor, omuzlarını okşuyordu.”(70)

Bazı duygu hallerinde, insan içinden gelen duygunun heyecanını bastıramaz ve bunu bir takım hareketlerle dışarıya yansıtır. Madam Kolyapi'nin sevinç anında, karşısındaki insanın omuzlarını okşayıp, kollarına vurması duyguyu içerisinde tutamadığının bir göstergesidir.

Bilim ve Teknoloji Ana Teması

Her gün yeni bir gelişimin ve değişimin yaşandığı 21. yüzyıl, bu değişme ve gelişmelerle insanların yaşamlarını da büyük ölçüde etkilemektedir. İlerleyen teknoloji ve buluşlarla insanoğlunun imkânları ve yaşam alanı genişlemektedir. Fakat insanların özellikler çocukların bu teknolojik gelişmeleri ve buluşları tanımaları ve yaşamlarında etkin hale getirmeleri gerekir. Bu sebeplerden dolayı “bilim ve teknoloji” ana teması Türkçe Öğretim Programı'nda yer alan önemli temalardandır.

İletişim Araçları

İletişim araçları, toplumda, sözlü ya da yazılı olarak haberleşmeyi sağlayan teknik araçlardır (TDK 2005:954). Ötüken (2007: 2139)'e göre iletişim araçları ise, toplum içinde haberleşmenin sözlü ya da yazılı olarak aktarılmasını sağlayan her türlü teknik araç gereçtir. Eser, yazıldığı zaman dilimi itibariyle yaygın olarak kullanılan iletişim aracı olan “mektup”a daha çok yer vermiştir. İkinci olarak ise en fazla “telefon”a yer verilmiştir. Günümüzün şartları düşünüldüğünde özellikle mektup nerdeyse hiç kullanılmayan bir iletişim aracı haline gelmiştir. Bu bakımdan günümüz şartlarının iletişim araçları açısından, eserde yer alan iletişim araçlarının eğitici ya da öğretici bir yanı yoktur. Fakat mektup o dönemin emek verilerek yazılan, günlerde gelmesi beklenen bir iletişim aracıydı; günümüzde ise her şey daha hızlı ve daha az emek verilerek yazılıyor ya da paylaşılıyor. Bu açıdan bakıldığında özellikle mektup gibi emek isteyen ve zaman alan bir iletişim aracının, iletişim kurmanın önemli olduğu ve özen isteyen bir eylem olduğu iletişimini aşılması açısından uygundur.

Eserde, bilim ve teknoloji ana teması içinde yer alan “iletişim araçları” alt temasıyla ilgili olarak yer alan cümlelerden bazıları şunlardır:

“Akşam postasıyla Mudanya'dan dönen komşudan, korkunç bir haber aldı.”(19)

“Bense bu sene sınıfını birinci olarak geçiyor diye daha dün biradere mektup yazdım...”(76)

“Laboratuvarında çalışırken ikide birde şöyle bir telefon geliyordu:”(152)

İlk cümlede, kaza haberi gibi, beklenmeyen, kötü bir haberin alındığı anlaşılmaktadır. İkincisinde, kardeşe, hakkında yazdığı kişinin birinci olarak dönemi bitirdiğine dair mektupla bilgi verilmiştir; fakat belli ki o kişi sınıfını birinci olarak bitirememiş ve bundan dolayı hayal kırıklığı yaratmıştır. Üçüncü cümlede ise, uygunsuz zamanlarla çalan ve rahatsız ettiği anlaşılan telefon aramalarına değinilmiştir; genellikle bir iş üzerinde yoğun bir şekilde çalışırken mutlaka ya kapı çalar içeri birileri girer ya da telefon çalar ve bir türlü insan kendini işe veremez. Üçüncü cümle, bu durumu güzel bir şekilde örneklendirmektedir.

Toplum Hayatı Ana Teması

Birey içinde yaşadığı toplumdan etkilenir ve kişiliği içinde yaşadığı toplum özelliklerine göre şekillenir. Dünya üzerinde yaşayan insanları birbirinden ayıran özelliklerden biri de içinde yaşadıkları toplumlardır. Çünkü her toplumun kendine ait bir kültürü vardır ve bireyler bu kültürün taşıyıcısı, temsilcisidirler. Sadece dünya üzerindeki insanları değil, aynı ülkede yaşayan insanlar arasında da yaşadıkları çevreye göre farklılıklar oluşur. Tanrı Misafiri eseri, içerisinde yer alan hikâyelerle toplumun değişik yönlerine ve değerlerine değinmiştir. Bu yönüyle eser, öğrencilere genel toplumsal değerleri ama özellikle Türk toplumuna ait değerleri tanıtmak açısından uygundur.

Dostluk

Toven (2004: 155)'e göre dostluk, dost halidir; TDK (2005: 562)'e göre ise dost olma hali ve dostça davranış, olarak tanımlanmıştır. Yani tanımlardan da anlaşılacağı üzere dostluk, insanlarla yakın ve samimi ilişkiler içine girmektir. Bireyin, ailesi dışında başka bir insana ya da insanlara böylesi yakınlık duyması toplumsallaşmanın göstergelerinden birisidir. Ortaokul ikinci, üçüncü, dördüncü sınıf öğrencileri ergenlik dönemindedirler ve bu dönemi sağlıklı bir şekilde atlatabilmeleri için diğer insanlarla iletişim halinde olmaları gerekir. Bu dönemdeki ergenler anne ve babalarından çok kendi yaşlılarından etkilenirler

(Sardoğan ve Karahan 2007:145). Diğer insanlarla kurulan yakın ilişkiler, ergenlik döneminde yer alan bireylerin sağlıklı bir kişilik oluşturmalarını sağlayacaktır. Tanrı Misafiri eserinde, “dost” alt temasının değinildiği cümleler, dostluğun insanlar arasındaki yakın ve samimi bir ilişki olduğu; dostların, insanların zor günlerinde ihtiyaç duyduğu kişiler olduğu ve dostluk kavramının insanlar için önemli olduğu iletisini aktarması açısından uygundur.

Eserde, toplum hayatı ana teması içinde yer alan “dostluk” alt temasıyla ilgili olarak yer alan cümlelerden bazıları şunlardır:

“Aziz ahbab için ne güzel şeyler düşünüyorsunuz?”(30)

İnsan ilişkilerinde arkadaşlıktan daha ileri olan dostlukta, her iki taraf da birbiri için en güzel olan neyse onu düşünür ve onu ister. Bu cümleden de, birbirinin iyiliğini düşünen iki dost arasında yapılan bir konuşma olduğu anlaşılmaktadır.

“İnsanın sevdiklerine, dostlarına oyun oynaması yabancıları aldatmasından makul addediliyor...”(30)

İnsanlar, kendilerini seven insanlara karşı, sanki onların sevgisi ve ilgisi hiç tükenmeyecekmiş gibi bazen acımasız davranabilirler. Onlara istediklerini söyleyip, istedikleri gibi davranma hakları varmış gibi düşünürler; çünkü onların, ne yaparlarsa yapsınlar kendilerini affedeceğini bilirler. Örnek cümlede, yabancıları üzücü bir şey yapmak, onları aldatmak büyük bir suç ve vicdan azabı sayılır; fakat dostlar, incinmeyen, kırılmayan, üzerlerinde her türlü hakka sahip olduğu düşünülen kişiler olarak görüldüğü ve onlara istenildiği gibi kötü davranılabileceği anlamı çıkmaktadır.

“Ağlayıp sızlamaya, derdini dökecek, candan dost aramaya başlar.”(31)

Yukarıdaki cümle “dost kara günde belli olur” atasözüne güzel bir örnektir. Güzel günler daimi değildir, insan elbet daralır, sıkıntıya düşer. Yaşamın kuralı böyledir. İyi günlerde, paylaşacak çok şey vardır ve bunları paylaşacak çok insan vardır. Fakat kötü gün geldiğinde, sıkıntılar insanın sırtına biner, kasvet çöker. Böyle anlarda, mutlu bir durumunu paylaşabileceğin normal bir arkadaş yeterli gelmez. İnsan böyle durumlarda, kendini gerçekten anlayabileceğini düşündüğü, samimi, korkusuzca korkularını ve acılarını dile getirebileceği bir insana ihtiyaç duyar. Eğer bu insanı bulamazsa, sıkıntılar gittikçe ağırlaşır ve kişiyi yalnızlık duygusuyla birlikte daha da ciddi sorunlara kadar götürür

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SONUÇ ve ÖNERİLER

Çalışmanın bu aşamasında sonuç ve öneriler alt başlıkları altında açıklamalar yapılmaktadır. Sonuçta, bulgular ve yorum kısmındaki değerlendirmeler ışığında çalışmanın nihai sonucu ifade edilmektedir. Öneriler kısmında ise, ulaşılan sonuçlar doğrultusunda araştırmacılar, uygulayıcılar ve öğretmenler için öneriler sunulmuştur.

4.1. Sonuçlar

MEB'in ilköğretim ve ortaöğretim okulları için seçmiş olduğu 100 Temel Eser serisi öğrenciler ve öğretmenler için büyük önem taşıyan bir projedir. Özellikle öğrencileri doğru kaynaklara yönleltmek, onlara okumayı sevdirmek ve okuma alışkanlığı kazandırmak açısından önemli yere sahiptir.

Reşat Nuri Güntekin, imparatorluk döneminden cumhuriyet dönemine geçiş aşamasında eğitimci yanı ve gözlemci kişiliği ile toplumsal sorunları ve de toplum içinde bireyin durumunu eserleriyle usta bir şekilde anlatmış bir yazardır.

Miskinler Tekkesi, birey ve toplum ana teması bağlamında alın teri dökmeden para kazanmanın bireyin ve toplumun gözünde nasıl görüldüğünün anlatılması açısından başarılı bir romandır. Eser, yaşam karşısında kendisini aciz ve güçsüz hisseden bir bireyin, onun karşısında ayakta durma çabasının ürünüdür.

Miskinler Tekkesi romanı, Anadolu'nun o dönemki siyasi ve toplumsal durumunu, halkın nasıl yaşadığını göstermesi açısından uygundur. Eserde sosyal değişimler ana temasına başarılı bir şekilde değinilmiştir. Romanda ayrıca Anadolu'nun birçok şehrine ve bu şehirlerle ilgili ayrıntılara yer verilmesi, "zaman ve mekân" ile "güzel ülkem Türkiye" temalarının da aktarılması açısından uygundur.

Tanrı Misafiri, Türk toplumunun her kesiminden insan manzaralarının ustalıkla sunulduğu, dolandırıcılık, sahtekârlık, karı- koca ilişkisi, aldatmak, sahte hocalık, çocuk dünyası, düşünce farklılıkları, toplumsal ve bireysel acılar, kadınlar, evlenme konuları üzerine kurulu 23 değişik hikâyeden oluşmaktadır. Eser, Reşat Nuri'nin öykülerinde birey ve toplum teması ağırlıklı konulara önem verdiğinin bir göstergesidir.

Zaman ve mekân temasının ağırlıklı olarak değinildiği Tanrı Misafiri eserinde, Anadolu'nun birçok şehrine hatta başka ülkelere yer verilmiştir.

Çalışmanın örneklemini oluşturan Miskinler Tekkesi ve Tanrı Misafiri eserlerinin Türkçe Öğretim Programı'nda yer alan ana temalar ve alt temalar doğrultusunda incelenmesi sonucunda ulaşılan sonuçlar şunlardır:

1.İlköğretim 1-5. sınıf Türkçe Programına göre bakıldığında Miskinler Tekkesi romanında “birey ve toplum” ana teması ilk sırada yer almaktadır. Bu ana tema altında yer alan duygular alt temasına 60 yerde, okul alt temasına 24 yerde, yaşlı alt temasına 16 yerde, ev alt temasına 14 yerde, aile alt temasına 12 yerde, beğeniler alt temasına 4 yerde değinilmiştir. Bu alt temaları, iki yerde değinilerek misafir, büyüme ve kurallar alt temaları takip eder. En son sırada hoşgörü alt temasına bir kere değinilmiştir. Engelliler, demokrasi, dayanışma ve barış alt temalarına ise hiç değinilmemiştir.Tanrı Misafiri eserinde ilköğretim 1-5. sınıf Türkçe Öğretim Programı'na göre, 88 yerde değinilerek en ilk sırada birey ve toplum ana teması gelir, ardından 63 yerde değinilerek üretim, tüketim ve verimlilik ana teması, üçüncü sırada ise 24 yerde değinilerek sağlık ve çevre ana teması gelmektedir. Sağlık ve çevre ana temasını sırasıyla güzel ülkem Türkiye, değerlerimiz, eğitsel ve sosyal etkinlikler, kurumsal ve sosyal etkinlikler, hayal gücü, oyun ve spor, Atatürk, güzel sanatlar, yenilikler ve gelişmeler temaları takip etmektedir. Doğal afetler ile dünyamız ve uzay ana temalarına ise hiç değinilmemiştir.İlköğretim 6-8. sınıf programına göre Miskinler Tekkesi romanında en çok değinilen ana temalar sırasıyla şunlardır: Zaman ve mekân (77), duygular (68), doğa ve evren (48), kişisel gelişim (30), kavramlar ve çağrışımlar (30), toplum hayatı (14), iletişim (14), milli kültür (14), okuma kültürü (11), hak ve özgürlükler (9), alışkanlıklar (8), sevgi (6), bilim ve teknoloji (6) ve güzel sanatlar (3). Tanrı Misafiri eserinde ise sırasıyla zaman ve mekan (33), doğa ve evren (33), duygular (29), kavramlar ve çağrışımlar (21), bilim ve teknoloji (11), kişisel gelişim (8), sevgi (5), güzel sanatlar (5), okuma kültürü (3), hak ve özgürlükler (3), alışkanlıklar (2) temalarına değinilmiştir. Milli kültür temasına ise hiç değinilmemiştir.

2. Miskinler Tekkesi romanı ilköğretim 1-5. sınıf programına göre incelendiğinde en çok değinilen alt temalar sırasıyla duygular (60), okul (24), yaşlı (16), ev (14), aile (12), meslekler (39), giysiler (33), yiyecekler ve iş yaşamı (10), hayvanlar (15), bitkiler ve vücut sağlığı (10), şehirler (21) olarak bulunmuştur. Tanrı Misafiri eserinde ise 1-5. sınıf programına göre en çok değinilen alt temalar ise sırasıyla şunlardır: “Duygular (26), aile

(15), misafir (15), ev (11), meslekler (35), yiyecekler ve giysiler (12), şehirler (12)'dir. İlköğretim 6-8. sınıf Türkçe Öğretim Programı'na göre ise, Miskinler Tekkesi'nde, şehirler (25), okulumuz (21), mutluluk (11), mevsimler (18), canlılar (16); Tanrı Misafiri'nde ise şehirler (15), renkler (14), canlılar (11) en çok değinilen alt temalar olarak bulunmuşlardır.

3. İlköğretim 1-5. sınıf Türkçe Öğretim Programı'na göre Miskinler Tekkesi ve Tanrı Misafiri eserlerinde en çok değinilen "birey ve toplum", "üretim, tüketim ve verimlilik", "sağlık ve çevre", "güzel ülkem Türkiye" temaları ile ilköğretim 6-8. Sınıf Türkçe Öğretim Programı'na göre en çok değinilen "zaman ve mekan", "duygular", "doğa ve evren", "bilim ve teknoloji", "toplum hayatı" temalarına programın gerektirdiği şekilde değinilmiştir.

4. Bulguların ortaya koyduğu üzere, 1-5. sınıf Türkçe Öğretim Programı'na göre Miskinler Tekkesi ve Tanrı Misafiri eserlerinin her ikisinde de "birey ve toplum" teması ilk sıradadır. Yazar, bireylerin ruh hallerini, karşılaştıkları olay ve durumlar karşısındaki tutumlarını, hayat karşısında ayakta kalma süreçlerini, bireylerin içinde bulunduğu durumun toplumsal açıdan nasıl görüldüğünü, toplumun yaşam tarzını, sosyal değişimleri, Türk kültürüne ait öğeleri başarılı bir şekilde yansıtmıştır. Tanrı Misafiri eserinde, en fazla birey ve toplum temasına değinilmiştir. Tema 14 alt temadan oluşmaktadır ve 88 yerde geçmektedir. Temayı oluşturan duygular alt temasına 26 yerde; aile ve misafir alt temalarına 11'er yerde; yaşlılar alt temasına altı yerde; okul alt temasına beş yerde; beğeniler alt temasına iki yerde; büyüme, kurallar ve hoşgörü alt temalarına birer yerde değinilmiştir. Engelliler, demokrasi, dayanışma ve barış alt temalarına ise hiç değinilmemiştir.

5. Reşat Nuri Güntekin aynı zamanda bir öğretmendir. Eğitimci kişiliğini, eserlerine de yansıtması, eserlerinin çocuklar tarafından beğenilerek okunma sebeplerindedir. Reşat Nuri'nin 100 Temel Eser içerisinde yer alan her iki eserinde de okul alt temasına ağırlıklı bir şekilde değinilmiştir. Bu durum onun çocuklara ve çocukların eğitimine önem verdiğinin bir göstergesidir.

6. Reşat Nuri, görevi sebebiyle Anadolu'nun birçok yerini gezmiştir ve bu gözlemlerini eserlerine aktarmıştır. Tanrı Misafiri ve Miskinler Tekkesi'nde de 6-8. Sınıf Türkçe Öğretim Programı'ndaki zaman ve mekân ana teması içinde yer alan şehirler alt teması en çok değinilen alt tema olmuştur. Eserlerde Anadolu'nun değişik birçok şehrine değinilmiştir. Değinilen bu şehirlerdeki mekânlar, sadece yer olarak ismi verilip

geçilmemiştir, bu mekânlar her iki eserde de özellikle Miskinler Tekkesi eserinde kişinin üzerinde derin izler bırakan, ruh halini, kişiliğini etkileyen yerler olarak verilmiştir.

7. Her iki eserde de yaşlılar, ev, aile, misafir, Türk kültürü, komşuluk ilişkileri, zanaatlar en çok değinilen alt temalardır. Yazar her iki eserinde de, bu alt temaların değinildiği cümlelerle, Türk kültürünün birlik beraberliği sağlayan kurallarını, gelenek ve göreneklerini, Anadolu insanının yaşantısını, Türk kültüründeki kuvvetli aile bağlarını v.b. özellikleri aktarmaya çalışmıştır. Her ikisi de kültürel değerlerin yaşatılması açısından uygun eserlerdir.

8. Eserlerin ikisinde de yer yer yabancı sözcüklere (sudur-i izam, müzdad, teberrüken, tezyinat, komodor, riyaziyun, muvazenesiz, mutallaka, kombinezon, perestişkar, mev'ut vb.) yer verilmiştir. Bu durum eserlerde çok az değinilen okuma kültürü teması içinde yer alan okuma sevgisi açısından olumsuz bir durumdur çünkü eserlerde yer alan yabancı kelimeler çocukların gelişim düzeylerinin üzerindedir. Miskinler Tekkesi ve Tanrı Misafiri eserlerinde geçen yabancı kelimelerle ilgili cümle içerisinde ek bir açıklama veya kitabın sonunda bir sözlük kısmı da bulunmamaktadır. Bu durum 100 Temel Eser'in tavsiye edilme sebeplerinden olan okuma sevgisi kazandırma amacına ters düşmektedir.

9. Her iki eserde de toplumun değişik kesimlerinden insanlara değinilmiştir. Karakterler somut bir şekilde canlandırılmak istenircesine yazar tarafından detaylı bir şekilde anlatılmıştır. Yazarın eserlerinde genellikle kahramanlar, topluma ve kendilerine karşı bir savaş içindedirler. Özellikle Miskinler Tekkesi romanında, kahraman 6-8. sınıf Türkçe Öğretim Programı'nda yer alan kendini tanıma alt teması bağlamında, küçük yaşlardan itibaren kendini tanımaya, yapabileceği ve yapamayacağı şeyleri fark etmeye başlar. İçinde yaşadığı sosyal çevrelerin etkisiyle de kişisel gelişimini tamamlar.

10. Eserlerinde insana hep sevgiyle yaklaşan ve insanlara kötülüğü yakıştıramayan Reşat Nuri, bu yönüyle okuru önyargılardan uzak tutmaya çalışmaktadır. Yazar, eserlerin sonunda özellikle kötü kişilerle ilgili okuyucuyu etkileyen hatta hayran kılan, bilinmeyen yönlerini ortaya koymaktadır. Örneğin Miskinler Tekkesi romanının başkahramanı ile ilgili yaşamını kolay yoldan devam ettirmeye çalışan, dilenen, bencil bir insan özelliği düşünüldüğü sırada, kahramanın Mesule Kalfa'ya sahip çıkması, İsmail'e karşı bir baba sorumluluğunu hissetmesi ve edebiyata olan ilgisi ve bilgisi okuyucunun başkahramanla ilgili kötü fikrini son anda değiştirmektedir. Aslında Reşat Nuri, yaşamı tüm zıtlıklarıyla,

olduğu gibi eserlerine aktardığı için eserleriyle de “*insanlar ne kadar kötü olursa olsunlar her insanın içinde iyilik ve bilinmeyen bir güzellik olabileceği*” iletisini vermektedir.

11. İlköğretim 1-5. Sınıf Türkçe Öğretim Programı’ndaki birey ve toplum ana teması içerisinde yer alan aile alt temasına ağırlıklı olarak değinilmiştir. Reşat Nuri, aileyi, aile bağlarının önemini iki eserinde de vurgulamıştır. Genellikle aileyi, çocuklar açısından ele almıştır. Aile bağlarının ve aile bireyleri arasındaki ilişkinin çocukların dünyasında uyandırdığı izlenimler anlatılmıştır, onların gözünden ebeveynlerin davranışları dile getirilmiştir. Ayrıca Güntekin, bir öğretmen olduğu için çocukların duygusal dünyalarını daha detaylı ele almış, onların iç dünyalarının görünenden daha karmaşık ve derin olduğunu göstermeye çalışmıştır. Miskinler Tekkesi romanında başkahramanın ağzından İsmail’in tasviri (onun görüldüğü gibi olmadığı, çok zeki bir çocuk olduğu, her şeyi anlayan ve hisseden bir dünyasının olduğu, içindeki duyguyu kontrol edebildiği ve tam tersi bir duyguyu dışa vurabildiği gibi betimlemeler) yazarın, çocukları yetişkinler kadar karmaşık ve derin varlıklar olarak gördüğünün kanıtıdır.

12. Miskinler Tekkesi romanı, dönemin sosyal ve siyasal durumuna değinmesi, toplumun geçirdiği aşamaları göz önüne sermesi, Anadolu insanının geçmişteki yaşam koşulları ile şu anki yaşam koşullarını kıyaslama olanağı sunması, zaman kavramının insanın yaşamı ve kişiliği üzerindeki güçlü etkisini göstermesi açısından başarılı bir eserdir. Eser bu yönüyle, “zaman ve mekân” temasının aktarılmasında uygun özellikler göstermektedir.

13. Piaget’in bilişsel gelişim kuramına göre çocukların duygu gibi soyut kavramları algılayabilmesi on iki yaş ve üzeri döneme denk gelmektedir. İlköğretim 1-5. sınıf Türkçe Öğretim Programı’na göre, birey ve toplum ana teması içerisinde yer alan duygular alt teması ile 6-8 sınıf Türkçe Öğretim Programı’ndaki duygular ana temasına Miskinler Tekkesi ve Tanrı Misafiri eserlerinde ağırlıklı olarak değinilmiştir. Piaget’in kuramı açısından bakıldığında ortaokul birinci ve ikinci sınıf öğrencileri somut işlemler döneminden yeni çıktıkları için, bu eserler soyut kavramların anlaşılması açısından ortaokul üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencileri için uygun görülmektedir.

14. Her iki eser de konularıyla alakalı birey ve toplum, zaman ve mekân temalarını yansıtmaları için uygundur. Bununla birlikte Miskinler Tekkesi ve Tanrı Misafiri eserleri, konuları itibarıyla tarihi, coğrafi, psikolojik vb. birçok öğeyi içerisinde barındırmaktadır.

Bu açıdan eserler, ilköğretim programında yer alan diğer dersler için de materyal olarak kullanılmaya uygundur.

15. Miskinler Tekkesi ve Tanrı Misafiri eserlerinin kapaklarında Güntekin'in sigara içerken çekilmiş birer fotoğrafı bulunmaktadır. Bu durum, alışkanlıklar teması altında yer alan kötü alışkanlıklar alt teması bağlamında değerlendirildiğinde, çocukları kötü alışkanlıklara teşvik etmesi açısından uygun değildir. Çünkü bu dönem çocukları yaşları itibariyle ergenlik dönemine denk gelmektedirler ve bu dönemde çocuklar özellikle ünlü insanları kendilerine model alabilir ve onların davranışlarını olumsuz da olsa taklit edebilirler.

4.2. Öneriler

1. Çalışmamızın örneklemini oluşturan Reşat Nuri Güntekin'in Miskinler Tekkesi ve Tanrı Misafiri eserleri çocuğa görelilik ilkesini yakalamış başarılı eserlerdir. Eserler, yazıldığı dönemler dikkate alındığında çok temiz ve sadece bir Türkçe ile yazılmış olsalar da kullanılan bazı yabancı kelimeler yeniden gözden geçirilmelidir, yerlerine günümüz diline uygun bir karşılık veya kelimelerin yanına ya da kitabın arkasına kelimelerin anlamları yazılmalıdır. Böylece, çocuklar için daha da ilgi çekici hale gelebilir ve daha fazla okuyucuya ulaşılabilir.

2. Diğer eserlerde olduğu gibi 100 Temel Eser içerisinde yer alan Miskinler Tekkesi ve Tanrı Misafiri eserleri için de herhangi bir sınıf ya da yaş belirtilmemiştir. Bu durum bazı soyut temaların aktarılmasında sorunlara sebep olmaktadır. İlköğretim 1-5. sınıf Türkçe Öğretim Programı'na göre, birey ve toplum ana teması içerisinde yer alan duygular alt teması ile 6-8 sınıf Türkçe Öğretim Programı'ndaki duygular ana temasına Miskinler Tekkesi ve Tanrı Misafiri eserlerinde ağırlıklı olarak değinilmiştir. Piaget'in bilişsel gelişim kuramına göre çocukların duygu gibi soyut kavramları anlaması on iki yaş ve üzeri döneme denk gelmektedir. Ortaokul birinci ve ikinci sınıf öğrencileri somut işlemler döneminden yeni çıktıkları için, bu eserler soyut kavramların anlaşılması açısından ortaokul üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencileri için uygun görülmektedir. Bilişsel gelişim açısından somut işlemler döneminin özelliklerini gösteren bir çocuğun soyut kavramları anlaması mümkün olmayacağı için, eserler bu özellikler dikkate alınarak çocukların yaşlarına ve sınıflarına göre uzmanlarca gruplandırılmalıdır.

3. 2005 yılında uygulamaya konulan İlköğretim Programı, yapılandırmacı anlayışa dayalı olarak ve çoklu zekâ kuramı ilkeleri esas alınarak düzenlenmiştir. Program, dersleri birbirinden bağımsız olarak ele almamış, tüm dersleri bütünlüklü bir yapı içinde ilişkilendirerek düzenlemiştir. Bu anlayışa göre, örneğin Türkçe dersi, sadece kendi disiplini içinde değil; diğer derslerle de ilişkilendirilerek planlanmak durumundadır. Türkçe derslerinde kullanılan edebî metin örnekleri, hayatı tasvir etme ve duyuşsal boyutları ortaya koyma özellikleri yönüyle, diğer dersler için de önemli bir kaynak teşkil edecektir. Reşat Nuri Güntekin'in eserleri tema yönünden irdelendiğinde, ilköğretim programında yer alan derslerin birçoğuyla ilişkilendirilebilecek ve öğretim materyali olarak kullanılabilir bir özellik göstermektedir. Bu açıdan Güntekin'in her iki eseri de çocuklara okutulurken, öğretmenler disiplinler arası bir çalışma yapabilir. Aynı zamanda bu eserler ilköğretim Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler dersleri etkinliklerinde de kullanılabilir niteliktedir.

4. Çocuk eserlerinin resimlendirilmesinde ve kapaklarının hazırlanmasında yayın evlerinin dikkatli olmaları gerekmektedir. Her iki eserde de kapak fotoğraflarında Reşat Nuri Güntekin'in sigara ile çekilmiş resmi bulunmaktadır. Bu durum 6-8 sınıf Türkçe Öğretim Programı'ndaki alışkanlık teması içerisinde yer alan kötü alışkanlıklar alt teması bağlamında olumsuz bir durumdur. MEB tarafından daha farklı ve güzel amaçlar için tavsiye edilen eserlerin, dolaylı olarak kötü alışkanlıklara teşvik etmesi amaca aykırı bir durum teşkil etmektedir. Eserlerin tavsiye edildiği yaş grubu çocuklarının ergenlik döneminde oldukları, bu dönem çocuklarının ünlü kişilere hayranlık duydukları ve onları her yönleriyle örnek aldıkları göz önünde bulundurulmalıdır.

KAYNAKÇA

YAZARI BELLİ OLAN KAYNAKLAR

- Arıcan, Sinem. (2010).“*100 Temel Eser Uygulamasının Öğrencilerin Okuma Alışkanlıklarına Etkisi Konusunda Öğretmen Görüşleri*”, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Yılmaz, Bülent; Arıcan, Sinem. “*100 Temel Eser Uygulamasının Öğrencilerin Okuma Alışkanlıklarına Etkisi ve Bu Uygulamada Kütüphanelerin Rolü Konusundan Öğretmen Görüşleri*”, Türk Kütüphaneciliği, Cilt: 24, Sayı: 3, 2010, 495-518.
- Arıcı, Ali F. “*Okumayı Nasıl Sevdiler? Üniversite Öğrencileri İle Mülakatlar*”, Dumlupınar Üniversitesi Dergisi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı: 26, 2009, 47-58.
- Aydın, Mehmet Z. *Ailede Çocuğun Ahlak Gelişimi*, Beşinci Baskı, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2007.
- Aytaş, Gıyaseddin. “*Batılılaşma Maceramızda Türk Romanına Yansıyan Tipler -II-*”, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt: 22, Sayı: 3, 2002, 199-220.
- Baldık, Ömer. *Ansiklopedik Eğitim ve Psikoloji Rehberi*, İkinci Baskı, Timaş Yayınları, İstanbul 2005.
- Baş, Bayram. “*İlköğretim 100 Temel Eserin Türkçe Dersi Öğretim Programındaki Temalar Açısından Analizi*”, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 8, Sayı: 15, 2011, 175-200.
- Binbaşoğlu, Cavit. *Eğitim Psikolojisi*, Dokuzuncu Baskı, Yargıcı Matbaası, Ankara 1995.
- Çağbayır, Yaşar (2007). *Ötüken Türkçe Sözlük*, İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Çakır, Mehmet. *Sağlık ve Trafik Eğitimi*, Birinci Baskı, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2002.
- Çıkla, Selçuk. “*Tanzimattan Günümüze Çocuk Edebiyatı ve Bazı Öneriler*”, Hece Aylık Edebiyat Dergisi, Yıl: 9, Sayı: 104-105, Ankara 2005.
- Çınar, İkram. “*Çocuk Edebiyatı ve Yayıncılığı*”, Eğitim Dergisi, Sayı: 22, 2009, (23. 02. 2013) tarihinde <http://www.egitirim.gen.tr/site/arsiv/56-22/375-cocuk-edebiyati-ve-yayinciligi.pdf> adresinden erişilmiştir.
- Çocuk Vakfı (2009).”*100 Temel Eser Raporu*”, İstanbul: Çocuk Vakfı Yayını
- Demirel, Şener. *Edebi Metinlerle Çocuk Edebiyatı*, Birinci Baskı, Pegem Akademi Yayınları, Ankara 2010.
- Doğan, İsmail. *Sosyoloji Kavramlar ve Sorunlar*, Sekizinci Baskı, Pegem Akademi Yayınları, Ankara 2008.
- Duran,Erol; Sezgin, Betül. “*İlköğretim 4 ve 5. Sınıf Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıklarının ve İlgilerinin Belirlenmesi*”, International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Cilt: 7, Sayı: 4, 2012, 1649-1662.
- Enginün, İnci. “*Çocuk Edebiyatına Toplu Bakış*”, Çocuk Edebiyatı Yıllığı, İstanbul 1987.

- Eroğlu, Olgun. “Eğitimde Araştırma Yöntemleri, İzleme Araştırmaları”, Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Ersanlı, Kutman. *Sosyal Gelişim*, Ersanlı ve Uzman’ın içinde, *Gelişim ve Öğrenme*, Birinci Baskı, Zafer Matbaacılık, İstanbul 2005.,
- Geçgel, Hulusi. *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, 3. Baskı, Anı Yayıncılık, Ankara 2011.
- Güleç, Havise; Geçgel, Hulusi. *Çocuk Edebiyat Okul Öncesinde Edebiyat ve Kitap*, 2. Baskı, Kriter Yayıncılık, İstanbul 2012.
- Güleryüz, Hasan. *Yaratıcı Çocuk Edebiyatı*, Üçüncü Baskı, Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara 2006.
- Gündoğdu, Hakan. *Bilişsel Gelişim*, Ersanlı ve Uzman’ın içinde, “*Gelişim ve Öğrenme*”, Birinci Baskı, Zafer Matbaacılık, İstanbul 2005.
- Güney, Salih. *Davranış Bilimleri*, Dördüncü Baskı, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2008.
- Güntekin Reşat N. *Miskinler Tekkesi*, İnkılap Kitabevi, İstanbul.
- Güntekin Reşat N. *Tanrı Misafiri*, İnkılap Kitabevi, Ankara.
- Karaburgu, Oğuzhan. “*Reşat Nuri Güntekin’in Bilinmeyen Remiz ve Müstear İsimleri*”, Türk Dili, Sayı: 660, 2006, 525-535.
- Oğuzkan, Ferhan. *Çocuk Edebiyatı*, Yedinci Baskı, Anı Yayıncılık, Ankara 2001.
- Onur, Bekir. “*Cumhuriyet ve Çocuk II. Ulusal Çocuk Kültürü Kongresi Bildirileri Kitabı*”, Ankara 4-6 Kasım 1998, Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları, 277, Ankara 1999.
- Önertoy, Olcay. “*Reşat Nuri Güntekin ve Anadolu*”, Türkoloji Dergisi, Cilt: 6, Sayı: 1, 1974, 81-109.
- Özenç, Bengisu; Arslanhan, Selin. “*PISA 2009 Sonuçlarına İlişkin Bir Değerlendirme*”, Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV), 2010..(03.03.2013) tarihinde “http://www.tepav.org.tr/upload/files/1292255907-8.PISA_2009_Sonucularina_Iliskin_Bir_Degerlendirme.pdf”adresinden erişilmiştir.
- Özkalp, Enver. *Sosyolojiye Giriş*, On Birinci Baskı, Eğitim, Sağlık ve Bilimsel Araştırma Çalışmaları Vakfı Yayınları, Eskişehir 2001.
- Poyraz, Türkan; Alpbek, Muazzez. “*Reşat Nuri Güntekin, Hayatı ve Eserleri*”, Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni, Cilt: 6, Sayı: 3, 1957.
- Püsküllüoğlu, Ali (2004). *Türkçe Sözlük*, Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Sardoğan, Mehmet; Karahan Tefvik F. *Kişilik Gelişimi*, Âlim Kaya’nın içinden, *Eğitim Psikolojisi*, İkinci Baskı, Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara 2007.
- Senemoğlu, Nuray. “*Gelişim, Öğrenme ve Öğretim*”, On Birinci Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara 2005.
- Serttaş, Gamze. “*Türk Kadın Yazarların Öykülerinde Çocuk ve Çocuk Eğitimi*”, Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Sınar, Alev. “*Türkiye’de Çocuk Edebiyatı Çalışmaları*”, Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi, Cilt: 4, Sayı: 7, 2006, 175-225.

- Şeker, Bahattin; Durmuş, Mitat. “*Reşat Nuri Güntekin’in Romanlarında Fransız Edebiyatından İzler*”, International PeriodicalForTheLanguages, LiteratureandHistoryof TurkishorTurkic, Cilt: 4, Sayı: 1, 2009, 561-590.
- Şeker, Bahattin. “*Yeşil Gece ve Gerçek*”, Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, Cilt: 23, Sayı: 1, 2006, 243-256.
- Şenşekerci, Erkan; Türkkan, Alparslan. *Eğitim Fakülteleri ve Sınıf Öğretmenleri İçin Sağlık ve Trafik Eğitimi*, Birinci Baskı, Ezgi Kitabevi Yayınları, Bursa 2003.
- Şirin, Mustafa R. “*İlk ve Ortaöğretim Öğrencileri İçin 100 Temel Eser Türkçe- Edebiyat Öğretimi, Çocuk Ve Gençlik Edebiyatı*”, II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu Bildiriler Kitabı”, Ankara 04-06 Ekim 2006, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, 95-96, Ankara 2007.
- Şirin, Mustafa R. *99 Soruda Çocuk Edebiyatı*, Üçüncü Baskı, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul 2000.
- Töven, Mehmet B. (2004). *Yeni Türkçe Lügat*, Ankara: TDK Yayınları.
- Yağımlı, Mustafa A. “*Reşat Nuri Güntekin’in Dudaktan Kalbe Adlı Romanının Cümle Bilgisi Bakımından İncelenmesi*”, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Yalçın, Alemdar; Aytaş, Gıyasettin. *Çocuk Edebiyatı*, Akçağ Yayınları, Ankara 2002.
- Yöndem, Deniz; Taylı, Aslı. *Bilişsel Gelişim ve Dil Gelişimi*, Âlim Kaya’nın içinden, *Eğitim Psikolojisi*, İkinci Baskı, Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara 2007.
- Yüce, Kemal. *Çocuk Edebiyatında Konular ve Bakış Açıları*, K. Yüce ve M. M. Nuhoglu’nun içinden, *Çocuk Edebiyatı*, Birinci Baskı, Lisans Yayıncılık, İstanbul 2007.
- Zengin, Ahmet Y.; Zengin, Nesrin. *Eğitim Fakülteleri İçin Çocuk Edebiyatı*, Birinci Baskı, Truva Yayınları, İstanbul 2007.

DİĞER KAYNAKLAR

- MEB. “*PISA*”,(02.03.2013) tarihinde <http://www.meb.gov.tr/duyurular/duyurular2012/yegitek/PISA.pdf>adresinden erişilmiştir.
- MEB. (2009). “*Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (1-5. Sınıflar)*”, Ankara 2009: MEB, (02.12.2012) tarihinde “<http://ttkb.meb.gov.tr/www/ogretim-programlari/icerik/72>” adresinden erişilmiştir.
- MEB. (2006). “*Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (6, 7, 8. Sınıflar)*”, Ankara 2006: MEB, (02.12.2012) tarihinde “<http://ttkb.meb.gov.tr/www/ogretim-programlari/icerik/72>” adresinden erişilmiştir.
- Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim Genel Müdürlüğü. “*2005/70 Sayılı Genelge*”, (11.11.2012) tarihinde “http://mevzuat.meb.gov.tr/html/2005_70.html”adresinden erişilmiştir.
- TDK. (2005). “*Türkçe Sözlük*”, Ankara: TDK Yayınları.

EKLER

Ek 1: *Miskinler Tekkesi Romanının Özeti*

Romanın konusu, II. Mahmut Dönemi'nin ileri gelen devlet adamlarından olan Kocabaş Kazasker'in fiziksel olarak kafası bedenine göre büyük olan ve romanda ismi verilmeyen torununun hayatı üzerine kurulmuştur.

Roman, II. Mahmut Dönemi'nin ileri gelen devlet adamlarından olan Kocabaş Kazasker 'in son torunu, rahatına düşkün, kendini yormaktan çekinen, vücuduna göre çok büyük kafası olan, oyun olarak da kendisine kolay, rakipsiz ve kavgasız olan “dilencilik” oyununu seçen kahramanın çocukluğundan bahsederek başlıyor.

Kocabaş Kazasker'in torunu ve ailesi bir yangında konakları yanınca Cinci Meydanı taraflarında bir konağa yerleşirler. Buradaki bir konakta Mesrure isimli güzel bir kıza âşık olan kahraman, başından dolayı kendine güveni olmadığı için ud çalmayı öğrenerek Mesrure'yi kendisine âşık etmeyi düşünür. Güzel yazısı ve şiir bilgisi ile Mesrure'nin Paşa babasını da kendisine hayran bırakır ve onun sayesinde Evkaf-ı Hümayun Nezaretine girer. Evkafta tanıştığı Talat isimli bir arkadaşının etkisiyle Darülfünun'a girer ama siyasi olaylar sonucu üç sene kadar bir süre için Sinop'a sürgüne gönderilir. İttihatçılar düşünce İstanbul'a geri döner, arkadaşı Talat ona okulda bir iş bulur. Kahraman, Nuri İrfan denilen bu okulda yatılı kalan çocuklar için kapı kapı dolanıp erzak ve para toplayarak ilk ciddi dilencilik girişimini yapar.

Kahraman askere çağrılır, Mısır'a doğru orduyla beraber yola çıkar. Burada da şansı yaver gider ve iki seneden fazla Halep'te yazıcı neferliği yapar. Fakat bir kaza sonucu sağ bileği ve kolu kırılan kahraman, tek geçim kaynağı olan parmaklarından olur. Büyük sıkıntılardan sonra kendisini nihayet İzmir'de bulur. Dilencilige başlayışı bu günlerde olmuştur daha sonra yavaş yavaş kazancı artar ve Tamaşalık denilen yerde kendisine bir oda tutar. Burada Mesule Kalfa ile tanışır, bir süre sonra kalfa kahramanın yanına taşınır. Sokakta yaralı olarak bulup eve getirdikleri İsmail isimli bir küçük erkek çocuğu da onlarla yaşamaya başlar. İsmail çok başarılı, zeki bir çocuktur ve Mesule Bacı onu çok sevmektedir. Bir süre sonra İsmail beybabasının dilenci olduğunu öğrenir ve ortalık karıştır. Kahramanımız İsmail'den kurtulmak istemektedir bu yüzden İstanbul'a taşınırlar ve İsmail'i bir yatılı okula verirler.

Romanın son bölümünde kahramanın gizli yönleri ortaya çıkmaktadır. Hatta İsmail'e kendini farklı gösterebilmek için Mesnevi okuduğu görülmektedir. Bu küçük çocuk, romanın başkahramanı üzerinde karmakarışık etkiler bırakmıştır. Bu son bölümde kahraman, komşularını ve onların ibret verici hikâyelerini anlatır. Talat, kahramanın yanına taşınır, İsmail ise Avrupa'da mimar olmuş daha sonra Ankara'ya gelip mesleğinde daha da yükselmiştir.

Birgün İsmail eşiyle birlikte onları ziyarete gelir. Kahraman onları gördüğünde, İsmail'e bakarken ne kadar gurur duyduğunu bir baba şefkatiyle ortaya koyar. Bu sözler, romanın son sözleri olur.

Ek 2: *Tanrı Misafiri Eserinin Özeti*

Reşat Nuri Güntekin'in Tanrı Misafiri eseri, Türkiye toplumunun her kesiminden insan manzaralı ustalıkla sunduğu 23 hikayeden oluşmaktadır.. Eserde geçen hikâyeler in isimleri şöyledir: Tanrı Misafiri; Yaseminli Yuva; Deniz Banyosu; Münzevinin Esrarı; Yanakların Taksimi; Gece Ziyaretçileri; Su Çekme, Bulaşık Yıkama; Şapka Duası; Bir Aile Meselesi; Medeni Günahlar; Bir İstifa; Neler Göreceğiz? Bir Centilmen; Porselen Çay İbriği; Hatıra Defteri; Kesatlık; Bir Modern Genç Kız; Sinema, Çocuk ve Sokak; Biçilmiş Kaftan; Bir Artist; Diplomasız Doktor; Hasta Çocuk; Bir Gümrük Kaçakçılığı.

Tanrı Misafiri

Konakta ailesi ile birlikte huzurlu bir hayat süren Hacı Ali Efendi'nin bir gün kapısının çalınıp, hürmet duyduğu bir tanıdığının oğlunun gelmesi, onu misafir etmesi üzerine bu misafir yüzünden çektiği sıkıntıları konu edinen öyküde, misafire verilen önem, insanların düşüncesizliği ve sahte hocalık konuları üzerinde durulmuştur.

Hacı İlyas, Muğlalı Hacı Hafız'ın oğludur. Hacı Hafız ile İstanbul'da yaşayan Hacı Ali Efendi'nin eskiye dayanan bir tanışıklıkları vardır. Hacı Hafız, bir gün Hacı Ali Efendi'yi ziyarete gelir ve ev halkı tarafından güzel bir şekilde ağırlanır. Fakat günler geçmektedir ve bu davetsiz misafir gitmeyi akıl etmemektedir. Hacı Ali Efendi, bu durumdan rahatsız olmaktadır ve rahatsızlığını bu davetsiz misafire belli etmektedir. Hacı İlyas, gitmeyi düşünmediği gibi, aileye fazlaca yük olmakta, babası tarafından kendisine el verildiğini ve keramet sahibi olduğunu söylemekte, bunlar da yetmezmiş gibi evin genç kızına göz koymuştur. Hacı Ali Efendi, bunları duydukça, misafire karşı tavrı sertleşmektedir; fakat misafir, ne yaparlarsa yapsınlar gitmemekte; hem aileye hem de

komşulara rahatsızlıkları artmaktadır. Öykünün sonunda Hacı Ali Efendi, Hacı İlyas yüzünden yaşadığı yeri değiştirmiş, eşini boşamış ve tüm düzeni bozulmuştur.

Yaseminli Yuva

Öykü, Rasim ve İnyet Seza isimli iki çapkın adamın, evli kadınlara, âşık olduklarını söyleyerek onları kötü emellerine alet etmelerini konu edinmektedir.

Müeyyet Bey, Pakize Hanım ile evli, iş hayatına memurlukla başlamış, sonrasında ticarete atılıp zengin olmuş bir insandır. İnyet Seza, Pakize Hanım'ı kandırmak için elinden geleni yapar hatta bunun için başından geçtiğini söylediğini “*yaseminli yuva*” adlı yalandan bir aşk hikâyesi bile uydurur. Pakize Hanım, bu hikâyeye inanır, İnyet Bey'in ona karşı yaklaşımı, romantik tavırları da hoşuna gitmeye başlar hatta Müeyyet Bey' e duygusuz olduğunu söylemeye ve aile içinde bu sebepten huzursuzluklar oluşmaya başlar. Fakat Müeyyet Bey, akli başında bir insandır; eşinin aklına başkalarının girdiğini tahmin etmiştir; eşini sevmektedir; onu kaybetmek istemediği için de ona içinde bulunduğu yanlış gösterir. Pakize Hanım, İnyet Seza'nın kötü niyetini anlamıştır, kocasına haksızlık yaptığını anlar ve eski günlerine tekrar dönerler.

Deniz Banyosu

Öykünün konusu, İbrahim Bey isimli hali vakti yerinde bir adamın, kendinden 25 yaş küçük Afife adlı eşiyle yanına alıp, her türlü masrafını karşılayıp okuttuğu Arif isimli yeğenin uyumsuz ilişkileri ve İbrahim Bey'e olan ihanetleridir.

İbrahim Bey, hali vakti yerinde, hayatı boyunca çalışmış, kendinin ve evlatlarının hayatını garanti altına almıştır. İbrahim Bey ilk eşi öldükten sonra kendinden 25 yaş küçük Afife isimli bir bayanla evlenmiştir. İbrahim Bey'in, Arif isminde tıp fakültesinde okuyan bir de yeğeni vardır. Arif'in tüm masrafları amcası tarafından karşılanmaktadır ve hiçbir eksiği yoktur.

Birgün İbrahim Bey'in doktor bir arkadaşı evine ziyarete gelir, bu doktor aynı zamanda Arif'in de hocasıdır. Doktor, Arif'in okula arada bir uğradığını, yaramaz işlerle uğraştığını hatta yolda gelirken onu bir yerde bir bayanla uyumsuz bir vaziyette gördüğünü, söyler. İbrahim Bey, bu duruma ilk önce inanmak istemez ama sonra Arif'in gençliğine verip hoş görür gibi olur.

Bir süre sonra Arif eve geldiğinde doktor hala evdedir. İbrahim Bey, Arif'e yaptığının yanlış olduğunu söyleyerek kızar. Arif, doktorun kendisini uyumsuz vaziyette

gördüğünü bildiğinden derhal açıklamaya girişir ve şöyle der: *“Ama, size namusum üzerine yemin ederim ki, Doktor Bey’in yanında gördüğü kadın... Pek çok benzemekle beraber... Yengem değildi!”* (78).

Münzevinin Esrarı

Şeyh Nihani, keramet sahibi olduğunu söyleyen sahte bir hocadır. Genç kadınları ve kızları tuzağına düşürüp, kendi emellerine alet etmektedir. Öykünün konusu, genç bir kızın Şeyh Nihani’den medet umması üzerine kuruludur.

Öykünün başkahramanı olan 18 yaşındaki genç kız, giyime, kuşama, lükse pek düşkündür. Birgün bir köşkte, Vuslat isimli, genç ve güzel bir bayanla tanışır. Genç kız, Vuslat Hanım’ın kendisine ve dış görünüşüne hayran kalır; onun gibi bir bayan olmak ister. Vuslat Hanım, genç kıza, bunun mümkün olduğunu söyler ve onu Şeyh Nihani denilen şarlatan hocanın yanına gönderir. Şarlatan hoca, genç kadınların ve kızların çaresizlikten ondan medet ummaya geldiğini bildiğinden, onların bu çaresizliğinden yararlanır. Şeyh, kıza istediği hayatı verebileceğini vaad eder ve genç kız bir gece şeyhin yanında kalır. Genç kız, şeyhin kötü emellerine alet olmuştur. Şeyh, istediği hayatı nasıl elde edeceğini hala anlamayan genç kıza, ona bu hayatı elde etmek için gerekli her şeyi, geçirmiş oldukları bir gece de öğrettiğini söyler ve kızı yollar.

Yanakların Taksimi

Küçük bir çocuğun, hayatı ve söylenenleri çok ciddiye alması üzerine kurulu hikâyeye, Halit Bey ile Ferhunde Hanım’ın küçük oğulları Cevat ile aralarında geçen paylaşım ile ilgili bir olayı anlatır.

Halit Bey, kırklı yaşlarda geç çocuk sahibi olmuş, zengin bir tüccardır. Eşi Ferhunde Hanım, biraz titiz, çocuğunu öperken bile sigara kokusuna tahammül edemeyen bir annedir. Halit Bey sigara kullandığı için, oğulları Cevat’ı öperken, çocuğun yanağında sigara kokusu kalır, eşi ise bu durumdan rahatsızdır. Bundan dolayı Cevat’ın yanaklarını paylaşırlar; bundan sonra sol yanağını annesi, sağ yanağını ise babası öpecektir. Birgün , evde önemli misafirler varken, evin aşçıbaşısı Cevat’ın zorla annesine ait olan sol yanağını öper. Cevat ağlayarak içeri gelir; misafirlerle ilgilenen babasına: *“Beybaba, şu aşçıbaşına bir şey söyle... Demin mutfakta annemin yanağını öptü...”*, der.

Gece Ziyaretçileri

Lamia ve Muazzez adlı iki genç kızın edebiyat sevgisinin aileleri tarafından ahlaksızlık olarak anlaşılması üzerine kurulmuş bir öyküdür.

Rakım Efendi, Defterhaneden emekli olmuş, altmış yaşlarındadır; kız kardeşi Resmiye Hanım ise elli beş yaşındadır. Rakım Efendi'nin on altı yaşında Muazzez isminde, Resmiye Hanım'ın ise on yedi yaşında Lamia isimli kızları vardır. Kızlar edebiyatla ilgilidirler; birgün edebiyatla ilgili konuşurlarken Resmiye Hanım kızları kapıdan dinler. Kızların edebiyatla ilgili konuştuğunu anlamayan kadın, kardeşi Rakım Efendi'nin yanına gelip, kızlarının Abdülhak Hamit Tarhan ve Tevfik Fikret isimli sevgililerinin olduğunu ve namuslarının kirlendiğini söyler.

Su Çekme, Bulaşık Yıkama

Öfkeyle oturup zararla kalkmanın bir aileye etkisini konu edinen bir öyküdür.

Hikâyenin kahramanı normalde sakin bir adamdır fakat arada kızar ve kızgınlığının tepkisi sert olur. Gereksiz bir konudan dolayı sinirlendiği günlerin birinde eşi Hasibe'yi boşar. Hasibe, mal mülk sahibi zengin bir kadındır, kaldıkları ev de kadına aittir ve kocasından evi terk etmesini ister. Bir süre sonra adam pişman olur, eşinden af diler fakat Hasibe'nin şartları vardır. Artık kocası, ev işlerini yapacaktır. Adam, nasılsa bir süre sonra eşinin vazgeçeceğini düşünüp kabul eder; ama eşi karardır ve vazgeçmez. Adam, bir gün kapının önüne evin bulaşıklarını yığıp, konu komşuya göstererek, kıra dökme yıkamaya başlar; eve gelen eşi durumu görür, komşulara rezil olduğunu anlayıp eşine verdiği bu cezadan vazgeçer.

Şapka Duası

Öykünün konusu, Nadir Efendi ile oğlu Nihat arasında geçen, çocuklara her zaman doğru söylenmesi gerektiği üzerine kurulmuştur.

Nadir Bey, elli yaşında adliye memurudur; oğlu Nadir ise yedi yedi yaşındadır. Nadir Bey, bayramda, kayınvalidesini ziyarete gitmek için oğluyla vapura binmiştir. Nadir, biraz hareketli bir çocuktur, babası denize sarkma demesine rağmen sarkmaktadır. Babası, çocuğuna şaka yapmak için ona göstermeden başından şapkasını alır; Nadir ise şapkasının denize düştüğünü düşünüp üzülür; ama babası çocuğunun üzüldüğünü görünce ondan gözlerini kapamasını ister ve numaradan bir dua okumuş gibi yaparak şapkasının çocuğa iade eder. Babasının okuduğu dua ile şapkasının tekrar geldiğini düşünen Nadir,

babasıyla babasının arkadaşının şapkalarını denize atar. Sonra da babasının yanına gelip: “Baba... *Haydi, o duayı yine oku.*”, der (95).

Bir Aile Meselesi

Telgraf kâtibi olan Hasan Necdet’in görev yaptığı yerde, hiyerarşik olarak birbirinden farklı olan bir baba ile oğulun durumu anlatılmıştır.

Hasan Necdet, Edirne’nin kazalarından birine telgraf kâtibi olarak atanır; çalıştığı kurumda Ramazan Ağa isimli hademe dışında herkesten memnundur. Ramazan Ağa, sanki telgrafhanenin sahibiymiş gibi hareket eden biraz da saygısızca bir adamdır. Hasan Necdet, işyerinde çalışırken, Ramazan Ağa yanına gelip, düzen konusunda gereksiz bir uyarıda bulunur. Hasan Necdet, çok sinirlenir, adamı yanından kovar ve müdüre şikâyet etmeye gider. Müdürün kapısının önüne geldiğinde, içerden sesler duyar, Ramazan Ağa, ondan önce davranmıştır. Hasan Necdet, kulağını dayayıp onları dinler, az sonra içerden küfürler ve dayak sesi duyar; ama dayağı yiyen müdürdür. Hasan Necdet sonradan, müdürün, Ramazan Ağa’nın oğlu olduğunu öğrenir.

Medeni Günahlar

Bir babanın, kızına eş seçiminde alışılmamış istekleri anlatılır.

Mithat Bey, yirmi yedi yaşında, işinde gücünde, kötü bir ahlakı olmayan, aile bağları güçlü bir gençtir. Babası, bir gün kız istemeye gider ona; ama kızın babası, kızını vermek istemez. Kızı, vermek istememesi ise çok ilginçtir çünkü kızın babası, ahlakça biraz düşkün, hovardalık yapmış, aile bağları güçlü olmayan, kötü alışkanlıkları olan, bencil bir damat istemektedir. Bu sebeplerden dolayı Mithat Bey’in onlara uygun bir damat olmadığını söyler.

Bir İstifa

Bir öğretmenin, mutluluk kavramını öğrencilerinin hayatlarından ve gözlerinden görmeyi anlatan bir öyküdür.

Askerden yeni gelmiş bir öğretmen, çocuklarına, mutlu oldukları günle ilgili bir yazı yazmalarını ister. Bir öğrenci, babasının hapse atıldığı günün en mutlu günü olduğunu, söyler çünkü babası onlara şiddet uygulamaktadır. Bir başka öğrenci, ameliyat olmak için hastanede yattığı günlerin en mutlu günler olduğunu söyler çünkü görmediği kadar iyi muamele görmüştür ve rahat bir ortamda kalmıştır. Babası askerde olan ve yıllardır

babasından haber alamayan bir öğrenci, en mutlu gününün babasının ölüm haberinin geldiğini gün olduğunu söyler çünkü o gün hem babasından haber alınmıştır hem de birkaç kuruş para gönderilmiş ve sıcak bir yemek yemişlerdir. İki öğrenci daha mutluluk diye tarif ettikleri, öğretmene çok acı gelen iki olay daha anlatır ve öğretmen dersten çıkıp istifasını verir

Neler Göreceğiz?

Kadınların, iş hayatında bile duygularına hâkim olamamalarını dile getiren hikâyenin konusu, Şehper isimli bir avukatın, müvekkilini son anda savunmaktan vazgeçmesi üzerine kurulmuştur.

Adile Hanım, damadı Faik Bey tarafından şiddet gördüğünü iddia etmektedir ve bu yüzden onu mahkemeye vermiştir. Faik Bey'in avukatı Şehper Hanım, başlarda müvekkili Faik Bey'i dişli bir şekilde savunmaktadır fakat savunmasını yaparken bile mantığıyla değil duyguları ile yaklaşmaktadır. Mahkeme sırasında, Faik Bey, kayınvalidesinin kendisini hizmetçi ile uygunsuz bir durumda yakaladığı ve bunun üzerine kayınvalidesine şiddet uyguladığı gerçeğini avukatının kulağına itiraf eder. Şehper Hanım bunu duyunca çok kızar ve müvekkilini savunmaktan vazgeçer.

Bir Centilmen

Çapkın bir genç olan Roçilt'in, kadın çamaşırı giydiği için çok güzel bir kadın olan Behice'yi çok beğenmesine rağmen ondan kaçmasını anlatan bir öyküdür.

Ziya Bey, kırklı yaşlarında, güngörmüş bir doktordur. Roçilt ise, çapkın, çalışmayı sevmeyen, günlerini başkalarının yardımıyla geçiren bir gençtir. Ziya Bey, Roçilt'i çok iyi tanımaktadır; bir gün birkaç tane genç, Roçilt'in, Behice denilen çok güzel bir kadınla aynı evde, aynı odada kaldığını, kadın çok istemesine rağmen kadına daha önce söz verdiği için ona elini vurmadığını anlatırlar. Ziya Bey, Roçilt'i çok iyi tanıdığı için bu işin altında başka bir iş olduğunu anlar ve Roçilt'ten gerçeği öğrenir. Roçilt o gün, birkaç gündür beraber olduğu bir kadının iç çamaşırını giymiştir bu yüzden çok istemesine rağmen Behice Hanım ile beraber olmamıştır.

Porselen Çay İbrîği

Hikâye, Murtaza Bey'in önem verdiği insanlardan olan Mümeyyiz Bey'in kızına evlilik hediyesi bakması ve bu sırada yaşadığı olayları anlatır.

Murtaza Bey maddi sıkıntı içerisinde; ama Mümeyyiz Bey'in kızı da evlenecektir ve ona güzel bir düğün hediyesi almalıdır. Bunun için bitpazarına gider; ancak hediye için ayırdığı paraya güzel bir düğün hediyesi bulamaz. Hatta bitpazarı esnafının alaycı tavırlarıyla karşı karşıya kalır. Morali bozulmuş şekilde eve dönerken yolda eski bir arkadaşı olan ticaret işi ile uğraşan Morhoday Efendi ile karşılaşır. Ona sorununu anlatır ve Morhoday Efendi de ona yirmi liralık güzel bir hediye olan porselen çay ibriğini uygun bir fiyata verir. Ancak bir sorun vardır ki bu ibriğin ucuz olma sebebi üç parçaya ayrılarak kırılmış olmasıdır. İbriği güzelce sarıp sarmalayıp bekçi ile Mümeyyiz Bey'in evine gönderirler. Amaçları İbriği yolda götürürken bekçinin kırdığını düşündürmektir.

Hatıra Defteri

Erkeklerin yapmış oldukları çapkınlıkları örtbas etmek için kurnazca fikirler üretmelerini anlatan bir öyküdür.

Nezihe Hanım, Seniha Hanım'a misafirlğe gider ve kocasının kendisini aldattığından ona dert yanar. Seniha Hanım daha önceleri kendisinin de aynı şüpheleri yaşadığını, kocasının defalarca sarışın bir bayanla görüldüğünü anlatır. Ama bu şüphelerinin boşa çıktığını ve sarışın kadının aslında kocasının onunla tanıştırmadığı çok hasta olan kız kardeşi olduğundan bahseder. Seniha Hanım bütün bunları kocasının gizli olarak yazdığı Hatıra defterinden öğrenmiştir. Seniha Hanım'ın kocası Hüseyin Bey eşinin bu defteri okuduğunu bilerek yaptığı gizli saklı şeyleri bu hatıra defteri sayesinde hanımına anlatmaktadır Bu yüzden de hiç sıkıntı yaşamamaktadır. Nezihe Hanım'ın kocası Hasan Bey de çok kaçamak yapmaktadır ve artık söyleyecek yalan dahi tükenmiştir. Hüseyin Bey'den bu yöntemi öğrenir ve uygular. Bir gün telefon çalar ve Seniha Hanım açar. Karşıdaki Nezihe Hanım'dır, kocasının cebinden bir defter çıktığını ve kocasının onu aldatmadığını söyler.

Kesatlık

İnsanlardaki inatçılık ve olumsuz düşüncelerin ortaya çıkardığı sonuçlar anlatılmaktadır.

İki arkadaş yolda ilerlerken yağ satan yaşlı aksi bir amcaya rastlarlar. Yaşlı amca yağının katkısız olduğunu söyleyerek 120 liradan satmaktadır. Arkadaşlardan bir tanesi fiyatı çok fazla bulur ve yaşlı amca ile uğraşarak fiyatı aşağıya çekmeye çalışır. Yaşlı amca

asla indirim yapmaz. Hatta çok sinirlenmiştir. İki arkadaş ücret olan 120 lirayı verse de yağın onlara satmaz.

Biraz sonra arkadaşlardan biri bir bakkala girer ve yağcı yaşlı amca ile karşılaşır. Yaşlı amca : “Sabahtan beri iki teneke yağı satamadım. Tersyüzü geri dönüyorum köye. Allah yardımcımız olsun. Alıcı yok, kesatlık fena.”, demektedir.

Bir Modern Genç Kız

Öyküde, İstanbul-Erzurum treninde yolculuğu sırasında yolcular arasında yer alan bir genç kız yüzünden trende sorun yaşanması anlatılır.

Uzun bir yolculuk sonrası tren Sapanca’ya kadar gelmiştir. Bu sırada trenin lavabo kısmının önünde anlam verilemeyen bir kalabalık oluşmuştur. İçeri giren bakımsız bir genç kız uzun süredir içeridedir ve insanlar kapı önünde sıra oluşturmaya başlamışlardır. İçeri giren kişi o kadar uzun süre içeride kalmıştır ki insanlar iyice söylenmeye hatta neredeyse küfür etmeye başlayacaklardır. Bir ara içeri giren genç kızın akıbetinden dahi korkulur. İnsanlar iyice telaşa kapılmıştır; zorla da olsa kapıyı açacaklarken içeriden genç kız çıkar. Genç kız içeride elbise değiştirmiş bolca makyaj yapmış ve önceki görünümüne nazaran çok daha iyi bir hale gelmiştir. Kalabalığa aldırış etmez ve her şey normalmiş gibi davranarak uzaklaşır.

Sinema, Çocuk ve Sokak

Bir ailenin eğlenmek için sinemaya gitmesi ve bu sırada yaşadığı olaylar anlatılır.

Baba, eşini ve iki çocuğunu da alarak sinemaya gider. Ancak sinema sorumlusu filmde kötü örnek teşkil edecek sahneler olduğunu ve çocuğun yaşının küçük olduğunu bu durumdan olumsuz etkileneceğini buna göz yumamayacağını söyleyerek onu içeri almaz. Anne, baba ve büyük çocuk sinemaya girerler. Küçük çocuğu da o süre boyunca sokağa salarlar. Küçük çocuk, onun için olumsuz olacağı düşünülen sahneler yüzünden alınmadığı sinemadaki o sahneleri sokakta bizzat yaşar.

Biçilmiş Kaftan

Bir genç kızın âşık olduğu kişiyi evliliğe ikna edebilmesi için ona oyun oynaması ve bunun sonuçları ilginç bir şekilde anlatılır.

Genç kız bir dairede sekreterlik yapmaktadır. İş yerinin müdürüne karşı ilgi duymakta ve onun da ilgisi olduğunu düşünmektedir. Onu evlenmeye ikna etmek için vefat

eden abisinin yakın arkadaşından ona yardımcı olmasını ve onun sevgilisi gibi davranmasını rica eder. Abisin arkadaşı bunu kabul eder ve planı harfiyen yerine getirir. Bir süre sonra planlandığı gibi iş yeri müdürü kıza evlenme teklifinde bulunur. Kız teşekkür etmek için abisinin arkadaşının yanına gelir ve teşekkürlerini iletir. Ancak bir sorun vardır ki bu oyun sırasında abisinin arkadaşı genç kıza ilgi duymaya başlamıştır.

Bir Artist

Bir dolandırıcının lokantada yemek yedikten sonra lokanta sahibini ustalıklı kandırmasını anlatan bir öyküdür.

Kosti bir lokantada garsonluk yapmaktadır. Bir gün lokantaya bir müşteri gelir. Bu müşteri, yemek yedikten sonra hesabı olan 1 lirayı öder; fakat on lira verdiğini iddia eder ve paranın üstünü almak için olay çıkarır. Polis gelir; olayı sorgular. Müşteri o kadar usta bir dolandırıcıdır ki polis müşteriyi haklı bulur ve lokanta sahibi haklı olduğu halde müşteriye fazladan dokuz lira öder. Dolandırıcı müşteri hem yemeğini bedavaya getirmiş hem de üstüne dokuz lira almıştır.

Diplomasız Doktor

Aslında mühendis olan bir kişinin zor durumda kalan arkadaşına yardım etmek için doktor rolü yapması sonucu yaşanan komik bir olay anlatılmaktadır.

Hüsnü Bey ve eşi Mahmure Hanım birlikte gezerken bir camekânda güzel bir kürk görürler ve Mahmure Hanım bu kürkü almak için direktir. Hüsnü Bey'in kürkü alma durumu zayıf olduğu için yarım alabileceklerini söyleyerek eşini vazgeçirir. Mahmure Hanım dediği dedik bir insandır. Bu nedenle eşini iyi tanıyan Hüsnü Bey aslında mühendis olan arkadaşı Mahzun Bey'den yardım ister. Kürkü almamak için Hüsnü Bey apandisit sorunu yaşadığı yalanını uydurarak arkadaşı sahte doktor Mahzun Bey'e muayene olur. Biraz birikmiş paraları vardır ve sağlık önemli olduğu için Mahmure Hanım eşinin ameliyat olmasına razı olur ve böylece kürkten vazgeçer.

Mahmure Hanım'ın yakın bir arkadaşı Nedime Hanım'ın eşi de apandisit sorunu yaşar ve birlikte Maznun Bey'e giderler. Maznun Bey'in ameliyat yapmayı reddetmesi üzerine kişiler arasında sorun yaşanır ve mahkemeye düşerler.

Hasta Çocuk

İnsanın kendinden daha aciz insanları gördüğünde ve onları ezdiğinde kendini daha iyi hissetmesi üzerine kurulmuş bir hikâyedir.

Çocuk iki yaşından beri hastadır ve ailesi doktor doktor gezdirse de bir çaresi bulunamamıştır. Artık ailesi maddi imkânsızlığın da verdiği bıkkınlık ile diğer üç evlatlarını da heder etmemeyi düşünerek çare aramaktan vazgeçmişlerdir. Hasta çocuk sadece ve sadece su testisine ihtiyaç duymakta ve her zaman evlerinin balkon kısmında su testisiyle kaldığında biraz da olsa huzur bulmaktadır. Bir gün aileye zengin akrabalarından miras kalır. Ailenin durumu bir anda düzelir. Diğer çocuklar gibi hasta olan çocuğun da hakkı olduğunu düşünerek bu kez daha iyi hastanelerde çare ararlar. Ne kadar uğraşırlarsa uğraşınlar deva bulamazlar. Çocuk yine bir gün testisi ile balkonda iken sokaktan bir dilenci çocuk geçer. Dilenciye çeşitli oyunlarla kandıran çocuk yanına çağırır ve çocuğa orada kötü davranıp onu ezdikten sonra düzelir ve kendini daha iyi hisseder.

Bir Gümrük Kaçakçılığı

Fransa'ya halı götürmek isteyen bir Türk vatandaşının gümrükte yaşamış olduğu sorunlar anlatılmaktadır.

Adamın biri kendisine emanet edilen halıyı Fransa'daki arkadaşına teslim edecektir; ancak Fransa'ya halı ithali kesinlikle yasaktır. Halıyı gümrükte bırakamayacağı için ve Fransızların da din konusunda hoşgörülü olduklarını düşünerek bunun bir halı olmadığını üzerinde namaz kılınan seccade olduğunu gümrük memuruna anlatır. Tabi gümrük memuru bu durumdan şüphelenir ve Ermeni asıllı bir Türk olan yakın arkadaşı Mösyö Artin Sergizyon'u arayarak gümrüğe davet eder. Mösyö gümrüğe gelir ve kişinin halıyı Fransa'ya götürmek için yalan söylediğini anlayarak ona yardımcı olmak ister. Gümrük memuruna bunun seccade olduğunu ve kişinin doğru söylediğini anlatır. Halı sorun yaşanmadan Fransa'ya doğru yola çıkar.

Ek 3. Miskinler Tekkesi Romanının İlköğretim 1-5. Sınıf Türkçe Öğretim Programında Yer Alan Temalara ve Alt Temalara Göre Sınıflandırılması

Ana Tema	Alt Tema	f
Birey ve Toplum	Duygular	60
	Okul	24
	Yaşlı	16
	Ev	14
	Aile	12
	Beğeniler	4
	Misafir	2
	Büyüme	2
	Kurallar	2
	Hoşgörü	1
	Engelliler	0
	Demokrasi	0
	Dayanışma	0
	Barış	0
	Toplam	137
Üretim, Tüketim ve Verimlilik	Meslekler	39
	Giysiler	33
	Yiyecekler	10
	İş yaşamı	10
	Alışveriş	9
	Tasarruf	1
	Reklam	0
	Toplam	102
Sağlık ve Çevre	Hayvanlar	15
	Bitkiler	10
	Vücut sağlığı	10
	Yaşadığımız yer	7
	Beslenme	3
	Hava olayları	1
	Ağız	0
	Diş	0
	Temizlik	0
	Sağlık alanında çalışanlar	0
	Sağlık hizmetleri	0
	Çevre bilinci	0
	Toprak ve su olayları	0
	Toplam	46
Güzel Ülkem Türkiye	Şehirler	21
	Tarihi ve Turistik Yerler	8
	Coğrafya	1
	İklim	0
	Ürettiklerimiz	0
	Akarsular	0

	Toplam	30
Kurumsal ve Sosyal Örgütler	Belediyeler	6
	Kurumlar	2
	Güvenlik kurumları	1
	Bakanlık	1
	TBMM	0
	Valilik	0
	Kaymakamlık	0
	Dernekler	0
	Üniversiteler	0
	Yardım Kurumları	0
	Toplam	10
Değerlerimiz	Türk kültürü	5
	Türk büyükleri	3
	Türkçemiz	0
	Toplam	8
Eğitsel ve Sosyal Etkinlikler	Gezi	2
	Sirk	2
	Sinema	2
	Kutlama	1
	Tatil	1
	Tiyatro	0
	Lunapark	0
	Kamp	0
	Sınıf ve okul seçimleri	0
	Toplam	8
Hayal Gücü	Hayal	3
	Rüya	3
	Kurgu	2
	Tasarımlar	0
	Uzaya yolculuk	0
	Gökkuşağı	0
	Toplam	8
Güzel Sanatlar	Müzik	6
	Ozanlar	1
	Resim	0
	Ebru	0
	Tezhip	0
	Hat	0
	Bale	0
	Seramik	0
	Ozanlar	0
	Toplam	7
	Gökyüzü	2
	Yeryüzü	1
	Yıldız	0
	Ay	0

Dünyamız ve Uzay	Gezegen	0
	Güneş	0
	Bulut	0
	Volkanlar	0
	Okyanus	0
	İklim	0
	Kıta	0
	Astronot	0
	Toplam	3
Yenilikler ve Gelişmeler	Keşifler	1
	Sosyal Değişimler	1
	Bilgi ve iletişim teknolojisindeki gelişmeler	0
	Buluşlar	0
	Toplam	2
Oyun ve Spor	Bireysel sporlar	1
	İzcilik	0
	Takım sporları	0
	Bireysel sporlar	0
	Yüzme	0
	Oyunlar	0
	Başarılı sporcular	0
	Oyuncaklar	0
Toplam	1	
Atatürk	Dış politika	1
	Atatürk'ün hayatı ve eserleri	0
	Atatürk'ün kişilik özellikleri	0
	Atatürkçü düşünce sisteminde yer alan konular	0
	Atatürk ve Cumhuriyet eğitimi	0
	Milli bayramlar	0
	Toplam	1
Doğal Afetler	Deprem	0
	Sel	0
	Çığ	0
	Kasırga	0
	Arama ve kurtarma	0
	Doğal afetlere karşı alınabilecek önlemler	0
	Toplam	0

Ek 4. Misikinler Tekkesi Romanının İlköğretim 6-8. Sınıf Türkçe Öğretim Programında Yer Alan Temalara ve Alt Temalara Göre Sınıflandırılması

Ana Tema	Alt Tema	f
Zaman ve Mekân	Şehirler	25
	Okulumuz	21
	Evimiz	9
	Geçmiş zaman	7
	Odamız	5
	Ülkeler	4
	Sınıfımız	2
	Gelecek zaman	1
	Zaman planlaması	0
	Çevremiz	0
	Toplam	74
Duygular	Mutluluk	11
	Üzüntü	9
	Korku	8
	Heyecan	7
	Takdir etme	7
	Beğenme	5
	Mizah	5
	Umut	4
	Kaygı	4
	Özlem	3
	Sitem	3
	Yalnızlık	2
	Veda	0
	Kıskançlık	0
Bağışlama	0	
Toplam	68	
Doğa ve Evren	Mevsimler	18
	Canlılar	16
	Yağmur	4
	Doğadaki fiziksel değişiklikler	3
	Manzaralar	2
	Doğa olayları	2
	Doğal afetlerden korunma	1
	Yeryüzü ve uzay	1
	Kar	1
	Renkler	0
	Gezegenler	0
	Dünya	0
	Yıldızlar	0
	Çevrenin korunması	0
	Toplam	48
	Kendini tanıma	8

Kişisel Gelişim	Öz eleştiri	6
	Olumlu düşünme	5
	Sorumluluk	3
	Kişilik tipleri	2
	Sosyal gelişim	1
	Meslek seçimi	1
	Empati	0
	Başarı	0
	Girişimcilik	0
	Kendine saygı	0
	Karar verme	0
	Toplam	30
Kavramlar ve Çağrışım	Oyun ve eğlence	8
	Hayal	4
	Rüya	3
	Harfler ve sayılar	3
	Güzellik	2
	Estetik zevk	1
	Zıtlıklar	0
	Önce, şimdi, sonra	0
	Toplam	30
Toplum Hayatı	Komşuluk ilişkileri	5
	Yardımlaşma	4
	Dayanışma	2
	Dostluk	2
	Konukseverlik	1
	Medeniyet	0
	Birey ve toplum	0
	Küreselleşme	0
	Toplam	14
İletişim	İnsanlarla iletişim	4
	Kitle iletişim araçları	4
	Aile iletişimi	3
	Bilgi iletişimi	2
	İletişim becerileri	1
	Diğer canlılarla iletişim	0
	Uluslararası iletişim	0
	Kültürel iletişim	0
	Toplam	14
Milli Kültür	Zanaatlar	6
	Türk büyükleri	3
	Seyirlik oyunlar	2
	Oyunlar	1
	Türk müziği	1
	Spor	0
	Bayramlar	0
	Geleneksel sanatlarımız	0

	Toplam	13
Okuma Kültürü	Kitaplar	7
	Okuma sevgisi	3
	Kütüphaneler	1
	Sürelî yayımlar	0
	Okuma alışkanlığı	0
	Toplam	11
Hak ve Özgürlükler	Bireysel haklar	5
	Hakkımı savunma	2
	İnsan hakları	2
	Eğitim hakkı	0
	Çocuk hakları	0
	Hasta hakları	0
	Özgürlükler	0
	Toplam	9
Alışkanlıklar	Alışkanlık ve insan	6
	Kötü alışkanlıklar	2
	İyi alışkanlıklar	1
	Sağlıklı yaşama	0
	Spor	0
	Toplam	8
Sevgi	Aile sevgisi	3
	İnsan sevgisi	2
	Vatan sevgisi	1
	Millet sevgisi	0
	Bayrak sevgisi	0
	Dil sevgisi	0
	Toplam	6
Bilim ve Teknoloji	İletişim araçlar	4
	Buluş	1
	Bilgisayar	0
	Teknoloji ve hayat	0
	Toplam	5
Güzel Sanatlar	Müzik	3
	Sinema	0
	Tiyatro	0
	Resim	0
	Fotoğraf	0
	Mimarî	0
	Heykel	0
	Dans	0
	Toplam	3

Ek 5. Tanrı Misafiri Eserinin İlköğretim 1-5. Sınıf Türkçe Öğretim Programında Yer Alan Temalara ve Alt Temalara Göre Sınıflandırılması

Ana Tema	Alt Tema	f
Birey ve Toplum	Duygular	26
	Aile	15
	Misafir	15
	Ev	11
	Yaşlılar	6
	Okul	5
	Beğeniler	2
	Büyüme	1
	Kurallar	1
	Hoşgörü	1
	Engelliler	0
	Demokrasi	0
	Dayanışma	0
	Barış	0
Toplam	88	
Üretim, Tüketim ve Verimlilik	Meslekler	35
	Yiyecekler	12
	Giyisiler	12
	İş yaşamı	3
	Alışveriş	0
	Tasarruf	0
	Reklam	0
	Toplam	63
Sağlık ve Çevre	Hayvanlar	7
	Bitkiler	5
	Yaşadığımız yer	5
	Sağlık alanında hizmetler	3
	Vücut sağlığı	2
	Beslenme	0
	Hava olayları	0
	Ağız	0
	Diş ve vücut sağlığı	0
	Temizlik	0
	Sağlık alanında çalışanlar	0
	Çevre bilinci	0
	Toprak ve su olayları	0
	Toplam	24
Güzel Ülkem Türkiye	Şehirler	12
	Tarihi ve Turistik Yerler	6
	Ürettiklerimiz	1
	Coğrafya	0
	İklim	0
	Ürettiklerimiz	0
	Akarsular	0
Toplam	19	
Eğitsel ve Sosyal Etkinlikler	Gezi	3
	Tiyatro	2
	Sinema	2
	Tatil	1
	Sirk	1
	Kutlama	0
	Lunapark	0
	Kamp	0
	Sınıf ve okul seçimleri	0
	Toplam	9
Değerlerimiz	Türk kültürü	7
	Türkçemiz	2
	Türk büyükleri	0
	Toplam	9
	Üniversite	2
	TBMM	1
	Belediyeler	1
	Yardım Kurumları	0
	Valilik	0

Kurumsal ve Sosyal Örgütler	Kaymakamlık	0
	Dernekler	0
	Kurumlar	0
	Güvenlik kurumları	0
	Bakanlık	0
	Toplam	4
Hayal Gücü	Rüya	3
	Kurgu	0
	Hayal	0
	Tasarımlar	0
	Uzaya yolculuk	0
	Gökkuşağı	0
	Toplam	3
Oyun ve Spor	Oyuncaklar	3
	Bireysel sporlar	0
	İzcilik	0
	Takım sporları	0
	Yüzme	0
	Oyunlar	0
	Başarılı sporcular	0
	Toplam	3
Güzel Sanatlar	Resim	1
	Müzik	0
	Ebru	0
	Tezhip	0
	Hat	0
	Bale	0
	Seramik	0
	Ozanlar	0
	Toplam	1
Atatürk	Atatürkçü düşünce sisteminde yer alan konular	1
	Dış politika	0
	Atatürk'ün hayatı ve eserleri	0
	Atatürk'ün kişilik özellikleri	0
	Atatürk ve Cumhuriyet eğitimi	0
	Milli bayramlar	0
	Toplam	1
Yenilikler ve Gelişmeler	Buluşlar	1
	Keşifler	0
	Sosyal Değişimler	0
	Bilgi ve iletişim teknolojisindeki gelişmeler	0
	Toplam	1
Doğal Afetler	Deprem	0
	Sel	0
	Çığ	0
	Kasırga	0
	Arama ve kurtarma	0
	Doğal afetlere karşı alınabilecek önlemler	0
	Toplam	0
Dünyamız ve Uzay	Gökyüzü	0
	Yeryüzü	0
	Yıldız	0
	Ay	0
	Gezegen	0
	Güneş	0
	Bulut	0
	Volkanlar	0
	Okyanus	0
	İklim	0
	Kıta	0
	Astronot	0
	Toplam	0

Ek 6. Tanrı Misafiri Eserinin İlköğretim 6-8.. Sınıf Türkçe Öğretim Programında Yer Alan Temalara ve Alt Temalara Göre Sınıflandırılması

Ana Tema	Alt Tema	f
Zaman ve Mekan	Şehirler	15
	Ülkeler	6
	Evimiz	4
	Okulumuz	4
	Odamız	3
	Sınıfımız	1
	Geçmiş-şimdi-gelecek zaman	0
	Zaman planlaması	0
	Çevremiz	0
	Toplam	33
Doğa ve Evren	Renkler	14
	Canlılar	11
	Manzara	3
	Yıldız	2
	Doğa olaylar	1
	Mevsimler	1
	İklim	0
	Doğadaki fiziksel değişiklikler	0
	Doğal afetlerden korunma	0
	Çevrenin korunması	0
	Kar	0
	Yağmur	0
	Gezegen	0
	Dünya	0
Yeryüzü ve uzay	0	
Toplam	33	
Duygular	Mutluluk	8
	Korku	5
	Heyecan	6
	Üzüntü	2
	Kıskançlık	2
	Beğenme	2
	Takdir etme	1
	Mizah	1
	Sitem	1
	Özlem	1
	Umut	0
	Kaygı	0
	Yalnızlık	0
	Veda	0
Bağışlama	0	
Toplam	29	
Kavramlar ve Çağrışımlar	Oyun ve eğlence	7
	Rüya	3
	Hayal	3
	Güzellik	5
	Harfler ve sayılar	3
	Estetik zevk	0
	Zıtlıklar	0
	Önce, şimdi, sonra	0
	Toplam	21
	İletişim	Kitle iletişim araçları
İnsanlarla iletişim		3
Aile iletişimi		2
Bilgi iletişimi		1
Uluslararası iletişim		0
Kültürel iletişim		0
Diğer canlılarla iletişim		0
İletişim becerileri		0
Toplam		11
Toplum Hayatı	Dostluk	9
	Komşuluk ilişkileri	2
	Medeniyet	0
	Birey ve toplum	0
	Yardımlaşma	0

	Küreselleşme	0
	Dayanışma	0
	Konukseverlik	0
	Toplam	11
Bilim ve Teknoloji	İletişim araçları	9
	Buluşlar	2
	Bilgisayar	0
	Teknoloji ve hayat	0
	Toplam	11
Kişisel Gelişim	Sorumluluk	2
	Kendini tanıma	1
	Kişilik tipleri	1
	Sosyal gelişim	1
	Olumlu düşünme	1
	Karar verme	1
	Başarı	1
	Empati	0
	Kendine saygı	0
	Meslek seçimi	0
	Girişimcilik	0
	Öz eleştiri	0
	Toplam	8
	Sevgi	İnsan sevgisi
Vatan sevgisi		1
Aile sevgisi		0
Millet sevgisi		0
Bayrak sevgisi		0
Dil sevgisi		0
Toplam	5	
Güzel Sanatlar	Müzik	4
	Resim	1
	Fotoğraf	0
	Mimari	0
	Heykel	0
	Dans	0
	Sinema	0
	Tiyatro	0
Toplam	5	
Okuma Kültürü	Kitaplar	3
	Okuma sevgisi	0
	Okuma alışkanlığı	0
	Sürekli yayınlar	0
	Kütüphaneler	0
Toplam	3	
Hak ve Özgürlükler	Hakkını savunma	2
	Özgürlükler	1
	Bireysel haklar	0
	İnsan hakları	0
	Eğitim hakkı	0
	Çocuk hakları	0
	Hasta hakları	0
Toplam	3	
Alışkanlıklar	Alışkanlık ve insan	2
	Kötü alışkanlıklar	1
	İyi alışkanlıklar	1
	Sağlıklı yaşama	0
	Spor	0
	Toplam	2
Milli Kültür	Zanaatlar	0
	Türk büyükleri	0
	Seyirlik oyunlar	0
	Oyunlar	0
	Türk müziği	0
	Spor	0
	Bayramlar	0
	Geleneksel sanatlarımız	0
Toplam	0	